GINDUGANG SANG 13 OKTUBRE 2026

Grace
Triumphant

ANG KADALAG-AN SANG GRASYA SANG DIOS SA PILIPINAS

Autobiography ni Cyril H. Brooks

Kaupod nga libro sang Ikawalo nga Tomo

© 1985 Walterick Publishers · Ginoo, Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid

Grace Triumphant (Ang Grasya nga Nagdaug)

Ang Kadalag-an sang Grasya sang Dios sa Pilipinas

AUTOBIOGRAPHY NI
CYRIL H. BROOKS

Copyright © 1985 Walterick Publishers, Kansas City, Kansas. ISBN 0-937396-66-4. All rights reserved.

Ang mga bersikulo sang Kasulatan sa naimprinta nga libro halin sa NIV. Para sa bersyon sa internet, ang KJV ang gingamit, kay public domain ini, agod malikawan ang bisan ano nga pamangkot parte sa copyright.

Ang mga litrato sa libro sang 1985 ginpili ni Ken Engle, kag siya man ang nagsulat sang ila mga caption. Ang bug-os nga libro mabasa man sa plymouthbrethren.org.

Parte sa Sini nga Edisyon

Si Cyril H. Brooks amo ang misyonero nga nagdapit kay Ken Engle sa Pilipinas. Nagpuyo si Ken sa balay sang mga Brooks sa San Juan halin sang Marso 1951 tubtob sa iya kasal, kag tubtob sa katapusan sang ila kabuhi siya kag si Mary Lou nagatawag sa ila nga Dad kag Mom Brooks.

Sang 1985 gintapos ni Dad Brooks ini nga libro, ang iya kaugalingon nga sugilanon sang kan-om ka tuig sa Pilipinas. Si Ken ang nagpili sang mga litrato sini kag nagsulat sang mga caption, kag si Mary Lou nagtanyag nga siya ang magapangita sang mga sayop. Napulo ka kopya ang nakaabot sa Abilene sang 24 Oktubre 1985. Si Dad Brooks nagpauli sa Ginoo apat ka bulan sang ulihi.

Ang tanan nga lugar diin makita ang mga Engle may pula nga linya sa margin, upod ang isa ka nota nga nagatudlo sa amo man nga estorya sa iban nga bahin sang serye. Ang kaugalingon nga mga koreksyon ni Ken halin sa iya kopya yara man sa sina nga mga nota.

Ang estorya sang mga Brooks, ang ila mga sulat sa mga Engle, kag ang mga artikulo ni Dad Brooks yara sa Ikawalo nga Tomo: Cyril kag Anna Brooks.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sulod

Introduction 5
1. Diin Nagsugod ang Tanan 6
2. Mga Adlaw sang Akon Pagkabata 10
3. Kabuhi sa Canada 20
4. Pag-alagad sa World War I 28
5. Pagtawag sa Mission Field 37
6. Paghanda para sa Mission Field 45
7. Giya parte sa Lugar sang Pag-alagad 54
8. Ang Pagsugod sang Amon Hilikuton bilang Misyonero 62
9. Balik sa Manila 74
10. Ang Amon Una nga Furlough 85
11. Ang Pagsugod sang Hilikuton sa San Juan 95
12. Napulo ka Tuig nga Puno sang Hilikuton 106
13. Nagatipon ang mga Panganod sang Inaway 117
14. Ang Pagsakop sang mga Hapon 127
15. Kabuhi sa Internment Camp 136
16. Paghilway halin sa Internment 144
17. Pauli na! 153
18. Sa Balay na Gid 162
19. Ang Kahimtangan sang Relihiyon kag Pulitika Pagkatapos sang Inaway 171
20. Ang Pagbangon Liwat sa San Juan 179
21. Ang Pagtubo sang Simbahan 189
22. Dugang pa nga Pagtubo sang Simbahan 200
23. Ang Bible School of the Air 213
24. Ang Hilikuton sa Camp 225
25. Pag-upod sa Ebanghelyo 233
26. Mga Kaupod nga Mamumugon kay Cristo 244
27. Ang Pag-uswag sang Ebanghelyo 258
Diin Makita ang mga Engle 271

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Pasiuna

Duha ka tuig sang pagpakig-away sa France sa World War I – pagluwas sa mga tion sang katalagman. Sa ospital tungod sa pneumonia kag pleurisy – ang hambal sang doktor, "Indi na siya mabuhi tubtob aga!" Mga tuig sang pag-alagad bilang misyonero sa Pilipinas, upod ang pag-atubang sa gutom sa tion sang pagsakop sang mga Hapon kag sa internment camp. Makatilingala nga pagluwas wala madugay antes sang ginplano nga pagpatay sang mga Hapon. Ang mga eksperyensya pareho sini amo ang nagpuno sang isa ka bug-os nga kabuhi, isa ka kabuhi nga puno sang kaayo kag grasya sang Dios.

Masunson nagasiling ang mga tawo, "Dapat magsulat ka sang libro!" Ang permi ko nga sabat, "Kon wala na ako sing mas importante nga himuon!" Subong nga otsenta na ako kapin, limitado na ang akon kusog kag ikasarang para sa pila ka importante nga hilikuton kag daw may tion na agod isulat ini nga pagpamatuod sa pagkamatutom sang Dios.

Kon mahimo, gusto ko likawan ang masunson nga paggamit sang "ako" kag "akon" kay indi ko gusto mangin amo sina nga klase sang "I specialist" (espesyalista sa "ako"). Pero ang pagsulat nga daw iban nga tawo ang ginasugid daw indi gid prangka. Kon may pulos man ini nga pagpamatuod, ang dungog kag himaya bug-os gid nga sa Dios. Pareho ni Pablo, ang masiling ko lang, "Paagi sa grasya sang Dios, amo ako sang kon ano ako." Kon nagpasakop lang ako sing mas daku sa paggiya kag gahom sang Ginoo, mas dalagku pa kuntani nga mga butang ang nahimo sang Iya grasya sa akon kag paagi sa akon. Ay, daw ano kamakatilingala ang Iya pagpasensya kag pagpailob sa pagpakita sang Iya paghigugma kag grasya sa isa nga indi gid takus sini! Pareho ni Jacob sang una, nagasiling ako, "Indi ako takus sa bisan diutay sang tanan nga kaluoy, kag sang tanan nga katutom, nga ginpakita mo sa imo alagad" (Gen. 32:10).

Madamo na nga tuig ang nagligad, pribilehiyo ko nga mag-upod sang isa ka adlaw sa duha ka diosnon nga alagad sang Ginoo, si Mr. kag Mrs. Jansen, sa Culion Leper Colony. Sang nagpasalamat ako kay Mrs. Jansen sa iya kaayo kag pag-abiabi, nagsiling siya, "Indi pagkawati-i ang Dios sang Iya himaya paagi sa pagpasalamat sa akon." Gani sa bisan sin-o nga makabasa sini nga estorya gusto ko silingon, "Palihog indi pagkawati-i ang Dios sang bisan ano nga himaya paagi sa paghatag sang bisan diutay nga dayaw sa amon."

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 1

Diin Nagsugod ang Tanan

"Ang matarong nga tawo nagalakat sa iya pagkamatarong: bulahan ang iya mga anak pagkatapos niya....Ang iya mga anak nagatindog, kag nagatawag sa iya nga bulahan." (Prov. 20:7; 31:28)

Ang Lingfield isa ka nanamian nga baryo sa Surrey nga may talagsahon kag daan nga mga balay nga kahoy. Yara ini mga 25 ka milya pa-timog-sidlangan sang London, England; ang bugal lang sini sa kalibutan amo ang isa ka race course. Pero ang mga hilikuton didto wala nagagamo sa malinong nga kabuhi sa baryo kay ang race track kag ang estasyon sang tren yara sa gwa sang baryo. Sa tunga sang baryo may isa ka linaw, kag sang bata pa ako nagahunahuna ako nga didto naghalin ang hambal, "Madala mo ang kabayo sa tubig pero indi mo siya mapilit nga mag-inom." Sa tabok sang dalan amo ang talyer sang panday sang salsalon diin nagatan-aw kami nga nalipay samtang ginabutangan sang lansang ang mga kabayo. Sang ulihi nga mga tuig sang kinahanglan ko sauluhon ang "The Village Blacksmith" ni Longfellow, ginahunahuna ko si Mr. Huggett, ang dalagko kag makusog nga panday. Kilala ko man siya bilang superintendent sang Sunday school sa Mission Room.

Ini nga kapilya yara lang sa likod sang day school kag ginbuksan para sa mga pagsimba sang Hunyo 9, 1875. Kon Domingo sang aga pagkatapos mapapauli ang mga bata halin sa Sunday school, ang mga hamtong magatipon kag hilom nga magapungko sa palibot sang lamesa nga ginbutangan sang tinapay kag sang kopa para sa Panihapon sang Ginoo. Ang mga bangko ginhimo para sa mga hamtong kag ang sandiganan medyo mataas para sa isa ka gamay nga bata. Kinahanglan magpungko siya nga tadlong gid ukon basi madalusdos siya sa likod sang pulongkuan. Sa tabok sang mga uma yara ang simbahan sang mga Anglican. Yara pa didto ang isa sang pila na lang ka Biblia nga ginkadenahan. Sang una nga ginimprinta ang mga Biblia, ang iban ginkadenahan sa pulpito agod indi mahulam sang mga parokyano nga gusto gid magbasa! Kon mag-untat na ang pagbagting sang lingganay sang simbahan sang alas onse, may isa ka utod nga magatindog agod ipahibalo ang una nga himno. Ang pagtahod kag debosyon sa sadto nga mga tilipon nagbilin sang indi malipatan nga impresyon.

Sa mga bulan sang summer may open-air nga tilipon nga ginahiwat sa kilid sang linaw. Sa isa ka punta sini nga linaw may isa ka daan nga building nga bato sa idalom sang landong sang isa ka daku nga kahoy. Ini nga gamay nga building ginatawag nga "The Cage" (Ang Hawla) kag sang una isa ini ka bilangguan. Didto ginawali ang Ebanghelyo

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kag sa malinong nga gab-i sang summer ang tingog sang manugwali magatunog sa bug-os nga baryo. Diutay lang ang kinahanglan sang sound system kon wala sing gahod sang trapiko ukon radyo. Upod sa mga aktibo sa lokal nga tilipon sang simbahan nga nagatilipon sa Mission Room amo si Harry kag Ellen Brooks.

Si Harry 25 kag si Ellen 23 sang nagpakasal sila sang Disyembre 20, 1886. Sang pagsugod sang siglo nagapuyo sila sa isa ka daku nga estate nga ginatawag nga Felcourt mga tatlo ka milya halin sa baryo. Si Harry ang head gardener kag ang ila balay bahin sang isa ka balay nga natabunan sang ivy kag malibot ang porma. May apat sila ka anak. Si Ethel Annie, nga pagkatapos nagpakasal kay Richard Weller sang 1911, nagpuyo sa Western Canada; si Florence Lillian nga wala nagpamana pero nagkadto man sa Canada kag sa 25 ka tuig nagaobra sa Dept. of Agriculture sang gobyerno sang British Columbia; si George Arthur Stanley nagpabilin sa England diin nagtuon siya sang horticulture kag sa pila ka tuig amo ang nagadumala sang isa ka daku nga kompanya nga nagapatubo sang binhi. Ginngalanan siya sunod sa duha niya ka tiyo, si George kag si Arthur, pero ang ikatlo nga ngalan ginkuha halin sa isa ka bantog nga pioneer nga misyonero sa Central Africa, si Frederick Stanley Arnot. May pito ka tuig nga kalat-on antes natawo ang ila ikaapat nga anak sang Disyembre 11, 1898, kag ginngalanan nga Cyril Harry. Ang ikaduha nga ngalan, siempre, halin sa akon amay pero ang una nga ngalan halin kay Cyril Bird, isa ka misyonero nga napatay sa hilanat sa Angola sang 1896. Madamo nga tuig sang ulihi nakilala ko gid ang iya balo kag ang iya ikaduha nga bana, si Dr. Andrews.

Ang pagngalan sang ila mga anak nga lalaki sunod sa mga misyonero nagapakita nga si Harry kag Ellen Brooks may daku gid nga tagipusuon para sa misyon. Sang isa ka tion may handum sila nga sila mismo mangin misyonero sa Spain pero wala ginbuksan sang Ginoo ang dalan. Sa baylo nag-obra sila bilang misyonero sa Surrey. Sa pila ka tuig sa Lingfield, ang mga bawtismo ginahiwat sa isa ka tangke nga puthaw sa uma sa kilid sang Mission Room. Sang 1901 nagbinuligay ang mga kautoran sa pagbutang sang isa ka baptistry sa sulod sang Mission Room. Si Harry Brooks isa sa mga nagbulig sa sina nga proyekto.

Sa pagtan-aw sa iya gamay nga diary (talaadlawan) sang 1905, ang iya katapusan nga tuig diri sa duta, daw masunson gid nga wala siya sa balay kay nagawali kon Domingo

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa magagmay nga mga tilipon nga maabot niya sa iya bisikleta. Sa sina nga espiritu sang misyon ginhalad nila ang ila kamanghuran nga anak nga lalaki sa Ginoo para sa pag-alagad bilang misyonero bisan antes pa siya natawo. Nahibaluan ko lang ini pagkatapos nga ako mismo nagsabat sa pagtawag sang Ginoo.

Siempre ang akon mga handumanan sa sadto nga una nga mga tuig sa Lingfield indi na gid matin-aw. Ang paglakat sa garden upod si Papa kag ginhatagan sang isa ka gamay nga hinog nga kamatis, kag ginsulod ko dayon sa akon baba agod matilawan ang bug-os nga kanamit sini sang nabuka ini! Ang paghigda agod magpahuway pagkatapos sang paniudto pero nagpuslit sa atubangan nga puertahan nga ginalagas sang akon mga utod nga babayi. Isa ka adlaw samtang nagabake si Mama, napungkuan ko ang isa ka tinapay; kinahanglan pa ini hulmahon liwat antes ma-bake! May peklat pa gihapon ako sa tuhod, resulta sang pagkahulog.... Ang una nga pagkakita ko sang awto. Basi sang fall ato kay nalingaw ako nga makita ang mga dahon nga nagalagas sa awto sa iya sobra nga kadasig – siguro 20 ka milya kada oras!

May isa ka kahoy malapit sa amon balay nga gintapas, kag ang isa ka hiwa sini nga ginbutang sa kilid sang kalan sa kusina amo ang akon paborito nga pulongkuan, labi na para sa debosyon sang pamilya kada aga. Bisan antes ako nakahibalo magbasa may kaugalingon na ako nga Biblia, pareho sang mga hamtong. Ining adlaw-adlaw nga debosyon sang pamilya ginpadayon ko sa bug-os ko nga kabuhi. Sa Mission Room may Sunday school sila sa aga kag sa hapon. Pero sa hapon nagapabilin ako sa balay upod si Mama agod mamati sang mga estorya sa Biblia kag magtuon sang mga bersikulo. Madali sauluhon ang Isaiah 53:6 kay sa palibot madamo ang panong sang karnero. Nahibaluan ko kon paano sila nagatalang sa ila kaugalingon nga dalan. Gani sa bata pa ako natun-an ko nga si Jesus nag-abaga sang kalautan naton tanan. Wala ako sing madumdoman nga tion nga wala ako nagtuo sina.

Madamo nga manunudlo sang Biblia kag misyonero ang nagbisita sa Lingfield kag ginpakaon sa amon balay. Madali ko natun-an nga ang magagmay nga bata nga lalaki dapat makita pero indi mabatian! Ang kadamuan sining mga lalaki may bungot kag, para sa akon, daw maayo gid sila nga mga tawo. Sigurado ako nga ang mga tigulang wala sing kabudlayan sa pagkabuhi sing maayo kag sa paglikaw sa kalaw-ayan. Daw istrikto gid sila kon nagakunot ang ila agtang sa bisan ano nga indi maayo nga ginahimo ko. Sa akon pagkabata nga hunahuna ang Dios nga Amay pareho sadtong mga lalaki kag nahadlok ako nga magpangamuyo sa Iya. Pero si Jesus amo ang akon Abyan nga nagahigugma sa akon kag napatay para sa akon, gani indi budlay magpangamuyo sa Iya. Sang isa ka tion,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

suno sa ginsugid sa akon, nakita ako nga nagasakay sa isa ka kahoy nga sawhorse kag nagaamba sing mabaskog sang koro sang isa ka himno parte sa misyon, “Speed away, speed away on your mission of light.”

Ang katapusan nga sinulat sa diary ni Papa sang 1905 para sa Oktubre 24, pero para sa masunod nga adlaw ginsulat ni Mama, “Ang iya ika-44 nga birthday. Tinuig nga tea sa Staffords Wood, malipayon nga tion, ang iya katapusan nga tilipon.” Angay gid ini kay masunson siya nagawali didto. Pagkatapos sadto indi na maayo ang iya lawas kag ginpatawag si Dr. Austin. Ang maayo nga doktor isa ka lider sa tilipon kag suod nga personal nga abyan. Yara pa sa akon ang isa ka libro nga iya ginhatag kay Papa. May espesyalista nga ginpatawag halin sa London kag ginoperahan siya. Wala gid ako kahibalo kon ano ang iya balatian. Basi napalawig pa kuntani ang iya kabuhi kon may moderno nga ihibalo sa medisina sadto.

Huwebes sang gab-i, Nobyembre 30, nagsulod ako agod halukan si Papa sa pagpakatulog. Sang masunod nga aga sang ginpukaw ako ni Mama, nagsiling siya, “Gindala na ni Jesus si Daddy sa langit.”

Sa tion sang iya pagmasakit may nagpadala sang isa ka card nga may simple nga mensahe, “Ang inyo Amay nakahibalo.” Daku gid ini nga paglipay kay Mama sa iya kasubo. Ginsulat niya sa diary, “Ang palangga ko nga si H. nakatulog kay Jesus. Ang Ginoo ang naghatag kag ang Ginoo ang nagkuha. Bulahan ang ngalan sang Ginoo.” Ginsugiran ni Mama ang isa ka tawo nga sa halos duha ka pulo ka tuig nga pag-asawahay wala gid sing isa ka akig nga pulong sa tunga nila. Naghigugmaanay sila pero labaw pa gid nga ginhigugma nila ang Ginoong Jesucristo.

Nabatian ko ang pila ka hamtong nga nagsiling, “Bata pa gid siya agod makahangop.” Wala ako sing madumdoman nga naghibi ako. Sa pagtuo sang isa ka bata nagtuo ako nga yara gid siya upod ni Jesus sa langit. Pero ginhidlaw ko gid si Papa kay nahibaluan ko nga ginahigugma niya ako. Sa pagtan-aw ko liwat sa akon kabuhi, narealisar ko nga madamo gid ang nadula sa akon tungod nga wala ako sing amay sa mga tuig sang akon pagdaku. Ginlubong siya sa lulubngan malapit sa simbahan sang mga Anglican sang Disyembre 6, pila lang ka adlaw antes sang akon ika-pito nga birthday. Duha ka lubong ato kay isa ka suod nga paryente ang ginlubong man malapit didto sa amo man nga tion.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 2

Mga Adlaw sang Akon Pagkabata

"Amay sang mga ilo, kag manughukom sang mga balo, amo ang Dios sa Iya balaan nga puluy-an." (Psa. 68:5)

Ano ang himuon sang isa ka balo nga may apat ka anak kon, sa masunod nga adlaw pagkatapos niya ginlubong ang iya bana, makabaton siya sang abiso nga bayaan ang balay nga ila ginpuy-an sa sulod sang madamo nga tuig? Siempre, ang libre nga pagpuyo sa balay isa sa mga benepisyo upod sang obra sang iya bana sa estate. Gani may kinamatarong ang tag-iya. Bisan pa, isa ini ka kahimtangan diin napamatud-an sang balo ang kamatuoran sang bersikulo sa ibabaw.

Ang duha ka babayi, si Ethel kag si Florrie, malayo kay nagaobra sa balay sang iban. Si Ethel nagaobra kay Mr. Scott sa Dorking, isa ka partner sa Cristiano nga publishing company nga Morgan and Scott. Si Florrie nagaobra sa isa ka balay diin ang iya pakaisa amo ang kosinero. Si George nakabaton sang scholarship kag nagaboarding sa Reigate Grammar School. Gani sa edad nga pito, ako na lang ang nabilin upod si Mama. Tungod sini nga kahimtangan, indi lang ako wala sing amay kundi nadulaan man sang naandan nga pag-upod sang akon mga utod nga babayi kag utod nga lalaki. Halos pareho ini sang pagkangin bugtong nga anak nga lalaki sang isa ka balo nga iloy. Luwas sa mga kaklase, diutay lang ang akon kahampang. Wala sing duhaduha, iban kuntani ang kabuhi kon nabuhi pa si Papa, pero ang Dios wala nagasayop.

Mahuyahon ako kag medyo talawan, kag indi man kabaskog ang akon lawas. Isa ka adlaw, samtang nagapauli ako halin sa eskwelahan, isa ka bastos nga bata halin sa mga pobre nga lugar ang nagtumba sa akon. Nalipay sia sa sina, pero ako wala gid! Ginkuha pa niya ang akon kalo. Nahadlok ako sa iya, pero mas nahadlok ako nga magpauli nga wala ang akon kalo. Gani ginsundan ko sia sa malayo-layo tubtob nga ginbilin niya ang akon kalo sa poste sang gate kag nagdalagan sia.

Si Mama mga kwarenta pa lang ang edad kag kinahanglan niya mangita sang paagi nga masuportahan ang iya kaugalingon kag maatipan ako. Ginpamatud-an liwat sang Dios nga Sia ang "manugdepensa sang mga balo." Sa indi madugay nakakuha sia sang obra bilang manug-atipan sang balay sang isa ka maayo nga lalaki nga wala nagasawa. Si Mr. A. C. Knight isa ka direktor sa isa ka dako nga kompanya nga nagahimo sang habon. Bilang Cristiano nga nagasimba sa Congregational Church, interesado sia sa mga bata nga lalaki kag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

isa ka aktibo nga lider sa Boy's Brigade. Gani, nakapabilin ako upod ni Mama sa iya balay. Sang World War I nag-alagad si Mr. Knight bilang opisyal kag napatay sia sa malain nga pagdunggo sa Gallipoli. Sang sina nga tion nakasaylo na kami sa Canada.

Sang sugod sang 1906 nagsaylo kami sa Blackheath, isa ka suburb sa bagatnan-sidlangan sang London. May isa ka dako nga heath ukon halapad nga duta para sa mga hampang sa tunga sang Blackheath kag Greenwich Park. Nakilala ko gid sing maayo ina nga parke nga diin nahamtang ang Greenwich Observatory, ang lugar sang zero longitude kag ginhalinan sang Greenwich Mean Time. Malapit didto ang isa ka museo sang Navy kag ang Thames River.

Mga sa tion sang akon ikawalo nga kaadlawan nag-ulan sang niebe. Samtang ginahatod ako pauli sang akon maestra sa Sunday school, nagpamangkot sia, "Ano ang mas maputi pa sa niebe?" Nalibog gid ako! Ginhunahuna ko ang mga butang nga maputi – papel nga sulatan, kalamay, asin, ang labhan ni Mama (wala gid sing mausik nga kolor abo sa iya!) – pero mas maputi pa ang niebe sa tanan sini. Ginpasabdan ako ni Mama nga maghunahuna sa iban nga direksyon. Gani sa katapusan natun-an ko ang ginasiling sang himno, "Hugasi ako sa dugo sang Kordero kag mangin mas maputi pa ako sa niebe." Makasalig ako sa pulong sang Dios, "bisan pa ang inyo mga sala pula nga daw eskarlata, mangin maputi sila pareho sang niebe" (Isa. 1:18). Sigurado ako nga naluwas na ako sadto kay wala ako madumdumi nga tion nga wala ako nagtuo nga si Jesus napatay para sa akon. Pero, wala pa ako sang bug-os nga kasiguraduhan.

Ginapabaskog gid sadto nga mga adlaw ang ikaduha nga pagkari ni Cristo kag natun-an ko ang parte sa Rapture. Kon kaisa nagatan-aw ako sa bintana sang akon kwarto sa matahom nga pagsalop sang adlaw kag nagahunahuna kon magakari bala si Cristo antes mag-aga! Pero kon kaisa indi ako sigurado. Isa ka hapon nagpauli ako halin sa eskwelahan kag nakita ko nga nakakandado ang puertahan. Sigurado nagatiyangge si Mama. Wala problema! Magpungko lang ako sa hagdan sang puertahan kag maghulat. Pero daw kadugay gid sang paghulat. Dayon ang hunahuna – basi nagkari na ang Ginoo kag nabilin ako! Paano ko ini mahibaluan? Hibal-an ko na! Tan-awon ko ang mga tawo nga nagalakat sa amon dalan. Kon may makita ako nga isa ka tawo nga sa akon pagtuo Cristiano (siempre, kinahanglan taga-amon kapilya!) mahibaluan ko nga wala pa nagkari ang Ginoo. Bisan sadto maayo na ang pagtudlo sa akon – wala sing partial

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

rapture nga teorya ang nakaabot sa akon. Daw nabuhinan gid ako sang kabug-at sang ang una nga Cristiano nga nakita ko amo si Mama nga nagasulod sa amon gate.

Kon kaisa ginagamo ako sining kakulang sang kasiguraduhan. Isa ka Domingo sang gab-i (indi ko na madumdoman kon san-o) nagdesisyon ako nga may himuon ako parte sini. Basi may ginhambal ang manugwali sa simba, indi ko na gid madumdoman. Bisan ano pa, samtang nagaluhod ako para sa akon pirme nga pangamuyo antes matulog, may gindugang ako. "Ginoo, kon wala gid ako nagsalig sa imo sang una, subong nagatuo gid ako kag ginabaton ko ikaw bilang akon Manluluwas." Gilayon nasiguro ako nga naluwas gid ako kag ina nga kasiguraduhan wala gid nagbiya sa akon. Sigurado nga naluwas na gid ako sang una pero kinahanglan ko ina nga klaro nga buhat para masiguro ako. Sang ulihi natun-an ko nga ang kasiguraduhan sang kaluwasan wala nasandig sa aton eksperyensya kundi sa mga promisa sang Pulong sang Dios.

Mga isa ka kwarto sang milya halin sa amon ginapuy-an sa Blackheath ang Alexandra Hall. Sa pila ka bahin, ang tilipon didto lain sa iban. Kadam-an sang mga miyembro taga-mataas nga klase sang katilingban kag pila lang ang taga-pobre. May isa ka babayi nga manuglimpyo sang balay pero prangka gid kag bastos sang ginbubo niya ang iya pagtamay sa pagkahambugon sang pila ka ginang didto. Ang ministeryo ni Mama amo ang pag-abyan sa pila ka tigulang nga mga babayi kag indi gid ako malipayon sa sini nga mga bisita! Interesado man sia sa mga batan-on nga babayi nga nagaobra sa mga balay kag malayo sa ila pamilya.

Sang bag-o pa lang kami nagsaylo didto, dako gid ang tilipon sa Alexandra Hall. Mga duha tubtob tatlo ka gatos ang nagatipon kada Domingo sang aga para sa Panihapon sang Ginoo. Pirme gid isa ka utod, si Mr. Luck, nagabasa sang isa ka kapitulo sang Biblia nga wala sing komentaryo kag sa Domingo sang Pagkabanhaw sigurado nga Luke 24 ini. Mga lima ka gatos ang nagatambong sa simba sang gab-i. Si Dr. Robert McKilliam ang kilala nga lider sang tilipon kag pirme sia nagawali kon ara sia sa balay. Bisan doktor sia, isa sia ka bantog nga estudyante sang Biblia kag editor man sang isa ka binulan nga magasin, "The Morning Star," nga nagapabaskog sang Ikaduha nga Pagkari. Ang koro, kadam-an mga tigulang, nagapungko sa entablado. May isa ka ginoo nga may paborito nga pulongkuan malapit sa rehas kag samtang ginawali nagasandig sia sa sini

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga rehas kag nagakatulog sing diutay.

Pirme nagahiwat ang tilipon sang malip-ot nga 15 minutos nga open-air nga simba sa hagdan antes sang simba sang gab-i, tingadlaw man ukon tingtugnaw. Dayon kon tingadlaw may open-air nga tilipon sa tunga sang banwa pagkatapos sang simba. Sang ulihi sang nagnubo na ang ila kadamuon naghiwat sila sang evangelistic campaign. Ang gindapit nga manugwali isa ka katingalahan nga tawo nga ang ngalan si Hodson. Ang iya kakugi para sa Ginoo may upod nga pagkakomedyante kag madasig nga sabat. Isa ka tion, siling sang iban sa akon, naghiwat sia sang tent campaign sa isa ka baryo sa England. Sang Domingo sang aga nagkadto sia sa Anglican Church para pamatian ang parson. Kay nadismaya gid sia sa wali nagpamangkot sia sa parson, “Ginatawag mo bala ina nga pagwali sang Ebanghelyo?” Daw nagbalos ang reverendo nga ginoo kag ginsugo niya ang duha ka maldito sa baryo nga bunalon si Mr. Hodson kag sunugon ang iya tolda. Sang gin-atubang nila si Mr. Hodson sa atubangan sang iya tolda kag ginhambal ang ila tuyo, sia, nga isa ka dako kag mabaskog nga tawo, ginbayaw sila tagsa-tagsa kag ginhaboy sa ibabaw sang koral nga tanom. Ang parson nga nagatindog sa malayo, nagpalapit kag sa pagkahambugon nagpamangkot, “Mr. Hodson, ginatawag mo bala ina nga pagwali sang Ebanghelyo?” Nagsabat si Mr. Hodson, “Indi, ginatawag ko ina nga pagtabog sang mga demonyo!”

Basi ang pagnubo sang mga nagatambong may bahin man kay wala sing Sunday school kag diutay lang gid ang batan-on sa Alexandra Hall. Pagkatapos namon maghalin didto napatay si Dr. McKilliam kag ini nagdugang pa sa pagnubo. Sang akon pag-alagad sa inaway sang World War I, sang nagbisita ako sa Blackheath isa ka gab-i nakita ko ang mga duha ka pulo ka mga tumuluo nga nagatipon sa mas gamay nga hall.

Kay wala sing Sunday school didto, nagakadto ako kada Domingo sang hapon sa isa ka Sunday school sa isa ka magamo nga lugar sang Lewisham. Ang akon abyan, si Willie Peacock, nagaupod sa akon kag ang amon maestro isa ka maayo nga tawo, si Mr. Bernau. Sa sina nga pobre nga lugar ang mga bintana ginaprotektahan sang madamol nga alambre. Halos kada semana may isa ka gahod nga bata nga ginapaguwa sing pilit kay nagagamo, pero pirme gid sila nagabalik sang masunod nga semana.

Ang akon pag-eskwela nagsugod sa Lingfield sa mga isa ka tuig sa Primary School antes napatay si Papa. Sang nagsaylo kami sa Blackheath nag-eskwela ako sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Northbrook School sa Lea Green, 20 minutos nga lakat pakadto kag pabalik. Wala pa sing school bus sadto nga mga adlaw. Nanamian ako sa mga maestro didto pero indi gid ako gusto sa prinsipal. Para sa akon, angay gid ang ngalan ni Mr. Fluke: Una sa tanan, nagapanigarilyo sia! Isa ka adlaw sa klase wala niya maintiendihi ang akon sabat (tinuyo, sa akon hunahuna) kag ginkadlawan niya ako sa atubangan sang klase. Daw tungod ini sa akon pagtindog bilang Cristiano, bisan maluya pa ina. Sang isa ka bakasyon nagahulat ako nga magpagupit. Nagsulod si Mr. Fluke kag nagpungko sa pulongkuan sang barbero una sa akon, nga may ginhambal nga pasipala sa barbero.

Isa ka hapon samtang nagapauli halin sa eskwelahan, ang isa sa akon duha ka kaupod nakakita sang kumpis nga patatas sa kanal. Daw goma gid ini kag nagsiling ang akon abyan, "basi magbalik-balik ini kon ihaboy!" Wala kami nag-usik sang tion sa paghunahuna kon ang daan nga patatas makalukso bisan diin pa kami. Sa isa ka masako nga tabukan nga diin nagasugata ang tatlo ka dalan, ginhaboy sang akon abyan ang patatas sa duta. Kag, naglukso gid bala ini? Sa iya pagbalik nag-igo ini sa bonnet sang isa ka tigulang nga babayi nga nagapalapit kag nakuha gid kuntani ini kon indi lang sa mga laso nga nagahigot sini. (Sadto nga mga adlaw ang mga gagmay nga tigulang nga mga babayi nagasuksok sang bonnet, nga mataas sa atubangan sa ibabaw sang agtang kag ginahigot sang mga laso sa idalom sang baba.) Nakita ko sing madali ang mga kamot nga ginbayaw para kuhaon ang bonnet kag nabatian ko ang isa ka singgit. Wala kami nagpabilin para pamatian ang sermon parte sa mga maldito nga kabataan sining "moderno nga panahon." Tatlo ka bata nga lalaki ang nagdalagan sa tatlo ka lain-lain nga direksyon sa kadasig nga sigurado nga masulod sa Guinness Book of Records kon ginlista lang kuntani.

Sang ulihi ginbalhin ako sa Greenwich Central School, nga pareho sang High School. 45 minutos ini nga lakat halin sa balay pero wala lang ina sa amon sadto nga mga adlaw. Ang headmaster didto, si Mr. Wood, estrikto pero mabinatyagon kag ginatahod gid. Ang tilipon kada Lunes sang aga para sa pagbasa sang Kasulatan kag pangamuyo. Ini nga mga eskwelahan para lang sa mga lalaki; wala pa sing co-ed sadto. Kada Lunes sang aga ang duha ka monitor sang klase kinahanglan maaga mag-abot kag pun-on ang tanan nga inkwell sa mga lamesa (wala pa sing fountain

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pen ukon ballpen!). Isa ka aga ako kag ang akon kaklase nagadala sang bandehado sang mga inkwell nga nagapanaog sa hagdan sang isa ka ulihi nga estudyante nga nagadalagan pasaka ang nakabangga sa amon. Sa masunod nga tilipon may matalom nga ginhambal ang headmaster parte sa pagkapabaya sang mga bata nga nagpaisik sang tinta sa hagdan!

Bisan paano nakalikaw ako sa kagamo gani wala gid ako ginpadala sa opisina sang headmaster tungod sa malain nga binuhatan. Ang isa ka sulat sa iya itom nga libro nagakahulugan nga wala sing rekomendasyon kon maghalin ka na sa eskwelahan. Nagaduhaduha ako kon angay gid sa akon ang iya ginsulat sang Abril 25, 1912 – "nga ang iya pag-uswag tama gid ka makapalipay kag nagabiya sia sa eskwelahan pagkatapos niya maangkon ang pagtahod sang iya mga kaupod nga estudyante kag sang iya mga maestro." Ini nga rekomendasyon ginhatag sang wala pa ako madugay maghalin sa sina nga eskwelahan para magkadto sa Canada. Ang maestro kag ang klase sa kaayo nagtaga sa akon sang kwarta sang nagabiya na ako.

Buhi gid sa akon handumanan sang akon pagkabata ang mga bakasyon sang tingadlaw. Pirme kami ni Mama nagabisita sa iya mga paryente kag kay madamo gid sila nagakahulugan ini nga lain-lain nga lugar ang amon ginakadtuan kada tingadlaw. Tuman kadako sang pamilya ni Mama nga ang iya kamanghuran nga utod nga babayi tiya na sang matawo sia.

Ang Cromer isa ka resort sa baybay sa sidlangan nga baybayon sang England. Ginhatag sa akon kamot ang isa ka Japanese Lantern para makaupod ako sa prosesyon sang mga parol kag nakadaog ako sang ikatlo nga premyo. Ang bisan ano nga pagpanghambog nadula pagkaligad sang pila ka adlaw. Samtang nagakutkot ako sa balas, natabunan kag nadula ang isa sa akon sapatos. Ginsabdong ako ni Mama kag tuman ko kahuya nga nagpauli ako nga nagatiniil.

Ang isa sa mga utod nga lalaki ni Mama nagapuyo sa Cardiff sa South Wales nga diin nagaobra sia sa mga drydock. Natingala gid ako nga makita ang isa ka barko sa drydock. Ang isa sa akon mga pakaisa nagaobra man didto kag sang ulihi napatay sia sang nahulog sa isa ka drydock. Isa ka adlaw nagsakay kami sa isa ka excursion nga barko tabok sa Bristol Channel para bisitahan ang matahom nga mga lugar pareho sang Clovelly. Ini nga gamay nga lugar sa Devon maabot lang sadto paagi sa baroto kag ang mga balay nagahamtang sa matarik nga bakolod sa higad sang dagat. Nagdulog kami sa Ilfracombe para sa isa ka paniudto nga para sa isa ka bata indi gid malipatan – inihaw nga karne sang karnero upod ang lagting nga patatas (linuto upod ang sanga sang mint) kag lab-as nga berde nga gisantes. Ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

dessert isa ka pinggan sang raspberry nga may Devonshire cream sa ibabaw, isa ka madamol kag manamit gid nga cream.

Ang Littlemore isa ka baryo pila ka milya halin sa Oxford nga diin natawo si Mama kag diin ang iya kamagulangan nga utod nga lalaki may panday kag talyer sang paghimo sang karwahe. Makawiwili gid tan-awon kon paano nila ginabutang ang puthaw nga rim sa kahoy nga ligid sang karitela. Ang isa ka biyahe sa gamay nga baroto paagi sa pila ka lock sa ibabaw nga bahin sang Thames River nagdala sa amon sa isa ka garden party para sa mga pumuluyo sang lugar sa dako nga estate sang Earl of Harcourt. Sa isa pa ka adlaw naglibot kami sa Oxford University nga wala sing natun-an halin sa sina nga bantog nga lugar sang kaalam.

Isa ka tingadlaw si Mama kag ako nagbulag sang ginkadtuan kag nagpabilin ako sa pamilya sang nobyo ni Ethel, ang mga Weller. Bag-o pa sa akon ang pustiso sadto. Natingala gid ako nga si Richard, nga mangin bayaw ko, nagakuha sang iya ngipon sa gab-i. Indi gid makuha ang akon, natun-an ko. Pagkaligad sang kan-uman ka tuig sang 1969 si Anna kag ako nagbisita sa duha ka nabilin nga utod nga babayi ni Rich nga nagapuyo sa amo man nga balay. Siempre nagtigulang na sila pero ang balay daw amo man gihapon.

Ang kamanghuran nga utod nga babayi ni Mama, si Tiya Millie, nagapuyo sa Folkestone sa bagatnan nga baybayon nga nagaatubang sa English Channel. Ang iya bana isa ka retirado nga soldado kag may duha sila ka anak nga babayi nga kaedad ko. Sa isa sang amon pagbisita didto ang Red Cross kag ang Ambulance Corps naghiwat sang pila ka maniobra. Nagpangayo sila sang pila ka bata nga lalaki nga magboluntaryo kag may promisa nga sixpence. Gindala kami sa guwa sang banwa sakay sa trak kag ginsilingan nga maghigda nga nagwalagwag sa isa ka kasagbutan. Ginbutangan kami sang tag nga nagasaysay sang klase sang pilas nga daw naangkon namon. Dayon nag-abot ang mga nars para bendahan kami kag ibalik kami sa eskwelahan, nga amo ang mangin ospital. Madamo sang mga bata ang “ambulatory nga pasyente.” Nga may bendahe sa ulo ukon may sabitan ang butkon kinahanglan sila maglakat pabalik sa eskwelahan. Bilang isa sang mas grabe nga napilasan swerte ako nga gindala pabalik sa stretcher. Ang mga maybalay nga nakakita sang prosesyon sang mga napilasan kag wala makahibalo nga maniobra lang ini nagguwa para kaluoyan ang mga kaluoy-luoy nga biktima sang aksidente. Para sa ila ginhimo ko ang akon bug-os nga masarangan nga magpakita nga tuman ka kaluoy-luoy. Sa “ospital” ang bulong nga lemonada kag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

cookies naghimo sang pila ka "milagroso nga pag-ayo" gani ginkuha ang amon mga bendahe kag ginpapauli kami.

Naghunahuna si Mama nga may mas maayo nga kahigayunan para sa akon sa isa ka bag-o nga pungsod pareho sang Canada. Wala ako labot sadto sa mga natabo sa kalibutan pero may hambalanay na parte sa inaway batok sa Germany. Ang akon utod nga si Ethel nagbiya pakadto sa Edmonton, Alberta pagkaadlaw sang iya kasal sang Hunyo 1, 1911. Pagkaligad sang isa ka tuig, si Mama, si Florrie, kag ako magasunod. Si George nakakuha sang ikaduha nga scholarship sa College of the Royal Horticultural Society gani nagdesisyon sia nga magpabilin sa England.

Sang edad ko nga trese naghambal na parte sa bawtismo. Wala sing bawtismuhan sa Alexandra Hall kag wala ako kahibalo kon ano ang pagtamod sang tilipon didto sa bawtismo. Pero, sa dako nga kakulba nagkadto ako kay Dr. McKilliam para sa isa ka interbyu. Tuman sia kabuot samtang nagahambal sia sa akon parte sa akon pagtuo kay Cristo. Gani ginbaton ako sa pakig-upod sa Alexandra Hall antes kami naghalin. Ginplano nga bawtismuhan ako sa Lingfield sa bawtismuhan nga ginbuligan ni Papa paghimo. Natabo ina sang ika-7 sang Mayo 1912, kag para sa akon isa ka malipayon gid nga okasyon. Gintanom sang Ginoo sa akon tagipusuon ang John 13:17, "Kon nahibaluan ninyo ini nga mga butang, bulahan kamo kon himuon ninyo ini." Gani, bisan kulbaan gid ako, malipayon man gid ako. Madamo pa sa bawtismo ang wala ko maintiendihi, pero nahibaluan ko nga ini isa ka butang nga gusto sang Ginoo nga himuon ko.

Bisan sadto nga mga adlaw interesado gid ako sa mga estorya sang mga misyonero. Wala ako madumdumi nga daku ang interes sa misyon sa Alexandra Hall pero kapila ako naglakat pakadto sa King George St. Hall sa Greenwich para pamatian ang isa ka misyonero, labi na kon taga-Africa sia. Isa sang mga makapalipay gid amo ang pagtugot sa akon nga magkadto sa tinuig nga mga tilipon sang misyon sa London sang Oktubre 1911. Ginhiwat ini sadto sa Devonshire House, nga puno gid sang tawo sa tilipon sang gab-i. Nagpungko ako sa isa ka hagdan sa gallery kag nagpamati kay Dan Crawford, nga nagpauli sadto sa iya una nga furlough sa sulod sang kapin sa duha ka pulo ka tuig.

Pila ka adlaw pagkatapos sang akon bawtismo sang Mayo 16 naghalin kami sa Southampton sakay sa isa ka barko sang Cunard, ang S.S. Ausonia, nga indi gid isa sang ila pinakamaayo. Nagabiyahe kami upod ang isa ka grupo sang mga emigrante nga ginplano sang Salvation

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Army, kadam-an mga babayi. Sang una nga aga sa dagat isa ako sang pila lang ka maisog nga nagpakita para sa pamahaw. Ang menu sa steerage class Irish stew ukon linagang itlog. Irish stew sa pamahaw – indi ko gid mahunahuna! Kag ang stew pa gid! Gani nagkaon ako sang duha ka linagang itlog nga dayon ko ginhinulsulan! Nagsuka ako sa sulod sang isa ka semana kag sa madamo nga tuig indi gid ako magkaon sang linagang itlog. Pagkaligad sang madamo nga tuig nahibaluan namon halin sa amon maayo nga abyan, si George Maslen nga nagbiyahe sia sa Ausonia sa nagligad nga biyahe sini. Tuman kalain sang pagkaon, halos nag-gamo ang mga pasahero sa steerage!

Sa tunga sang Atlantic ginpalibutan kami sang mga iceberg kag nagpadayon kami sing maayo-ayo, kag may rason gid kay isa lang ka bulan antes sina nalunod ang Titanic. Nadumdoman ko ang mga headline sang balita, "Nalunod ang barko nga indi malunod." Ini nga barko ginhimo nga may mga kompartimento nga indi masudlan sang tubig para indi ini malunod, sa teorya. Sa iya una nga biyahe nga may madamo nga bantog nga tawo nga nakasakay nabangga ini sa isa ka iceberg kag ginatos ka kabuhi ang nadula. Ginpasalamatan namon ang Dios sa amon luwas nga biyahe.

Sang nagdunggo kami sa Quebec sang Domingo sang gab-i, nagadagingding ang mga lingganay. Naghunahuna ako nga mga lingganay ini sang simbahan tubtob nga nahibaluan ko nga ang kada makina sang tren may lingganay kag may cow-catcher pa sa atubangan. Sa sulod sang pila ka adlaw nagbiyahe kami sa tren pakadto sa Calgary. Nagadulog ang tren kon kaisa para bayluhan ang makina kag ang mga trabahante, samtang ang mga pasahero nagadalagan sa restawran sang estasyon para sa madali nga meryenda. Ang mga tren didto lain gid sa mga tren sa England kag lain man sa pagbiyahe sa tren subong.

Sa Calgary nagpabilin kami sang isa ka gab-i antes nagpadayon pa-norte sa Edmonton sang masunod nga aga. Gindala kami sang Salvation Army sa ila citadel nga diin may testimony meeting nga nagadalagan. Ang lain-lain nga miyembro didto nagdala sa amon sa ila balay para sa gab-i, nga tuman ka buot sa ila. Medyo nalingaw ako sa testimonya sang isa ka lalaki samtang ginsaysay niya ang iya bag-o nga kalipay sa kaluwasan. Sa iya kalipay nagalukso-lukso sia sa entablado, kag samtang ginahaplas ang iya tiyan nagsinggit sia, "Tuman kanami sang akon balatyagon diri sa idalom!" Sang nadumdoman ko ang kasakit sang amon pagsuka sang nagligad nga semana, sing indi matinahuron naghutik ako sa akon utod, "Kon ara sia kuntani sa amon ginkadtuan sang nagligad nga semana, indi

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kanami sang iya balatyagon sa idalom." Ginalauman nga ang iya kasiguraduhan sang kaluwasan wala lang nasandig sa iya balatyagon sa lawas.

Ang biyahe sa tren sang masunod nga adlaw nagdala sa amon sa Edmonton, ang kapital sang Alberta, nga sadto daw isa ka nagadako nga banwa sa utlanan. Didto ginbaton kami sang akon utod nga babayi kag sang iya bana.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 3

Ang Kabuhi sa Canada

"Kag gintuytuyan niya sila sa matadlong nga dalan, agod makakadto sila sa isa ka siyudad nga mapuy-an." (Psa. 107:7)

Ang kabuhi sa Canada lain gid sa madamo nga paagi. Antes ako maghalin sa England nakaangkon ako nga may pagkabugal sang akon una (kag lamang) nga bowler hat, ina nga tipikal gid nga kalo sang isa ka Ingles. Wala nagdugay natun-an ko nga sa Canada ang bowler hat madali nga mangin target sang mga butang nga mas matig-a pa sa pagyaguta.

Ang amon balay sa Edmonton duha ka tolda, nga may magasang tabla nga salog kag tabla sa kilid. Isa ka dako nga lona ang nagatabon sa duha ka tolda kag nagahatag pa sang dugang nga proteksyon sa panahon. Ang isa ka tolda amo ang sala, kan-anan, kag kusina samtang ang mga babayi nagatulog sa isa. Isa ka gamay nga payag ang kwarto sang akon bayaw kag ako tubtob nag-abot ang tingtugnaw. Dayon nagsaylo kami sa tolda nga ginapuy-an kag nagtulog sa ibabaw sang lamesa malapit sa kalan sa kusina. Ang payag nangin bugnaw nga bodega para sa mga tipak sang karne sang baka kag baboy. Isa ka adlaw ang akon utod nga babayi nagkadto sa payag para magtiltil sang karne. Wala niya ginhunahuna nga ginbutang niya ang yabi sa iya baba sing makadali. Sa sina nga tuman ka bugnaw nakuha ang panit sang iya bibig. Isa ka adlaw samtang nagalakat sia sa pinakadaku nga dalan, gin-untat sia sang isa ka lalaki kag nagsiling, "Pasensya, pero nagyelo bala ang imo ilong?" Wala niya ini mahibaluan!

Nagapuyo kami sa patag sa higad sang North Saskatchewan River gani may tubig nga nagailig malapit lang. Kon tingadlaw nakakita man kami sang pila ka berry nga makaon para may iban nga makaon. Kon tingtugnaw kinahanglan namon tipdasan ang yelo nga duha ukon tatlo ka tiil ang kadamol para makakuha sang tubig. Sa idalom lang sang suba halin sa amon mga tolda ginahimo ang mataas nga taytay sa tunga sang Edmonton kag Strathcona. Sang tingtugnaw madamo nga andamyo ang ginhimo sa ibabaw sang yelo. Dayon sang tingpamulak nag-abot ang pagbuka samtang nabuong ang yelo kag nagsugod nga naanod pakadto sa idalom sang suba. Ang dalagko nga tipak sang yelo nga kasing-dako sang kilid sang balay nagatumba sa isa kag isa, nga ginadala ang tanan sa iya atubangan. Sang una nga bahin sang tingtugnaw, gintabas ang yelo nga blokebloke kag gintago sa dalagko nga bodega para gamiton sang tingadlaw.

Kulang gid ang kwarta namon sadto nga mga adlaw gani pag-abot namon sa Edmonton

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kinahanglan kami mangita sang obra. Si Florrie nakakuha sang obra sa pagkabulig sa balay kag si Mama nagahimo sang lain-lain nga obra sa pag-atipan sang mga masakiton. Sina nga tingadlaw nagbata si Ethel sang iya una nga bata, isa ka babayi nga si Beatrice (Tricie). Ang bana ni Ethel nga si Richard isa ka manugpintura sang balay sa England pero kinahanglan niya magkuha sang lain-lain nga obra sa Canada. Trese anyos ako, ang akon una nga obra amo ang mensahero sa isa ka tindahan sang alahas. Upod man sini ang pagkamanuglimpyo. Kon Sabado sang gab-i bukas ang tindahan tubtob alas diyes. Samtang nagapauli ako isa ka Sabado sang gab-i may tuman kakusog nga dalugdog kag kilat. Pagpanaog ko sa streetcar ginlakat ko ang nabilin nga dalan, nga nagaagi sa bag-o nga mga building sang Alberta Parliament nga ginahimo pa kag sa isa ka daan nga Hudson's Bay Fort. Sa tunga sang mga kilat wala gid sing makita. Ang dalan nagliko pawala para magpanaog sa bakolod pakadto sa patag. Kon malampasan ko ina nga liko mahulog ako sa matarik nga pangpang pakadto sa riles sang tren sa idalom, nga mahimo nga mabali ang akon tul-an ukon mapatay pa gid. Samtang nagakapkap ako sa dulom may tuman kasiga nga kilat. Sa atubangan ko mismo ang higad sang pangpang. Nahibaluan ko nga ang Ginoo nagabantay sa akon samtang nagapanaog ako sa bakolod.

Sina nga tingadlaw sunod-sunod ang akon mga obra. Wala nalipay ang manug-alahas kag ginpahalin niya ako. Para sa akon, tuman ka sakit ina. Pero dayon isa ka utod nga babayi sa tilipon ang naghatag sa akon sang obra nga pagbutang sang insulation sa mga tubo sang tubig sa basement sang isa ka apartment nga iya. Para sa akon maayo ina nga obra samtang nagadugay kag para sa iya barato nga trabahante! Sang tinuig nga perya sa fairgrounds nag-obra ako bilang busboy sa isa ka restawran, mabudlay nga obra pero madamo ang makaon. Dayon nag-obra ako bilang mensahero sa isa ka tindahan sang bayu. Ginadumalahan ini sang isa ka lalaki kag sang iya asawa nga pirme lang nagaaway. Kay naluya na ako nga pirme naipit sa ila away, nag-untat ako.

Dayon nagkadto ako sa Canadian Pacific Railroad para mag-obra bilang telegraph messenger. Wala ako sing bisikleta pero madasig ako maglakat kag kabalo ako sang tanan nga bakante nga duta kag mga shortcut sa banwa. Sang nahibaluan ko nga ang iban nga mga bata indi gusto magdala sang mga ipadala sang aga pakadto sa nakatundan nga bahin sang banwa, nagboluntaryo ako. Ang mga opisina sa Parliament Buildings nagabukas na gani pirme madamo ang mga mensahe nga ipadala didto kag tanan malapit-lapit sa isa kag isa. Ginabayaran kami

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

suno sa kadamuon sang mga telegrama nga naipadala. Sa sina nga ruta nakapauli ako para magpaniudto antes magbalik sa opisina. Mga isa ka dolyar kada adlaw ang akon kinitaan, nga indi man malain sadto. Makakaon ako sang maayo kag mabug-at nga pagkaon sa isa ka matinlo nga restawran sa 25 sentimos! Isa ka adlaw nakapulot ako sang meal ticket halin sa isa ka mas maayo nga restawran. Ang mga tawo nagabakal sang tiket sa isa ka kabilugan nga bayad nga may diskwento. Kadam-an sang mga butho sa sini nga tiket wala pa nabuthoan. Nagdamgo ako sang manamit gid nga mga pagkaon – nga libre. Sa udto nagkadto ako sa restawran. Katingala! Wala sing tawo sa sulod sang udto! Dayon nakita ko ang isa ka karatula sa puertahan, "Nagsira na." Natun-an ko nga sa sini nga kalibutan wala sing butang nga libre. Pareho gid sang madamo nga ginatanyag sang kalibutan – mapait nga pagkadismaya kag mga promisa nga wala natuman.

Mabudlay ang tingtugnaw. Madamo nga kahigayunan sa pag-skating pero indi ako hilig sa mga hampang kag wala gid ako nagkahilig sa ice skating. Isa ka gab-i sa isa ka bagyo sang niebe ginhatod ko si Mama pauli halin sa obra, sa 30 below zero Fahrenheit. Samtang nagatinguha kami sa niebe nagapamangkot ako kon makaabot bala kami. Sa isa pa ka aga sa higad sang suba ang temperatura nagnubo tubtob 52 below. Nagakuha ako sadto sang amon gatas nga nakabotelya sa Fort sa akon pagpauli. Nagyelo ini kag ang mga takup nagapatong sa nagyelo nga gatas isa ka pulgada sa ibabaw sang botelya. Isa ka gab-i may botelya ako nga gin-kugos sa kada butkon. Sa isa ka gamay nga bakilid sa dalan ang duha ko ka tiil nagdalasdas sa atubangan ko kag gilayon ako nakapungko sing masakit. Naluwas ko ang gatas pero nasakitan ako kag nabudlayan sa pagtindog liwat.

Sa madamo nga tion nagahandum ako nga makakadto sa isa ka lugar nga pirme lang tingadlaw. Indi nga nagalaum ako nga matuman ang akon handum kay sadto wala ako sing ideya nga magapuyo ako sa kadam-an sang akon kabuhi sa tropiko. Sadto nga mga adlaw indi maayo ang akon kahimtangan sa espiritu. Maluya ako nga Cristiano, indi lang kay bata pa ako kundi labi na kay wala ako natudluan nga magpakaon sa Pulong sang Dios. Pirme kami nagatambong sa tilipon pero diutay lang ang mga batan-on. Diutay lang ang bulig para sa mga batan-on tungod sa makapasubo nga kahimtangan sang tilipon. Wala madugay pagkatapos sang amon pag-abot sa Edmonton, ginsaylo ang hall sa bag-o nga lugar. Bag-o gid para sa akon ang makakita sang isa ka building nga hinay-hinay nga ginasaylo sa dalan!

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

May duha ka grupo nga nagabinaliskad sa tilipon. Ang isa ka tigulang nga utod nga tag-iya sang hall may pila ka abyan nga may tuman ka higpit nga pagtamod parte sa pakig-upod sa iban nga mga tumuluo. Sang Labor Day may isa ka komperensya nga madamo ang nagtipon, lakip ang madamo nga manugwali. Ang duha ka grupo nagdapit sang tagsa-tagsa nila nga manugwali nga nagauyon sa ila pagtamod. Bukas ini nga entablado, wala sing nahanda nga programa. Sa mainit nga tilipon sang hapon, nga nagahuot sa isa ka ginaabangan nga building, ang isa ka utod nagpadayon sing wala katapusan. Sa politika ginatawag ini nga "filibustering." Ginatinguhaan niya nga indi makaangkon sang entablado ang isa ka manugwali nga mas bukas ang pagtamod sa pakig-upod. Sa katapusan isa ka tigulang nga utod nga nagpanguna sa obra sang Ginoo sa mga prairie, nagtindog para basahon ang 1 Corinthians 14:30 kag ginsilingan ang manughambal nga dapat niya hatagan sang lugar ang iya mga kauturan.

Dayon isa ka Domingo wala madugay pagkatapos sina nga hitabo ginpahibalo nga ang tilipon ginpahibaluan nga magbiya sa hall. Pero, ginpasa sang tag-iya ang hambal sa iya mga kaupod nga magpabilin lang. Sa amo nabahin ang tilipon nga may madamo nga kapaitan kag kasakit sang buot. Ina nga kahimtangan kag ina nga indi Cristiano nga espiritu indi makabulig sa pagtubo sa espiritu sang isa ka batan-on nga tumuluo pareho ko.

Sadto nga mga adlaw may real estate boom sa Pacific Coast. Ginadayaw sang mga ahente ang British Columbia, nga matuod nga isa ka matahom nga probinsya; pero indi tanan nga ginasiling sang mga ahente kapatihan. Ang pila ka abyan nagbakal sang duta nga ulumhan sa barato gid tungod sa makapadani nga report nga ila nabaton, kag sang ulihi lang nila nahibaluan nga ang ila uma ara sa bakilid sang isa ka matarik nga bukid! Bisan pa sina, nagdesisyon kami nga maghalin sa Edmonton pakadto sa mas mainit-init nga klima. Sang Abril 1913, si Richard, ang akon bayaw, nag-una pakadto sa Victoria sa bagatnan nga punta sang Vancouver Island. Kami nga nabilin nagsunod pagkaligad sang isa ka bulan sa gamay nga balay nga iya ginbakal. Sa distrito sang Oaklands, malapit sa bag-o nga eskwelahan, nakakita kami sang mga maayo nga kaingod. Sa napulo ka balay sa sina nga block nga amon ginapuy-an, may isa ka tion nga ang siyam may mga tumuluo halin sa tilipon. Sa kaingod namon may pamilya sang misyonero nga nag-alagad sa Ginoo sa South India. Ang duha sang mga bata nga lalaki medyo magulang sa akon, kag nangin suod gid kami ni Frank Maynard. Paagi sa bulig

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sang isa pa ka kaingod nakakuha ako sang obra sa isa ka dako nga department store, ang David Spencer's.

Wala pa madugay antes kami nag-abot may bag-o nga tilipon nga natukod sa distrito sang Oaklands, nga naghalin sa dako nga tilipon sa downtown, ang Victoria Hall. Nagatipon sila sadto sa isa ka ginaabangan nga hall sa ibabaw sang pila ka tindahan sa kanto sang Hillside kag Cedar Hill Road. Isa ka gab-i sa prayer meeting, kami nga mga bata nakakita sang kamalig nga nagasunog mga isa ka milya ukon kapin pa sa dalan. Naghunahuna kami nga indi na gid tapuson sang mga kauturan ina nga tilipon para makadalagan kami sa guwa kag tan-awon ang sunog!

Sang 1914 nakabakal ang tilipon sa Oaklands sang isa ka duta sa kilid sang ila ginatipunan kag nagsugod sila sa paghimo. Madamo sang obra boluntaryo. Ang iban sang akon libre nga tion nagkadto sa sina nga proyekto. Sang Agosto sina nga tuig si Frank kag ako nagbakasyon kag nagdesisyon nga maglakat pa-norte sa bahin sang Vancouver Island. Nagapalapit na ang mga panganod sang inaway pero wala kami labot sadto. Sang una nga hapon nagasugod na kami magsaka sa Malahat. Subong ang Malahat isa ka matahom nga dalan pa-norte sang Victoria. Sadto isa ini ka one-way nga dalan nga graba nga may mga lugar diri kag didto para makalampas ang pila ka salakyan. Matarik ini nga pagsaka, kag ang iban nagpanghambog nga masaka nila ini sa high gear. Indi gid ina mahimo! Nagapalapit na ang gab-i kag nagsugod na kami mangita sang angay nga lugar nga matulugan sa guwa. Isa ka motorista sa isa ka model-T nga bukas nga Ford ang nagtanyag sa amon sang sakay. Si Frank nagsaka sa atubangan nga pulongkuan sa tupad sang drayber kag ako nagsaka sa ibabaw sang pila ka bagahe sa likod nga pulongkuan. Dayon ang drayber nagpadalagan sa isa sang pinakamakulba nga sakay nga akon naagihan. Pasaka kag panaog, sa mga liko sa dalan nga graba sa higad sang pangpang, wala gid sia nagpahinay tubtob nga nag-untat sia sa atubangan sang isa ka saloon sa Duncan. Nagpromisa sia nga magaguwa sia sa pila lang ka minuto, nga bastante lang para pabaskugon ang iya buot sa ilimnon. Pila ka milya pa sa unahan nag-untat sia liwat sa saloon sa Horseshoe Bay. Nagdesisyon kami nga indi na ibutang sa katalagman ang amon kabuhi sa sina nga drayber. Kag, nagadulom na. Gani naglakat kami pahalin sa dalan, naghimo sang higdaan nga sanga sang pino kag pako, kag nagkulukob sa amon mga habol.

Sang masunod nga adlaw naglakat kami pila ka milya pa pa-norte kag dayon ginbalikan namon

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ang amon dalan. May abyan si Frank sa Cobble Hill nga upod sa iya ginpalipas namon ang duha ka makalilipay nga adlaw sa pagbaroto kag paglangoy. Halin didto nagkadto kami sa Shawnigan Lake (diutay lang gid ang balay didto sadto) kag pagkatapos sang isa ka gab-i didto naglakat kami pakadto sa Goldstream paagi sa Sooke Lake. Isa ini ka mamingaw nga dalan pero tuman katahom. Wala kami sing nakita nga tawo bug-os nga adlaw pero may nakita kami nga tiil sang mga oso kag panther.

Samtang nagalakat kami, ginpahayag ang World War I. Ang department store nga diin ako nagaobra ara sa tunga sang duha ka opisina sang pamantalaan. Ang pinakabag-o nga balita sang inaway ginapaskil sa mga bintana gani ang mga tawo nagaundang para mabasa ang balita sang inaway. Wala ako labot gid sa sina nga mga butang kay 15 pa lang ako.

Ang akon kabuhi Cristiano sa ngalan lang; wala ko pa natun-an nga magpakaon sa Pulong. Ang pagkadto sa mga tilipon, sa Sunday school, kag kon tingadlaw ang pagtambong sa open-air nga tilipon sa downtown amo lang ang akon ginahimo sa espiritu. Pero wala sing matuod nga pagtubo sa espiritu ukon klaro nga pagsaksi para kay Cristo. Naluwas ako pero wala ginahangkat, ukon ginapabay-an ko lang ang mga hangkat nga ara.

Sang 1915 mas nagbaskog pa ang panawagan para sa mga lalaki nga magboluntaryo sa pag-alagad militar. Indi gid ako interesado nga magkadto sa tabok-dagat kag ang akon pamilya wala gid nagpabaskog sa sina nga hunahuna. May lain-lain nga pagtamod sa tilipon parte sa pag-alagad militar. Ang iban nagsulod pero ang iban nagtindog bilang conscientious objector kag nag-antos tungod sa ila pagtindog. Isa ka utod ang prangka gid sa iya pagpakamalaut sa mga lalaki nga nagsulod sa soldado. Para sa akon, diutay lang ang bili sang iya pagpakamalaut kay nagakita sia sang daku nga suweldo sa paghimo sang mga gamit sa inaway. Ano ang kinalain sang paghimo sang bala kag sang pagpabuto sini?

Ang nakadani sa akon amo ang kahigayunan nga magsulod sa isa ka lokal nga regimiento nga nagabantay sa Pacific Coast. Ini nga regimiento bahin sang regular nga Canadian army kag lain sa Canadian Expeditionary Force nga nagahanda nga magkadto sa tabok-dagat. Makahatag ini sa akon sang dugang nga kwarta sa akon ginakita, kag mabutang ako malapit sa balay. May ara man nga handum sang batan-on nga maghalin sa balay kag makita ang iban nga bahin sang kabuhi. Wala gid sing hunahuna nga magpangamuyo parte

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa sina nga lakat ukon mamangkot sa Ginoo parte sa Iya kabubut-on.

Ang pagbag-o sang akon edad halin 16 pakadto 18 indi matarong pero ginrason ko nga para ini sa akon pungsod. Ang mga recruiting officer gusto gid magpadamo sang ila quota kag dako ako para sa akon edad. Gani nangin private ako sa Royal Canadian Garrison Artillery kag nabutang sa Signal Hill, nga nagatan-aw sa Naval Base sang Esquimalt. Kay regular army kami ginhatagan kami sang dress uniform dugang sa regular nga uniporme. Nga nagasuksok sang akon masanag nga pula nga uniporme naghunahuna ako nga makadani ako sang mga batan-on nga babayi kon naka-leave ako sang Domingo. Ang mga tropa nga nagahanas para sa inaway wala sing sini nga uniporme pero ginasaludohan nila ang akon uniporme, sa hunahuna nga opisyal lang ang mangahas magsuksok sang sina nga bayu. Pagkaligad sang pila ka bulan napasaka ako sa lance-corporal kag nakuha ko ang akon una nga stripe. Mas nagdugang ina sa akon pagkahambog sang sa akon kaayo sa obra. Sigurado gid nga indi maayo ang akon pag-alagad sa Ginoo kag indi ako maayo nga soldado ni Jesucristo. Kon tan-awon ko pabalik natingala ako sa Iya grasya – angay sa akon ang makahuluya nga pagpahalin sa Iya pag-alagad. Tuman ka makatilingala ang pagpailub kag pagbatas sang aton makatilingala nga Ginoo kag Manluluwas, si Jesucristo.

Ang tingtugnaw nga nabutang ako sa Signal Hill tuman kabugnaw para sa Victoria. Kasarangan pila lang ka pulgada sang niebe sa bug-os nga panahon pero sina nga tuig may mga tatlo ka tiil sa isa lang ka bagyo. Ara ako sa banwa sang nagsugod ini kag sa indi madugay wala na nagadalagan ang mga streetcar. Nagakahulugan ina nga maglakat ako sang tatlo ka milya sa isa ukon duha ka tiil sang bag-o nga nahulog nga niebe. Sang masunod nga adlaw ginpatawag ang mga tropa para buligan ang paglimpyo sang niebe sa mga dalan pero wala upod ang amon regimiento. Bantog ang Victoria sa slogan para sa mga turista nga “Follow the birds to Victoria,” tungod sa mga sea gull. Sina nga tingtugnaw gutom ang mga pispis. Ang iban sa mga kaupod naghigot sang tipak sang mataba nga bacon sa duha ka punta sang lubid kag nalingaw sa pagtan-aw sang ginabot-gabot sang mga nagalupad nga pispis.

May trumpeter kami nga nagapatunog sang mga tawag. Wala gid sia nakauniporme sa tion para patunugon ang tawag tunga sang oras antes sang parada kada aga, gani ginabuksan niya ang bintana kag ginapaguwa ang trumpeta para patunugon ina nga tawag. Isa ka aga ang isa sa mga kaupod nagsaka sa atop

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga may pitsel sang tubig nga iya ginbubo sa trumpeta sang nagasugod na ang tawag. Tuman gid ang kadlaw sang ang tawag nadula sa isa ka lagurgor kag lagutok!

Nagadamo ang hambalanay parte sa pagkadto sa tabok-dagat. Ang iban nga mga lalaki naglayas para magsulod sa mga grupo nga pakadto sa inaway sa Europe. Sa tuman nga kabuang nag-uyon ako sa isa ka abyan nga magpalagyo nga wala sing pahanugot. Sa Vancouver nagsulod kami sa isa ka construction company nga pakadto sa France. Nagbalik pa gid kami sa Victoria para magpaalam sa amon mga pamilya. Pero sa amon pagbalik sa Vancouver gin-aresto kami sang M.P. kag ginpabalik para sa courtmartial. Ginsentensyahan kami sang 30 ka adlaw sa prisohan sang militar. Isa ka gab-i didto ginkuha ko ang Biblia kag ginbasa ang Psalm 51 kag nagluhod ako nga gintuad ko ang akon sala sa Ginoo. Pagkaligad sang isa ukon duha ka adlaw ang amon Commanding Officer nagtanyag sa amon sang kapatawaran kon magboluntaryo kami sa pag-alagad sa tabok-dagat upod sa isa ka grupo nga ginapadala halin sa Battery. Pagkahilway ko nagpangayo ako sang patawad sa akon pamilya kag nagkadto man ako para magtuad sa pila ka gulang sang tilipon. Ini isa ka hitabo sang kabuang sang pagkabatan-on nga gusto ko kuntani malipatan pero ginabuligan ako nga kon ang Dios nagapatawad, ginalipatan Niya. Indi ako nalipay nga isulat ini diri luwas lang nga ginapadaku sini ang grasya sang Dios.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 4

Pag-alagad sa World War I

"Ano nga bunga ang nakuha ninyo sadto sa mga butang nga ginakahuy-an ninyo subong?" (Rom. 6:21)

Ang sabat sa sina nga pamangkot klaro gid! WALA! Kon indi lang sa makatilingala nga kaayo kag gugma sang aton maluluy-on nga Ginoo sa tion sang pag-alagad militar, mas maayo pa nga taguon ko na lang ina nga mga tuig. Ang isa sa pinakamasubo nga tawo sa kalibutan amo ang tumuluo nga wala nagakabuhi para sa Dios. Wala sia sing kalipay sa iya kabuhi Cristiano kay wala sia sa pakig-upod sa iya Ginoo kon indi sia matinumanon. Indi man sia makaangkon sang kalipay halin sa kalibutan tungod sa iya nakasala nga konsensya kag sa obra sang Espiritu Santo sa iya tagipusuon. Kay isa ako sina nga maluya kag masubo nga Cristiano, madamo ang akon ginhimo nga ginakahuy-an ko gid subong.

Pagkaligad sang pila ka tuig, pagkatapos ako ginpabalik sang Ginoo sa Iya sa Iya grasya, nakakita ako sang daku nga kalipay sa tagna ni Joel. Bisan ang kahulugan nagatumod sa Israel, may aplikasyon nga ginkuha ko para sa akon kaugalingon. "Kag ibalik ko sa inyo ang mga tuig nga gin-ut-ot sang dulon" (Joel 2:25). Ang isa ka nahauna nga kapitulo nagasaysay parte sa kahalit kag kalaglagan nga ginhimo sang peste sang dulon. Mas maayo pa kuntani kon wala sing dulon sa una pa lang. Pero ang Dios sang tanan nga grasya nagbalik sang gin-ut-ot sang mga dulon. Bisan sigurado ako sa akon kaluwasan, maluya ako nga tumuluo, tuman kaluya nga ang mga tawo sa palibot ko wala makahibalo nga tumuluo ako.

Nagdesisyon ang mga awtoridad sang militar nga maghimo sang isa ka battery sang artilerya halin sa Royal Canadian Garrison Artillery. Gani isa ako sang grupo halin sa West Coast. Ang biyahe nga 3000 ka milya nagdala sa amon tabok sa Canada halin sa Pacific sa Nakatundan pakadto sa Atlantic sa Sidlangan. Sa Halifax, Nova Scotia, nag-upod kami sa mga grupo halin sa iban nga mga yunit kag nabutang sa Citadel. Isa ini ka daan nga kuta sa ibabaw sang bakolod nga nagatan-aw sa siyudad kag sa Bay of Halifax. Ang isa sa akon mga abyan may utod nga lalaki nga, sa Navy, ang nagadumala sang isa ka launch didto. Kapila kami nagsakay sa launch para maglibot sa pantalan. Halapad ini nga pantalan; sa matuod, duha ini ka pantalan nga nagaangot

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

paagi sa isa ka masiot nga kanal. Pagkaligad sang pila ka bulan, samtang ara kami sa France, ang isa ka barko sang bala nabangga sa isa pa ka barko sa kanal. Ang buto nga nagsunod naglaglag sang dako nga bahin sang siyudad.

Isa ka gab-i samtang ara kami didto ginpatawag kami para magpatay sang sunog sa pantalan. Nagdalagan kami panaog sa bakolod, tabok sa banwa pakadto sa pantalan. May barko nga nagasunog pero wala kami sing mahimo kay wala kami sing gamit sa pagpatay sang sunog. Isa ka lalaki ang naipit kag nagtinguha nga magpalusot sa isa ka porthole. Napatay sia antes may madala nga torch para tipdon ang mas dako nga buho. Sa madamo nga tion nagapamangkot ako kon ngaa ang mga porthole sang barko wala ginhimo nga mas dako-dako.

Ang church parade kada Domingo sang aga kinahanglan gid. Ang amon koronel nagsiling nga ang bug-os nga battery magmartsa sa lain nga simbahan kada Domingo, sa baylo nga maglakat sa gagmay nga mga grupo sa simbahan nga gusto namon. Kay wala ako sing nahibaluan nga tilipon sa Halifax, nag-upod lang ako. Pirme nga ginakomedya nga pagkatapos ginbaton sang parson ang battery sa ila tunga sina nga aga, ipahibalo niya, “Subong magkuha kita sang halad.”

Isa ka dako gid nga ido nga Newfoundland ang amon mascot. Nagmartsa sia upod sa amon sa pantalan sang nagsakay kami para sa pagtabok sa Atlantic pero wala sia gintugutan nga magsakay. Ang ido wala nagplano nga magpabilin. Sa tungang gab-i sang hilum na ang tanan nagsaka sia sa gangplank. Ang isa lang ka bantay indi makapugong sa sina ka dako nga ido, gani nakasulod sia nga nagatago. Nakaguwa sia sa quarantine sa England sa husto nga tion para makaupod liwat sa battery sang nagtabok ini sa France. Nadula ang mascot sang una kami nagsulod sa inaway kag nabatian namon nga may dako nga ido nga nakita sa atubangan nga linya.

Sa bagatnan sang England ginsaylo kami sa lain-lain nga kampo para sa lain-lain nga bahin sang amon paghanas. Kon kaisa nakakuha ako sang leave sang weekend kag nabisita ko ang akon utod nga lalaki kag ang iya asawa kag ang iban sang amon daan nga mga abyan. Sa kabugnaw sang tingtugnaw ara kami sa Lydd, isa ka mamingaw nga lugar sa bagatnan nga baybayon. Didto ginhanas kami sa paghimo sang mga gun emplacement. Isa ka gab-i nga may niebe sa duta nagtinguha ako nga lumpatan ang daw isa ka masiot nga sapa. Samtang ara pa ako sa hangin nahibaluan ko nga mas halapad ini sang sa akon ginhunahuna! Nalusot ako sa yelo tubtob sa akon hawak sa bugnaw

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga tubig! Makapapugong-ginhawa gid nga natun-an! Pero may kaayo man ini—ginsugo ako nga magbalik sa barracks para magkaon sang mainit nga sabaw kag magbayo sang mamala nga bayu kag ginpahilway ako sa iban pa nga obra.

Sa amon katapusan nga kampo sa Salisbury Plains ginhatagan kami sang amon mga kanyon—six-inch (155m) nga howitzer—kag iban pa nga gamit, lakip ang mga helmet nga puthaw, nga ginpakilala sang nagligad nga tuig. Isa ka lalaki ang nagsulod sa barracks nga nagasuksok sang iya helmet. Sa likod sang puertahan may isa pa ka soldado, nga may silhig, nga iya ginhanot sa puthaw nga helmet sa isa ka matunog nga hampak. Halos nakatulog ang lalaki pero nagpakitluoy sia, "Gusto ko lang mahibaluan kon daw ano kaayo ini!"

Isa ka biyahe sa tibuok nga gab-i sa isa ka mabaho nga barko sang karga ang nagdala sa amon halin sa Southampton pakadto sa Le Havre sa France. Sa nagligad nga biyahe sini, nagdala ini sang mga kabayo kag mula, nga ginagamit gid sa pagdala sang mga suplay sa atubangan nga linya. Daw wala sing nagsapak nga limpyuhan ini pagkatapos. Pagkaligad sang malip-ot nga tion sa Le Havre nagbiyahe kami pa-norte sa mga box car pakadto sa atubangan. Ang amon mga kanyon nabutang sa husto nga tion para sa pagsugod nga barrage sang inaway sa Vimy Ridge sang Domingo sang Pagkabanhaw, 1917. Kay malayo-layo kami sa likod (angay sa mga bag-ohan pareho namon) madali nga natulod ang mga German sa unahan sang amon maabot. Ang Vimy Ridge nagatan-aw sa distrito sang minahan sang uling sa Lens kag sa patag sang Douai. Kon maayo ang panahon makita ang Douai, ang lugar nga diin ginbalhag ang bersyon sang Biblia sang Roman Catholic sang 1609 A.D. Ang Canadian infantry madali nga naglimpyo sa ridge sang mga German kag nagpadayon sa mga patag sa unahan. Basi nalusutan nila kuntani ang linya sang mga German kag nakadto sa Douai, pero ang mga heneral wala nakahanda sa isa ka nagahulag nga inaway. Para sa ila ini isa ka inaway nga indi nagahulag sang mga hukbo sa mga trinsera nga nagaatubangay. Wala madugay ang mga napilasan nga makalakat pa nagbalik paagi sa baryo nga diin kami. Halin sa isa sa ila nahibaluan ko nga ang akon abyan, si Frank Maynard, napatay sa pagsalakay sina nga aga. Tuman ko kangalas kay nagalaum ako nga makita ko sia liwat sa indi madugay.

Sang tingadlaw sang 1917 madamo ang amon inaway kay nabutang kami sa isa ka baryo sa norte nga punta sang Vimy Ridge. Mga eroplano sang German nga nagapukan sang amon observation balloon, isa ka naguba nga eroplano

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga nagalupad sa ibabaw sang amon ulo pakadto sa crash landing, mga dog fight samtang ina nga mga eroplano nagabarrel roll kag nagaloop. Isa ka adlaw nakakita kami sang pula nga eroplano nga sa amon hunahuna basi amo ang bantog nga German nga Red Dragon ace, si Baron von Richtofen. Kon makita ko ang aton moderno nga mga eroplano nagapamangkot ako kon paano ang mga gamit nga ginlupad nila sadto wala nagbulagbulag.

Ang akon obra bilang signaler kadam-an pag-ayo kag pagbutang sang mga linya sa tunga sang mga kanyon kag headquarters. Sa sulod sang duha ka tuig sang inaway wala gid ako bisan isa ka beses nagpabuto sang bisan ano nga klase sang pusil. Ang amon puluy-an ara sa basement sang isa ka naguba nga balay. Isa ka adlaw sa masunod nga baryo nakakita kami sang kalan, nga ginkuha halin sa isa ka balay kag daw para sa kan-anan sang pila ka opisyal. Sina nga gab-i amon ini "nakuha" para sa amon kaugalingon. Samtang nagabasa ako sa suga sang isa ka lampara nga gas isa ka gab-i, natumba ini sang akon abyan. Naglukso ako para patyon ang kalayo sang gas sa akon higdaan. Nagkadlaw gid ang akon abyan samtang nagsiling, "Tan-awa ang imo buhok!" Indi ko makita ang akon buhok pero ginhaplas ko gid ang akon kamot para patyon ang kalayo nga nagasaka halin sa akon buhok. Para sa iya tuman ka katawa-tawa ini nga tan-awon! Swerte nga wala sing kahalitan luwas sa libre nga pagsunog sang buhok; ang gas lang ang nagsunog. Nakabalos ako sa iya sang ulihi. Isa ka adlaw nagsiling sia, "May nahangawan ako nga nagasunog." Nagkadlaw ako kag nagsabat, "Huo, ang imo bigote." Ginsunog niya ang iya sigarilyo tubtob tuman kalip-ot nga upos, nga ginasunog na ang iya bigote.

Wala madugay pagkaabot namon sa sina nga baryo turno ko na sa udto nga kuhaon ang amon pagkaon sa lutuan. Ang mga manugluto ara sa isa ka naguba nga balay. Kay masako ako sa isa ka obra ang isa sa akon mga abyan halin sa Victoria nagtanyag nga sia na lang ang magkadto. Daw ginatan-aw sang mga German ang mga lalaki nga nagatipon sa sina nga lugar. Sina nga adlaw ang isa ka bomba nag-igo sa lutuan kag napatay ang pito sang amon mga kaupod, lakip ang akon abyan. Ang isa pa ka lalaki halin sa Victoria nadulaan sang iya tiil sadto. Narealisar ko nga ang Dios nagaatipan sa akon, bisan wala ako sing kinamatarong sini.

Sina man nga hapon duha kami nga signaler ang ginsugo nga mag-upod sa isa ka tenyente pakadto sa isa ka forward observation post. Ang dalan nga amon agyan isa sang mga matig-a nga dalan nga cobblestone sang France, kag ang mga German nagahulog sang bomba sa sini kada minuto. Ang amon tenyente

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

daw wala gid naghunahuna nga maglikaw. Nagsugod kami sa sina nga dalan. Nahulog ang isa ka bomba kag samtang ang mga tipak nagalupad sa ibabaw namon nagdalagan kami sing madasig gid, nga bug-at sa mga gamit. Dayon ang tagaying sang isa pa ka bomba nga nagaabot! Naglukso kami sa trinsera sa kilid sang dalan para malikawan ang mga tipak sini. Dayon tindog kag dalagan liwat. Batid gid kami sa pagtakos sang kadako kag sa diin magahulog ang bisan ano nga bomba paagi sa iya tingog. Ang mahinay nga hagunos pabay-an lang pero indi ang madasig nga dagahoy. Ang problema amo nga kon mas malapit ang bomba, mas malip-ot ang tion sang pagpaandam.

Isa ka gab-i sang Septiyembre ginbomba sang mga German ang baryo sang gagmay nga bomba. Ginatawag namon sila nga "whiz-bang" kay may whiz, dayon bang. Lakip sini ang pila ka gas shell. Ang gas nagalubog sa mga kahanaw gani ginlikawan namon ang mga kanal kag buho sang bomba. May gas mask kami nga diutay lang namon ginagamit. Indi mahimo maghambal kon may mouthpiece, kag ang talan-awan sang mata mica, nga nagalubog. (Antes pa ina naimbento ang malinaw nga plastic.) Madamo sang amon mga linya ang nabugto gani bug-os nga gab-i kami sa guwa nga nagaayo sang mga linya sang komunikasyon.

Sang nagkaaga nag-untat ang pagbomba kag isa ka matahom kag masanag nga aga ini. Antes magpahuway, si Martin kag ako nagboluntaryo nga magkadto sa lutuan para sa amon rasyon sa adlaw. Sa amon pagbalik sa amon puluy-an nagapalapit kami sa pinakadaku nga crossing sang baryo. Nabatian namon ang tagaying sang isa ka dako nga bomba nga nagaabot sing madasig kag malapit! Naghapa ako kag nagpalapad sa dalan samtang nahulog ang bomba kag nagalupad ang mga tipak. Sang ulihi nakita ko nga isa ka gamay nga tipak nga kasing-dako sang tunga sang gisantes ang nakalusot sa panit nga patch sang akon riding breeches kag nagkalos lang sing diutay sa panit. Sa akon kalipay nga wala ako naigo nagtindog ako kag gintawag si Martin nga magsunod. Nagahapa sia sa dalan kag wala nagahulag. Ginbalik ko sia—ang isa ka tipak naggisi sang iya dughan. Basa na sang dugo ang iya uniporme. Nagdalagan ako para mangayo sang bulig pero nahibaluan ko nga wala na sing pulos. Fatalist sia kag maisog, gani nagaduhaduha ako kon nagtinguha pa gid sia nga maghapa. Sa sulod sang pila ka tion guba gid ang akon nerbiyos. Liwat ginluwas ako sang Ginoo sa Iya grasya. Pero wala ko ginbag-o ang akon pagkabuhi. Katingala pero matuod, nga sa madamo nga tion ang kahadlok sa tawo may

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

mas mabaskog nga gahom sa aton sang sa kahadlok sa Dios.

Wala madugay pagkatapos sina nga hitabo ginsaylo kami pa-norte sa siyudad sang katedral sang Ypres sa Belgium. Ang katedral kag kadam-an sang banwa naguba. Nagpuyo kami sa mga basement sang mga naguba nga balay. Ang amon mga kanyon nabutang mga lima ka milya pahalin sa siyudad pakadto sa Passchendale Ridge nga ginatinguhaan sang amon hukbo nga agawon sa mga German. Kada ikaduha nga aga naglakat kami pakadto sa amon battery para sa 24 ka oras nga duty; nag-agi kami sa mga lugar nga may baryo kuntani sang una pero wala na sing bisan isa ka tisa nga nabilin. Sa guwa sang dalan wala lang sing iban kundi lunang, tubtob tuhod kag tubtob paa ang kadalom. May kaayo man ang lunang kay ginalumos sini ang mga tipak sang nagabuto nga mga bomba.

Sadto ginpares ako sa isa ka tipikal nga tigulang nga soldado, nga pirme nagareklamo kag nagamulumulo parte sa tanan. Pero, daw nagkasinuot kami. Isa ka adlaw ginpadala kami para tsekon ang mga koneksyon sang telepono nga nabutang sa isa ka daan nga gun emplacement sang German. Ang puertahan nagaatubang sa linya sang German kag ang puertahan isa ka basa nga habol nga natugmaw sa lunang. Nakapasalamat ka na bala sa Dios tungod sa basa nga habol? Bag-o lang ako nakasulod, nga nagatinguha nga mag-anad sa suga sang kandila sa sulod, sang isa ka bomba sang German ang nagbuto sa guwa lang sang puertahan. Ginlumos sang habol ang bisan ano nga tipak pero napatay ang tanan nga kandila. Nakulbaan ako kag ang mga lalaki sa sulod nagapamuyayaw sa akon kay ginganyat ko kuno ina nga bomba. Paano na si Brown nga ara lang sa likod ko? Gintawag ko sia. Nagsinggit sia pabalik, “Naigo ako!” Nagdalagan ako sa guwa—nahaboy sia 20 ka tiil sa pihak nga kilid sang emplacement. Ginakapkap niya ang iya kaugalingon para mahibaluan kon diin sia naigo. Sa matuod wala sia naigo, pero tuman sia kakulba kag natapos ina ang amon obra sina nga adlaw.

Ang Canadian infantry nakaagaw sang ridge nga madamo ang napatay. Ginkuha kami para magpahuway sa Paskwa. Ang Canadian Commander, si General Currie nagbisita sa amon sa uma nga diin kami nagapahuway. Antes sang inaway tag-iya sia sang isa ka real estate agency sa Victoria kag sa madamo nga tion nagadala ako sang mga pakete sa iya balay. Sa iya pamulong nagsiling sia nga ang pag-agaw sang Ridge naghatag sa aton sang lugar nga sugdan para sa pagsalakay sang tingpamulak. Sina nga tingpamulak sang 1918, ang mga German ang nagsalakay kag gintulod ang amon mga tropa pahalin sa Ridge pabalik halos tubtob Ypres.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sadto nabutang kami sa bagatnan nga punta sang Vimy Ridge. Wala kami nakabaton sang balita pero nahibaluan namon paagi sa pagtan-aw sang posisyon sang mga observation balloon nga ang mga German nagaabante sa norte kag sa bagatnan namon. Ara kami sa isa ka delikado nga salient. Kulbaan ang amon mga opisyal kay nahibaluan nila nga mabudlay para sa amon ang mag-atras. Ang code word amo ang "Ottawa." Nagakahulugan ina nga paburuton ang mga kanyon kag magpalagyo sa bisan ano nga paagi. Swerte nga wala kami nagdalagan. Sang pag-abot sang mga American nga dugang nga tropa sa Western Front, napundo ang pagsalakay sang mga German kag nabaliskad.

Sina nga tingadlaw kag tinghulas wala na kami sa inaway sa trinsera kag pirme na kami nagasaylo-saylo samtang ginatabog ang mga German pabalik. Halos wala pa kami makabutang sang posisyon nag-abot na ang sugo nga magsaylo liwat. Nagaabante kami sa mga duta nga wala tuman naguba. Nag-untat kami sa mga baryo nga bag-o lang ginbiyaan sang mga pumuluyo. Ang katalagman diri amo ang mga booby trap nga ginbilin sang kaaway. Isa ka soldado ang nagsulod sa isa ka balay nga may piano; sang gintuplok niya ang mga tecla nagbuto ini. Sa sina nga pag-abante nakaigo kami sang pila ka makahilo nga gas pero naglapta na ini. Luwas sa nagatulo nga mata kag ilong daw wala ini nakagamo sa amon. Kay indi ko gusto nga hunahunaon nga nagapakunokuno nga masakiton, wala ko ini ginreport. Sang ulihi narealisar ko nga makabulig kuntani sa akon kon may sick call sa akon rekord. Kag may naani man ako nga resulta pagkatapos ako ginpahalin sa serbisyo.

Isa ka gab-i ang isa sa amon mga abyan nakapatay sang koneho sa isa ka swerte nga pagbato. Nagpupo kami sang pila ka utan halin sa garden sang isa ka Pranses kag nagkaon sang manamit nga linaga nga koneho, isa ka ginahulat nga baylo sa bully (corned) beef kag matig-a nga biskwit. Dayon sang Nobyembre nag-abot ang malipayon nga balita sang armistice. Ara pa sa akon ang message form nga nag-abot sa amon battery, "Mauntat ang inaway sa alas onse sang Nobyembre 11... wala sing bisan ano nga klase sang pakighambal sa kaaway." Sa isa ka baryo sa Belgium sa ikanapulo kag isa nga oras sang ikanapulo kag isa nga adlaw sang ikanapulo kag isa nga bulan, naggakusay kami kag nagkalipay nga sa katapusan natapos na ang inaway. Kon kaisa daw indi na gid ini matapos! Nagsaylo kami sa isa ka banwa malapit sa Mons kag nagpabilin didto sang pila ka bulan. Diri ang British nga "Ol' Contemptibles" una nga nag-atubang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa mga German sang 1914.

Ang iban sa amon nakakuha sang pass para bisitahan ang Brussels napulo lang ka adlaw pagkatapos naghalin ang mga German sa sina nga siyudad. Nagpabugal kami sa isa ka mahal nga pagkaon sa isa ka hotel sa pinakadaku nga plaza. Sa amon pagkadto didto nag-agi kami sa Waterloo, isa ka pahanumdom sang mas una nga inaway. Nagbutang ang army sang pila ka praktikal nga kurso, nga makabulig sa pagbalik sa kabuhi sibilyan. Sang sugod sang 1919 nagkadto ako sa isa ka pass para bisitahan ang akon utod nga lalaki sa England. Sa akon pagbalik nag-agi ako sa Folkestone para makasakay sang akon barko tabok sa Channel. Ang pila ka Canadian nagaprotesta, nga ginapangayo nga ibalik sila dayon sa Canada. Ang pagkadugay naghatag sa akon sang kahigayunan nga bisitahan ang akon tiyo kag tiya didto. Sang nakaabot ako sa France nadugayan ako liwat sa isa ka base camp pero sa katapusan nakasakay ako sa tren, sa isa ka bagon sang karga. Pakadto ini sa Cologne, Germany, kag gintintar ako nga magpadayon tubtob didto. Pero, kay AWOL na ako nagdesisyon ako nga manaog malapit sa Mons. Nahadlok ako nga kon madugay ako, basi madugayan ang akon pagbalik sa Canada.

Sang tingpamulak ginsaylo kami sa isa ka kampo sa North Wales para hulaton ang amon pagbiya pakadto sa Canada. Sang sugod sang Mayo nagsakay kami sa S.S. Mauritania sa Southampton. May pulos ang pagkaangkon sang ngalan nga nagasugod sa "B"—gintugyan ako sa isa ka kwarto, sa baylo sang duyan sa idalom sang barko. Ang Mauritania utod nga barko sang malain-palad nga Lusitania nga ginlunod sang mga German sang una nga bahin sang inaway. Sa madamo nga tuig ini ang pinakamadasig nga barko tabok sa Atlantic. Ang amon biyahe wala naiban. Naghalin sa Southampton sang Domingo sang gab-i kag nag-abot kami sa Halifax sang aga pa sang Biyernes. Ang pagpanaog wala gid sing problema. Ang mga pakadto sa West Coast una nga nagpanaog sa isa ka nagahulat nga tren. Linibo ka lalaki ang nakapanaog sa barko sina nga aga kag sa udto naghalin ini pakadto sa New York para sa biyahe pabalik.

Sa madamo nga banwa sa sina nga 3000 ka milya nga biyahe ginbaton sang madamo nga tawo ang nagapauli nga mga beterano. Sa katapusan lang nga bahin sang biyahe gingamo sang mga awtoridad ang mga butang. Kinahanglan pa gid namon maagihan liwat ang "hurry up and wait" sang army (magdali-dali kag maghulat). Halin sa Vancouver pakadto sa Victoria nag-abang sila sang mahinay nga barko sang mahimo man kuntani kami makasakay sa regular nga adlaw-adlaw nga biyahe.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ang sulod nga pantalan sang Victoria isa sang pinakamatahom sa kalibutan. Wala gid ini nagtahom pa sang sa sina nga gab-i sang Mayo samtang ginpuno namon ang atubangan nga bahin sang barko. Samtang nagapalapit ang barko sa pantalan, sa atubangan gid ang matahom nga Empress Hotel, nga ginatabunan sang ivy kag ginalibutan sang kasagbutan. Sa tuo ang matahom nga Government Buildings nga may matinlo nga kasagbutan kag matahom nga garden sang bulak. Pero ang pinakamaayo nga talan-awon sa tanan amo ang mga palangga nga nagahulat sa pantalan kag nagakaway sing tuman samtang nagapakita kami. Sa balay liwat nga luwas kag maayo! "Pero sa diin nagdamo ang sala, ang grasya labi pa gid nga nagdamo." Sigurado gid nga tungod lang sa labi gid nga nagadamo nga grasya kon ngaa nakabalik ako halin sa kakugmat sang inaway.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 5

Ang Pagtawag sa Uma sang Misyon

"Tudluan ko ikaw kag tudloan ko ikaw sang dalan nga dapat mo laktan: tuytuyan ko ikaw sang akon mata." (Psa. 32:8)

Sa mga bulan antes ako nagpauli gin-atubang ko nga kinahanglan ko bag-uhon ang akon pagkabuhi. Ang paghalin sa army kag sa kabuhi sa army daw maayo nga tion para magmatarong sa Ginoo. Kag, naluya na ako sa paagi sang akon pagkabuhi, naluya na sa malain gid nga pagtratar ko sa Ginoo bisan pa sa tanan Niya nga makatilingala nga grasya sa pag-atipan sa akon nga luwas sa sulod sang mga tuig sang inaway. Pagkatapos sang armistice ginbayaan ko na ang sigarilyo kag nagbalhin ako sa tubo. Bisan sadto, antes pa sang mga paandam parte sa kanser sa baga, ang sigarilyo ginatawag na nga "lansang sang lungon." Sa pagtabok sa Atlantic ginhaboy ko ang tubo kag tabako sa dagat. Ginlimpyo ko ang akon kabuhi pero wala pa ako nagasulod sa Pulong.

Wala madugay pag-abot ko sa balay gindapit ako ni Utod Fisher nga magpabilin anay upod sa iya sa Deep Bay. Utod sia sang isa sang mga nahauna nga misyonero sa ginatawag subong nga Zambia. Si Mr. Fisher may pila ka akre nga duta sa higad sang dagat nga diin nagatanom sia sang asparagus kag black currant para dugangan ang iya pensyon. Ang pag-obra sa garden kag pagpangisda isa ka makapahuway nga baylo halin sa mga eksperyensya sang inaway. Ginhatagan niya ako sang Scofield Bible, nga nakabulig sang ginsugdan ko ang batasan nga pagbasa sang Kasulatan adlaw-adlaw.

Kag, wala madugay pagbalik ko ginpahibalo nga si C.A. Swan magahiwat sang tatlo ka tilipon sa Victoria Hall sa downtown sang Victoria. Bilang isa sang mga nahauna sa Central Africa may makapakulba sia nga mga estorya nga isaysay. Una sia nagkadto sa Africa sang 1887. Sang 1904, tungod sa iya panglawas nagkadto sia sa Portugal kag sang inaway nag-obra sia upod ang mga tropa nga Portuguese sa France. Makawiwili ini sa akon kay sa pila ka tion may pila ka Portuguese nga nakaupod sa amon battery sa France. Sang bata pa ako interesado gid ako magpamati sa mga misyonero, labi na ang taga-Africa; pero sini nga tion nagakadto ako kay kuryoso lang, wala gid nagdamgo sang epekto sang sina nga mga tilipon sa akon kaugalingon nga kabuhi.

Nadumdoman ko gid kon diin ako nagapungko sa ikatlo nga tilipon.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Antes niya ginhatag ang iya mensahe, nagpangamuyo si Mr. Swan. Nagpangamuyo sia para sa mga namatyan sang inaway—para sa mga babayi nga ang ila mga lalaki indi na makabalik. Kapin sa 60,000 ka Canadian ang napatay sang World War I. Dayon ginpasalamatan niya ang Dios para sa mga nagabalik kag nagsiling, "Ginoo, ipakita Mo sa ila kon para sa ano Mo sila ginluwas!" Wala gid ako sing ideya kon ano pa ang iya ginpangamuyo ukon kon daw ano kadugay sia nagpangamuyo. Ang iya pangayo gilayon nga ginsabat sa akon kaso. Naghambal ang Ginoo sa akon. Indi ini tingog nga mabatian; wala sing iban nga nakabati sini. Pero tuman ini katuod sa akon pareho sang tingog sang manugwali. "Ginluwas ko ikaw para magkadto ka sa uma sang misyon!" Sa kabuang nagtinguha ako nga makigbais sa Ginoo—pirme ina nga usik nga tinguha. "Pero, Ginoo, bag-o lang ako nakapauli pagkatapos sang tatlo ka tuig nga ara ako sa malayo. Indi ko gusto nga magbiya liwat dayon. May balo ako nga iloy kag kinahanglan ako magpabilin diri, maghimo sang balay, kag atipan sia." Liwat nabatian ko ang Iya tingog, "Ginbiyaan mo ang balay para sa hari kag pungsod, indi ka bala handa nga magbiya sang balay para sa Akon? Indi ka bala nagatuo nga maatipan Ko ang imo iloy?" Ano ang pulos sang pakigbais sa Isa nga may tanan nga sabat? Antes natapos ni Mr. Swan ang iya pangamuyo nagpangamuyo man ako, "Sige, Ginoo, kon amo ina ang gusto Mo, handa ako."

Ang Dios isa ka Dios nga wala sing katapusan nga kalain-lain kag nagagamit Sia sang lain-lain nga paagi sa pagtawag sang Iya mga alagad. Indi masami nga Sia nagahambal sing direkta, pero nagapasalamat ako sa Iya sa sina nga klaro nga pagtawag. Sang amon una nga furlough, nakit-an ko liwat si Utod Swan sa Victoria kag ginsaysay ko sa iya kon paano gilayon ginsabat sang Dios ang iya pangamuyo sina nga gab-i.

Ang isa sa una nga dapat himuon antes magkadto sa uma sang misyon amo ang paghimo sang balay para kay Mama kag sa akon utod nga si Florrie. Nakabakal kami sang duha ka lote, nga L ang porma palibot sa balay sang akon utod nga si Ethel. Ang isa sang akon obra amo ang pag-obra sa isa ka utod nga manughimo sang balay. Sa akon libre nga tion gin-guba ko ang isa ka gamay nga balay sa mga lote nga amon ginbakal. Sa bulig sang amon abyan nga manughimo sang balay, ginhimo ang mga plano kag ginsugdan ang paghimo sang balay. Maayo ang pag-uswag sang tingadlaw sang 1919. Sa madamo nga gab-i ang mga batan-on nga lalaki halin sa tilipon nagakari kag nagabulig sa paghimo.

Nakakita ako sang bag-o nga kalipay sa paglakat upod ang Ginoo kag sa pagpakaon sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Iya pulong kag sa pagkilala sang Iya grasya sa pagtawag sa akon nga mangin misyonero. Sa madamo nga tion nagakanta ako samtang nagaobra. Isa ka adlaw samtang ara ako sa atop nagabutang sang shingles, nagakanta ako kag gilayon ko narealisar nga bag-o ko lang ginkanta, "Sa isa ka adlaw ining dutan-on nga balay magaguba." Nakakatawa gid ini sa akon. Sa akon nahibaluan ina nga dutan-on nga balay nagatindog pa gihapon pagkaligad sang kapin sa kan-uman ka tuig. Sang nagtaliwan si Mama, si Ethel kag Richard nagbaligya sang ila balay kag nagsaylo sa sina nga balay, kag pagkatapos gintawag si Ethel pauli sa Ginoo ginbaligya ini.

Ang gobyerno sang Canada nagatanyag sang kahigayunan sa pag-eskwela para sa mga beterano, labi na sa mga pareho ko nga nagsulod sa soldado sang tin-edyer pa. Nagpasa ako sang aplikasyon para sa Bible Institute of Los Angeles, pero wala ini gin-aprobahan kay wala ini sa Canada. Sadto wala ako sing nahibaluan nga Bible school sa Canada bisan may isa sa Vancouver. Gani nag-aplay ako sang commercial course sa isa ka business college sa Victoria.

Sa bug-os nga tinghulas kag sugod sang tingtugnaw nagaobra gid ako sing mabudlay, nagatuon sa adlaw kag nagaobra sa balay sa gab-i, luwas kon gab-i sang tilipon. Si Dr. Harris Gregg naghiwat sang serye sang mga leksyon sa Biblia, nga gintambungan ko sa udto kag sa gab-i. Daku gid ini nga bendisyon sa akon kabuhi sa espiritu, pero ang kadasig sang akon pagkabuhi nagsugod na sa paghalit sa akon.

Sang sugod sang Enero 1920, tuman ka bugnaw sang panahon. Nagabayo ako isa ka aga kag nakita ko ang kalayo nga nagapakita sa espejo. Nagdalagan ako sa guwa kag nakita ko ang balay sang isa ka kaingod nga nagasunog kag nagdalagan ako didto para tan-awon kon makabulig ako. Ang tag-iya nagaguwa halin sa basement kag nagsiling nga wala sing tawo sa balay. Samtang tan-awon ko na kuntani kon may maluwas pa sa iya mga pagkabutang, naghugot ang atop kag wala na sing mahimo pa.

Wala madugay pagkatapos sina, nagbronchitis ako, nga nangin pneumonia kag pleurisy. Sang ginsulod ako sa Jubilee Hospital wala ko narealisar kon daw ano kagrabe ang akon kahimtangan. Ang akon lang mahunahuna amo ang nagatusok nga kasakit sa akon gusok sa kada ginhawa. Mga alas onse sina nga gab-i ang chaplain sang mga beterano nagsulod para magpangamuyo upod sa akon. Natingala ako kon ngaa nagkari sia sa sina nga oras. Ginpasalamatan ko ang iya pag-atipan bisan sa akon hunahuna indi sia isa ka naluwas nga tawo.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sina nga gab-i isa ka negosyante halin sa India ang nakaiskedyul nga maghatag sang Bible study sa Oaklands Chapel. Antes sia naghambal ginpahibalo nga grabe ang akon balatian sa ospital kag ang doktor naghunahuna nga indi na ako makaabot sa aga. Wala ko ina nahibaluan tubtob sang ulihi. Ang bisita nga manughambal nagsiling nga sa baylo sang Bible study ihalad na lang nila ang ila kaugalingon sa pangamuyo. "Pero ang simbahan wala nag-untat sa pagpangamuyo sa Dios para sa iya." (Acts 12:5). "Kag ang pangamuyo sang pagtuo magaluwas sa masakiton" (Jas. 5:15). Wala ina nagakahulugan nga gilayon nga pag-ayo—sa akon kaso madugay ini nga proseso.

Gintinguhaan sang doktor nga kuhaon ang tubig sa pleural cavity paagi sa pagsulod sang dagom. Wala ini nagmadinalag-on kay ang tubig nangin nana na. Nagkinahanglan ina sang operasyon, nga ginatipdas sa tunga sang mga gusok para isulod ang isa ka tubo nga nagapailig. Si Mama nagkari para makita ako antes ako ginsulod sa operating room kag nagsiling, "Kon may matabo, okay lang, indi bala?" "Siempre," sabat ko, "pero wala sing matabo. Magakadto ako sa uma sang misyon kag bahin gid ini sang paghanas." Si Dr. Wace, isa sang pinakamaayo nga siruhano sa Canada ang nag-opera, pero ang akon pagsalig wala sa iya kundi sa Ginoo.

Sang nagabugtaw ako halin sa ether (tuman kabaho!) masadya ako nga gintimbaya sang pangulo nga nars sa ward, si Miss Harman. Isa sia ka madasig nga Cristiano kag sang ulihi nangin misyonero sa Congo kag napatay bilang martir sa rebelyon didto. Ang Matron sang ospital lain gid nga klase. Nahadlok gid ang mga nars sa iya samtang nabatian nila sia nga nagadalagdag sa mga pasilyo sang ospital. Gindalhan ako ni Mama sang pila ka violet, ang lamang nga bulak sa garden. Tuman sila kagamay para sa bisan ano nga plorera gani ginbutang sila sang nars sa isa ka gamay nga pinggan. Nagsulod si Miss McKenzie sa kwarto, nakita ang mga violet kag sa akig ginkuha ang akon mga violet, nga nagasiling, "Violet sa akon sudlanan sang asin!" Bisan maluya ako, indi ko gid mapunggan ang kadlaw, bisan ang nars wala gid nakita sing katawa-tawa sa kahimtangan.

Ang akon kaupod sa kwarto amo si Mr. Enoch halin sa Ladysmith. Indi sia pareho sang iya kaangay nga ngalan sa Biblia kay indi sia tumuluo. Ako kag ang akon mga bisita may madamo nga kahigayunan nga magsaksi sa iya parte sa Manluluwas. Daw malapit na sia magdesisyon pero isa ka adlaw nagsiling sia, "Wala

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ako sang klase sang pagtuo nga ara sa imo." Nagsabat ako, "Ano sa imo hunahuna ang pagtuo, isa ka butang nga may 57 ka klase?" Indi ang klase sang pagtuo ukon ang kadamuon sang imo pagtuo ang importante—ang importante gid amo ang ginasaligan sang aton pagtuo. Sang naghalin sia sa ospital wala pa niya ginbutang ang iya pagtuo kay Cristo.

Pagkaligad sang duha ukon tatlo ka bulan nagtipon liwat ang nana gani gin-iskedyul ang isa pa ka operasyon. Ginhimo ini ni Dr. Russell Robertson, nga isa man ka maayo gid nga siruhano. Mataas sia, matinahuron nga tawo nga may matalom nga mata. Nagatindog sia sa tiilan sang higdaan sang pasyente, ginabasa ang chart, kag ginatan-aw ang pasyente. Ang iban sa ila nagsiling nga indi na niya kinahanglan ang X-ray kay matan-aw niya ang sulod mo. Ang doktor nga nagadumala sang akon kaso amo si Dr. Baillie nga upod sa iya nangin maayo gid ang amon relasyon.

Sina nga tingadlaw ginsaylo ako sa ospital sang militar sa Esquimalt, nga nagatan-aw sa pantalan. Mas matahom ang palibot didto pero malayo para sa akon mga bisita. Lain gid ang Matron didto. Ginahuptan niya ang higpit nga disiplina pero wala gid sia nagapataas sang tingog kag wala gid nagasabdong sang nars sa atubangan sang mga pasyente. Isa sia ka ginang nga nakaangkon sang ila pagtahod paagi sa iya pagkamatarong.

Didto nahibaluan nga naapektuhan ang akon bato kag may nephritis ako. Nagakahulugan ina sang pagpaligo nga nagapungko kag limitado nga pagkaon. Panahon sang strawberry kag wala ako nagreklamo sa isa ka pinggan sang strawberry sa kada pagkaon. Ginreseta sang doktor ang isa ka botelya sang Guinness Stout bilang tonic kada adlaw. Wala ako nagpamalibad tungod sa konsensya kay ginreseta ini bilang bulong, pero indi ko gusto ina. Ang tanan nga iban nga pasyente gusto man sang amo nga reseta!

Ang isa sang mga orderly didto isa ka mubo kag tambok nga lalaki nga may malaba nga butkon. Gintawag sia sang mga lalaki nga Tarzan. Kapin sa isa ka lamesa sa kilid sang higdaan ang iya naguba kay indi ini madali ma-adjust. Ang nars sadto isa ka tuman kadako nga babayi, halos anom ka tiil kag maayo ang lawas. Isa ka gab-i gindala ni Tarzan ang mga bandehado sang panihapon nga wala ang dessert nga linaga nga aprikot. Ginsugo sia sang nars nga kuhaon ang mga bandehado kag dugangan sang dessert sa kusina sang ward. Para kay Tarzan mas simple nga dalhon ang dako nga yahong sang aprikot kag isandok ini

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa mga bandehado. Isa ini ka inaway sang kabubut-on. Ginsugo niya sia nga kuhaon ang mga bandehado. Ginhadlok niya sia nga ihaboy niya ang aprikot sa iya. Sia ang may awtoridad pero sia ang may kusog! Ginhaboy niya ang yahong sang aprikot, tadlong gid sa target. Napuno sia sang aprikot halin sa iya kalo tubtob sa bug-os nga uniporme. Nagdalagan sia sa guwa nga nagahibi para magbayo. Si Tarzan nagdali-dali naghalin samtang nagasinggit sing akig ang mga pasyente. Wala na sia nagbalik!

Sang Oktubre sa kaayo ang Matron nagplano sang ambulansya para dalhon ako agod makaupod ang akon pamilya sa isa ka adlaw. Isa ina ka buhat sang kaayo nga ginpasalamatan gid. Sang katapusan sang Nobyembre ginpahalin ako sa ospital—halos bug-os nga tuig ang ginpalipas ko didto. Ang akon aplikasyon para sa bag-o nga kurso wala gin-aprobahan kay ang Board nagsiling nga ang akon balatian wala labot sa akon serbisyo. Kon lang kuntani nagsick call ako sang nakahangaw ako sang gas sa France!

Ang una nga Adlaw sang Ginoo nga nakabalik ako sa Panihapon sang Ginoo pagkatapos sang madamo nga bulan nga wala ako isa ka bilidhon gid nga okasyon. May nagpili sang himno nga "Awake, my soul, in joyful lays." Ginpangabay ko sila nga kantahon liwat ang isa ka berso:

"Sang kabudlayan, daw madulom nga panganod,
nagtipon sing madamol kag nagdalugdog sing makusog,
Sia malapit sa akon kalag pirme nagtindog
Ang Iya mahigugmaon nga kaayo, O daw ano kaayo!"

Pila ka bulan pagkatapos ako nahilway sa ospital gintanyagan ako sang obra nga naghatag sang makatilingala nga kahigayunan sa pagpabaskog liwat. Ang amon mga abyan, ang mga McGee, ang nagadumala sang isa ka gamay nga puluy-an sang mga aransanon sa D'Arcy Island, pila ka milya halin sa Victoria. Si Mrs. McGee magakadto sa England sa pila ka bulan kag ang iya bana nagkinahanglan sang kaupod kag bulig. Daw bakasyon gid ini kay diutay lang ang obra. Luwas sa lima ka aransanon, tanan Intsik, duha lang kami. Nagpuyo kami sa Big D'Arcy kag malibot namon ini sa tunga lang sang oras. Malapit didto ang Little D'Arcy, nga wala sing nagapuyo. May cove ini, nga husto gid nga lugar para magtago ang mga bootlegger. Panahon ato sang Prohibition sa U.S. kag pila lang ka milya kami halin sa utlanan. Kay wala kami sing paagi sa komunikasyon ukon proteksyon, maalam nga pabay-an na lang namon ang mga natabo sa palibot namon. May tion

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

para hunahunaon ang palaabuton kag magpangamuyo parte sa pagkamisyonero. Isa ka adlaw klaro gid nga ginpakita sang Ginoo sa akon nga bisan diin Niya ako ipadala, kinahanglan ko matun-an nga higugmaon ang mga tawo, bisan daw indi sila mahigugma sa pila ka paagi. Sadto wala ako sing ideya kon diin Niya ako gusto ipakadto. May pila ako ka hunahuna parte sa Africa kag man sa Portugal para buligan si utod Swan.

Sa sina nga mga tuig sang paghulat nga buksan sang Ginoo ang puertahan, nakabaton ako sang daku nga bulig halin kay Utod Duncan McKerracher. Nagatudlo sia sang isa ka klase sang mga batan-on nga lalaki kag nagkuha kami sa iya kaalam sa Kasulatan. Kon kaisa pagkatapos sang prayer meeting nagatindog kami sa idalom sang suga sa dalan upod ang amon mga Biblia nga nagapangita sang sabat sa amon mga pamangkot. Ginpakilala niya ako sa maayo nga mga libro kag makabulig nga mga manunulat, pareho ni Sir Robert Anderson, Dr. A. T. Pierson, kag iban pa.

Isa ka gab-i nagbisita kami kay Mr. Cecil Hoyle, nga tigulang na sadto, nga nangin misyonero sa Spain halin 1876 tubtob 1907.

Kon kaisa ginahunahuna ko ang mga gulang sa Oaklands. Ang iban sa ila nagatrenta pa lang, pero mga napulo ka tuig ukon kapin nga magulang sa akon. Sa napulo ka tuig makaangkon bala ako sang abilidad sa pagwali, pagtudlo, kag pagpanguna sang isa ka tilipon? Isa na naman ini ka hangkat nga magtinguha pa gid sa pagtuon sang Pulong sang Dios.

Ang isa sang mga tigulang nga lalaki, si Billy James, nga wala nagasawa, medyo katingalahan. Pero ginahigugma gid niya ang Ginoo kag tuman ka puno sang kalipay sang Ginoo. Isa sia ka manuglimpyo sang chimenea kag daw wala gid niya nakuha ang tanan nga uling sa iya guya. Pero sa simba ang iya mahigko nga guya nagasiga gid sa iya simple nga gugma kay Cristo. Si Mama pirme nagadapit sa iya sa balay para magpaniudto sang Domingo, bisan pa ginabatyag niya nga kinahanglan sia sang maayo nga paligo!

Kada Sabado sang gab-i may open-air nga tilipon sa Government Street sa guwa sang isa ka misyon nga ginatawag “Stranger’s Rest.” Si Billy nagakari gilayon halin sa iya obra, nga itom ang guya sa uling, kag nagapahayag sa bisan sin-o nga makabati, “Itom ang akon guya pero maputi ang akon tagipusuon, nga ginlimpyo sang dugo sang Kordero.” Isa ka adlaw nagsiling sia sa akon, “Nakita mo bala ang Griego nga tag-iya sang tindahan sang dulse sa tabok sang dalan? Nagpungko sia

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa iya bintana sa ibabaw kag nagpamati sa bug-os nga gab-i. Ipangamuyo naton ang iya pagbalik sa Ginoo." Sa amon una nga furlough nagabisita kami sa isa ka balay sa Long Beach, California. Ang amon tag-balay may isa ka Cristiano nga ginang nga nagabulig sa iya labhan. Samtang nagaplantsa ini nahibaluan ko nga taga-Victoria sia. Nahibaluan ko nga ang iya bana, si Mr. Phillips, amo ang Griego nga tag-iya sang tindahan sang dulse. Naluwas sia, kag ginbayaan ang iya negosyo para mag-obra sing bug-os nga tion sa tunga sang mga Griego sa U.S.

Si Billy James pirme nagakaon sang simple nga paniudto sa Stranger's Rest. Gindapit niya ako nga mag-upod sa iya didto kag magpangamuyo kami nga duha nga malipayon ko nga ginhimo. Nahibaluan ko nga sang una si John Lamb nakipagkita sa iya para magpangamuyo kag nagkadto sa Venezuela nga diin nag-alagad sia sa Ginoo halin 1920 tubtob 1932. Ginsundan sia ni Dan Baillie. Si Dan taga-Ladysmith, sa ibabaw sang Island, pero nagapuyo sa Victoria. Lima ka tuig sia (1921-1926) sa Manchuria bilang misyonero. Pribilehiyo ko nga magsunod kag magluhod sa pangamuyo sa isa ka sulok sang misyon upod sining palangga nga utod. Wala gid sia nakakadto sa uma sa tabok-dagat pero nakabulig sia sa pagpangamuyo para makakadto ang iban.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 6

Ang Paghanda para sa Uma sang Misyon

"Tapuson sang GINOO ang nahanungod sa akon: ang imo kaluoy, O GINOO, nagapadayon sa gihapon: indi pagbayai ang mga buhat sang imo kaugalingon nga mga kamot." (Psa. 138:8)

Sang una nga mga bulan sang 1921, si Mr. Tom Baird nagbisita sa Victoria. Misyonero sia anay sa Malaya (1893-1906) kag isa ka mabaskog nga manughambal, nga tuman kahilig sa alliteration. Isa sang iya mga ginasiling (halin sa akon handumanan):

> *"O! Kabay nga ang akon kabubut-on magbuot sa kabubut-on sang Dios, kag sa amo maayo ang tanan.*
> *Ang kabubut-on nga nagabuot sa kabubut-on sang Dios, sa sulod sang kabubut-on sang Dios magapuyo."*

Paagi sa iya nahibaluan ko ang parte sa Missionary Training School sa Brooklyn, New York, nga ginadumalahan ni Mr. kag Mrs. Richard Hill. (Ang anak nga babayi ni Mr. & Mrs. Baird nakasal kay Rowland Hill, isa ka utod ni Richard.) Ang mga Richard Hill nangin misyonero sa Persia kag Turkestan halin 1908-1918, kag ginsugdan nila ang eskwelahan para buligan ang mga gusto mangin misyonero.

Tuman ako ka inosente sa pagpangamuyo nga ang mga gulang sa Oaklands Chapel magkaisa sa ila pagkahanda nga i-commend ako sa obra sang misyon, kag labi na nga magpalipas sang tion sa Missionary Training School. Subong nga mas maalam na ako sa mga batasan sang mga gulang wala na ako sing pagtuo nga magpangamuyo sang sina nga pangamuyo. Pero sa grasya gin-commend gid nila ako, kag kon may wala nag-uyon wala ako ginpahibalo. Ang laygay ni Duncan McKerracher daku gid nga bulig kag bendisyon sadto nga mga adlaw. Sang Agosto sa katapusan nakabaton ako sang sabat halin kay Mr. Hill nga ginabaton ako sa Eskwelahan. Pagkatapos ko nabaton ang iya sulat ginbasa ko ang Psalm 138 nga may daku nga bendisyon, nga nasiguro nga tumanon sang Ginoo ang Iya katuyuan sa akon. Pero wala pa gihapon ako sing giya parte sa uma sang pag-alagad bisan ang akon hunahuna nagabalikid sa Africa ukon basi sa Portugal, kay nahibaluan ko nga si Mr. Swan nagkinahanglan sang bulig didto.

Sa akon pagbiyahe halin sa Victoria pakadto sa New York, nag-untat ako sang isa ka adlaw sa Port Hope, Ontario, para bisitahan si Tiya Millie kag ang duha ko ka pakaisa. Sia ang kamanghuran nga utod nga babayi ni Mama kag nakasal sa isa ka retirado nga soldado

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga lalaki. Nagapakilala sia nga Cristiano kag pirme nagasimba sa isa ka Baptist church. Ang mga miyembro didto basi wala makahibalo kon daw ano kalain sang iya pagtratar sa iya pamilya. Wala pa madugay antes sang akon pagbisita nagaobra sia sa riles sang tren kag naaksidente. Daw nakahilway gid ang akon tiya sa iya kalain.

Samtang nagapalapit sa New York sakay sa tren halin sa Montreal, nagapamarbas ako. Sa espejo sang washroom, nakita ko ang isa ka pasahero nga nagbukas sang iya maleta kag sa ibabaw gid may Biblia. Sa hunahuna ko nga Cristiano sia nagahunahuna ako kon paano ko sia mahambal. Daw isa sia ka traveling salesman nga kakilala sang isa pa ka pasahero sa washroom. Nagsiling ang isa, "Ano ina—Biblia? Wala ko nahibaluan nga nagatuo ka sa sina nga butang!" Nagsabat ang lalaki, "Indi, pero makabulig ini sa pag-agi sa customs!"

Ang pag-abot sa Grand Central sa New York kag ang pagtinguha nga pangitaon ang dalan pakadto sa Brooklyn isa gid ka eksperyensya para sa isa ka dumuluong. Samtang ginkuha ko ang akon maleta, isa ka lalaki ang nagtanyag sang iya bulig nga akon ginbalibaran kay may duda ako sa iya tuyo. Nakakita ako sang subway nga tren nga may marka nga "Brooklyn" pero nagpanaog ako sing maaga, ara pa sa downtown Manhattan. Sa ibabaw sa plaza sang City Hall, nagpamangkot ako sa isa ka lalaki kon paano makakadto sa Seventh Avenue, Brooklyn. Nagsabat sia, "Nakita mo bala ina nga mataas nga building? Amo ina ang Woolworth Towers, ang pinakamataas nga building sa kalibutan (sadto)." Indi ako interesado sa hambal para sa turista; gusto ko lang makakadto sa Brooklyn. Nagpadayon sia, "Kadto didto kag sa idalom sina nga building makita mo ang subway para sa Flatbush, Brooklyn. Ang Seventh Avenue nagahalin sa Flatbush."

Gani antes mag-udto nakita ko ang eskwelahan pero ang lamang nga tawo didto amo ang isa ka pamilya sang misyonero nga nagpauli para sa furlough, si Mr. kag Mrs. Asa Moore. Utod sia nga babayi ni Richard Hill. Ginpaambit nila sa akon ang ila paniudto kag ginsilingan ako nga ang tanan ara sa komperensya sa Sea Cliff, Long Island. Gani sang tunga sang hapon nakita ko ang dalan pakadto sa komperensya sa Sea Cliff. May tilipon nga nagadalagan, isa ka tilipon sang pamangkot kag sabat nga sanday C.F. Hogg kag Harold St. John ang ara sa panel. Isa ka nagpamangkot gusto mahibaluan kon ngaa ang mga tumuluo halin sa lain-lain nga tilipon makapakig-upod sa isa kag isa didto pero kon magpauli na sila

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa ila balay, wala sing pakig-upod sa tunga sang pila sang ila mga tilipon. Ginbayaw ni Mr. Hogg ang iya mga kamot kag nagsabat, "Ang mga kontradiksyon sang mga kauturan!" Ang isa pa ka pamangkot amo ina nga daan gid nga pamangkot parte sa bawtismo para sa mga patay. Si Mr. Hogg kag si Mr. St. John nagsiling nga madamo na sila nakita nga kahulugan, pero wala sing bisan isa nga nakapakontento sa ila. Wala sila kahibalo sang kahulugan. Pagkatapos sang tilipon nagpalapit ako sa isa ka grupo palibot sa isa ka utod nga daw naghunahuna nga ara sa iya ang sabat!

Pagkatapos sang simba sang gab-i nakakita ako sang higdaan sa ibabaw nga salog sang kapilya, ang pirme nga ginatipunan sang tilipon sa Sea Cliff. Ang mga batan-on nga lalaki nga nagapuyo didto tuman kagahod kag kagulo. Daw wala sing nagadumala. Kapoy na ako pagkatapos sang isa ka malaba kag makapakulba nga adlaw nga puno sang bag-o nga mga talan-awon. Pagkaligad sang alas onse naghunahuna ako nga malain ini nga testimonya sang tilipon sa mga kaingod. Gani nagkadto ako sa punta sang hagdan kag sa tunga sang gahod ginsugo ko sila nga maghipos. Sang masunod nga aga nakita ko ang ila matago-tago nga pagtan-aw sa akon. Wala gid sa ila ang nakakilala sang dumuluong—kag wala ko man sila ginsugiran.

Kay batid ako sa pagkarpintero kag dala ko ang pila sang akon gamit, pagkatapos sang komperensya ginpangabay ako nga magbulig sa pag-ayo sa Sea Cliff Yacht Club. Ini nga building, nga nagaatubang sa baybay sang Long Island Sound, ginbakal sang komite sang komperensya. Pagkatapos sang obra sang Sabado sang hapon nagkadto ako sa pantalan para maglangoy upod si George Fraser nga nagahanda nga magkadto sa Venezuela. Naglumpat sia nga nagasuksok sang iya antipara kag nadula ini. Ang madamo nga pagsalom wala nakakita sini, kag tuman sia kabudlay. Sang masunod nga aga, pagkatapos magpangamuyo parte sini nga kinahanglan, nagkadto sia sa baybay kay naghunas ang tubig. Didto nakita niya ang iya antipara nga bug-os kag wala sing bisan isa ka kalos bisan pa sa pagbalud sang tubig sa baybay nga puno sang bato.

May obra man nga himuon sa building sang eskwelahan sa Brooklyn samtang nagapamuyo na kami. Ang mga lalaki ara sa pinakaibabaw nga salog kag kaupod ko sa kwarto si Leonard Bewick halin sa Kansas City. Si Horace Davey halin sa Ottawa kag si Tom Mornan halin sa Buffalo ara sa isa pa ka kwarto. Ara man sa pinakaibabaw nga salog ang lamang nga mag-asawa sa amon klase, si William kag Margaret McKellin halin sa Paterson, New Jersey. Sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

salog sa idalom ang mga babayi, si Carrie Saunders halin sa Peterborough, nga sang ulihi nakasal kay Horace, si Margaret (Peg) Fleming, nga sang ulihi nakasal kay Mr. Kramer sang Guatemala, si Margaret (Meg) Dryden sang Seattle, nga sang ulihi nakasal kay James Buckley, kag si Irene Stedman, ang nobya ni Len, kag si Anna Carson halin sa Buffalo, nga magkaupod sa kwarto.

Wala madugay pagsugod sang klase sang Septiyembre may komperensya sang Sabado sa tilipon sang Richmond Hill sa Long Island. Pila ka estudyante ang nagplano nga magkadto pero tagsa-tagsa sila nga wala nagpadayon gani si Anna Carson kag ako lang ang nagkadto. Sa tilipon, si Scott Aspinall, isa ka gulang halin sa Brooklyn, nagapungko duha ka linya sa atubangan namon. Nagatango-tango ang iya ulo pero indi sa pag-uyon sa malaba magwali nga manugwali! Sing hinay gintuslok ko ang siko ni Anna para ipakita sa iya ang iya wala sing pulos nga tinguha nga indi makatulog. Wala sing interes sa gugma sa sina nga pagtuslok. Sa matuod sadto naghunahuna ako nga may nobyo sia sa Buffalo. Pagbalik sa eskwelahan, nahambal ko ang hitabo sa mga lalaki, kag ang ila pagtiaw sang ulihi amo ang nagpukaw sang akon interes. Sang ulihi nagsugid sila sang komedya parte sa isa ka itom nga lalaki nga nagabakal sang tabako, pero indi sigurado kon ano nga brand ang bakalon. Indi man sia sigurado kon sin-o nga babayi ang pakaslan. Ang manugbaligya nagsiling nga "Havana," kag ang kustomer nagsabat sing malipayon, "Amo ina ang himuon ko—I'll have Anna." Pero, indi ako nagapangita sang sina nga klase sang giya! Pero antes ko isaysay kon paano nagtuytoy ang Ginoo, sugiran ko anay kamo parte sa ginhalinan ni Anna Carson.

Sang sugod sang 1890's isa ka batan-on nga karpintero, si Samuel Carson naghalin sa Ballymena sa Ulster, N. Ireland, pakadto sa Buffalo, New York. Nadismaya sia nga isa lang ka tilipon ang nakita niya didto kay kilala niya ang Belfast nga diin madamo. Sa Buffalo nakilala niya ang isa ka Irish nga dalaga, si Rose Logan, nga taga-isa ka baryo mga duha ka pulo ka milya halin sa Ballymena. Nagpakasal sila kag may duha ka anak sa U.S. antes nagbalik sa Belfast. Sa matuod kapila sila nagtabok sang dagat. Sa ila siyam ka anak, ang duha ka magulang kag ang duha ka manghod natawo sa Buffalo, ang iban sa Belfast. Ang tunga sang siyam amo si Anna nga may duha ka utod nga lalaki kag duha ka utod nga babayi, nga magulang kag manghod sa iya.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sang si Anna apat ukon lima ka tuig, naghalin sila sa Belfast para magbalik sa Buffalo kag si Mama Carson nagdumili nga magbiyahe liwat.

Si Anna medyo tomboy nga malipayon nga nagabiya sang iya mga monyeka kon may kahigayunan nga maghampang sang baseball upod ang mga lalaki. Ang isa ka abyan nga nagbisita nagpamangkot sa iya kon daw ano kadugay sia maglakat pakadto sa eskwelahan. Wala sia kahibalo, kay wala gid sia naglakat pakadto sa eskwelahan. “Makaabot ako sa tatlo ka minuto kon lumpatan ko ang koral sa likod kag mag-agi sa mga bakante nga duta.”

Kay nagdako sa isa ka Cristiano nga panimalay kag pirme nagatambong sa Sunday school, nahibaluan ni Anna ang dalan sang kaluwasan. Ang iya maestra sa Sunday school amo si Jeannie Mowat kag isa ka Domingo ginpamangkot niya ang mga bata nga babayi kon naluwas na sila. Nagsabat si Anna, “Huo—sa hunahuna ko.” Sang ulihi, si Gavin Mowat, ang bana ni Jean, amo ang manughambal sa simba sang Domingo sang gab-i. Sa ila pagpauli nagpamangkot sia kay Anna, “Anna, naluwas ka na bala?” Sini nga tion makasabat na sia nga may pagsalig, “Huo, nahibaluan ko na subong nga naluwas ako.” Nagtuo na sia sang una pero kulang sia sang kasiguraduhan sang kaluwasan.

Gani ginpalipas ni Anna ang iya mga adlaw sa eskwelahan, elementarya kag high school, sa Buffalo. Ang iya interes sa misyon ginpabaskog sang iya pakig-abyan kay Gavin kag Jeannie Mowat. Ang utod nga lalaki ni Jean nga si George Gibson nakasal kay Sarah, ang kamagulangan nga utod nga babayi ni Anna. Ang mga Mowat nagkadto sa Central Africa (1911-1927) kag dayon sa South Africa (1928-1950). Wala sing makatambong sa Assembly Hall sa Buffalo sing madugay nga indi makahibalo parte sa misyon. Si Edward Fairbairn, isa ka nagapanguna nga utod, isa ka mabaskog nga manugpabaskog sang misyon bisan isa sia ka negosyante sa Buffalo.

Sang ginpahayag ni Anna ang iya handum nga mangin misyonero, si Mama Carson indi makahanda sang iya kaugalingon nga ihatag ang iya anak nga babayi. Isa sia ka palangga gid nga Cristiano pero nabudlayan sia sa pag-atubang sang sina nga sakripisyo. Samtang, si Anna nagatudlo sang klase sa Sunday school sang gagmay nga mga bata nga lalaki, nga lakip si Lyndon kag Laurence Hess kag si William Oglesby, nga tanan nagsulod sa pag-alagad sa Ginoo sang ulihi nga mga tuig. Si Anna nagdumili nga supakon ang luyag sang iya Mama, nga nagasalig nga kon gusto sang Ginoo nga mangin misyonero sia, Sia ang magapahiluyag sang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

iya Mama nga magtugot. Ang pagkadugay sang isa ukon duha ka tuig isa ka tion sang pagtilaw, bahin sang paghanda sang Dios. Sa katapusan sang 1921 nagtugot ang iya Mama kag nagkadto si Anna sa Brooklyn. Sa madamo nga tion ginasiling niya kutob sadto nga kon ang iya kaugalingon nga luyag ang natuman kag nagkadto sia sing maaga, basi wala kami nagkilalahay.

Samtang ang interes kay Anna nagdalom pa nga nangin gugma, narealisar ko nga kinahanglan gid ako magsiguro sang kabubut-on sang Ginoo sa sini nga butang sang kaupod sa kabuhi. Sang una ako nag-abot sa eskwelahan may naghatag sa akon sang isa ka leaflet parte sa "The Will of God" (Ang Kabubut-on sang Dios). Ang nakadani sa akon sa sini nga leaflet amo ang kamatuoran nga ang Dios may plano kag katuyuan para sa kabuhi sang kada tumuluo. Nagdesisyon ako nga tun-an kon ano ang ginatudlo sang Bag-o nga Katipan parte sa kabubut-on sang Dios. Sa bulig sang concordance ginpangita ko ang kada reperensya. Indi ini madali nga obra kay sa madamo nga tion ang "will" ginagamit bilang auxiliary verb. Isa sang daku nga leksyon nga akon natun-an amo ang parte sa aton Ginoong Jesucristo. Sa apat ka Ebanghelyo, mga tatlo lang ka beses nga ginhambal Niya ang Iya kaugalingon nga kabubut-on kag sa kada tion para sa bendisyon sang iban.

Gani nagsugod ako sa pagpangamuyo sing hugot nga ipakita sang Ginoo sa akon ang Iya kabubut-on parte kay Anna Carson. Siempre kon mas nagapangamuyo ako kag nagahunahuna parte sa iya, mas nagabaskog ang akon handum para sa iya. Pero wala sing green light halin sa Ginoo, wala sing kasiguraduhan nga ini ang Iya kabubut-on para sa akon. Nagligad ang mga semana—mga tion sang pag-inaway sa espiritu. Isa ka beses nagdesisyon ako nga tilawan ang isa ka butang nga nahibaluan ko nga indi husto. Pabuy-an ko nga mabuksan ang akon Biblia kag tan-awon kon ano nga bersikulo ang magguwa. Siempre nabuksan ang Biblia malapit sa tunga, sa libro sang Job. Sa atubangan sang akon mata amo ini nga mga pulong, "Naghimo ako sang kasugtanan sa akon mga mata; ngaa ako magahunahuna sa isa ka dalaga?" (Job 31:1). Indi ina ang akon gusto! Mas nakapaluya pa gid samtang ginbasa ko pa, "Kon ang akon tagipusuon ginluiban sang isa ka babayi" (v.9). Pero, samtang ginpangamuyo ko ini, ginpamatud-an ako sang sala sang pagtratar sang Pulong sang Dios sa sina nga paagi. Ang giya nga akon nabaton sadto wala parte sa kaupod sa kabuhi kundi parte kon paano gamiton ang Kasulatan sa akon kahimtangan subong.

Pila ka semana ang nagligad sa sini nga pagusisa sang tagipusuon, nga nagatinguha nga mahibaluan ang kabubut-on sang Ginoo. Dayon sa amon klase isa ka aga samtang nagatuon kami sang kabuhi

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ni Cristo, may isa ka sentence sa idalom sang outline. “Ginbayaan nila ang tanan kag nagsunod sa iya” (Luke 5:11). Ginhangkat ako sini! Ang apat ka mangingisda bag-o lang nakadakop sang pinakadamo nga isda sa ila kabuhi—daw ano kamahal ini kon ibaligya sa merkado! Pero ginbayaan nila ang tanan, isda, abyan, manggad, kag pamilya para magsunod sa Iya. Dayon narealisar ko nga wala ko ginbayaan ang tanan, bisan sa akon hugot nga handum nga mahibaluan ang Iya kabubut-on. Sa kadalom sang akon tagipusuon ara ang wala ginhambal nga handum, “Ginoo, gusto ko ang imo kabubut-on pero palihog himua nga amo ini ang akon gusto.” Wala ako nagpasakop sing bug-os; wala ko ginbayaan ang tanan. Samtang ginatapos ang klase sa pangamuyo, nagpangamuyo ako sang akon kaugalingon nga pangamuyo, “Ginoo, kon gusto Mo nga magkadto ako sa uma sang misyon nga isa lang, handa ako nga himuon ang Imo kabubut-on.”

Indi ini madali nga leksyon nga tun-an. Kinahanglan gid ang bug-os nga pagpasakop sa Iya kabubut-on nga wala sing ginatago sa hunahuna. “Kon ang bisan sin-o nga tawo magbuot sa paghimo sang Iya kabubut-on, mahibaluan niya...” (John 7:17). Kinahanglan kita handa nga himuon ang kabubut-on sang Dios antes naton mahibaluan kon ano ang Iya kabubut-on. (Para mahibaluan ang kabubut-on sang Dios kinahanglan kita handa nga himuon ang tuman nga kabaliskaran sang aton ginahandum.) Dayon natun-an ko kon daw ano kamaluluy-on gid ang aton Dios! Daw halos gilayon pagkatapos ko naabot ina nga punto sang bug-os nga pagpasakop (kag matuod gid sa akon) nga ginhatag sang Ginoo sa akon ang akon handum. Nag-abot sa akon ang kasiguraduhan nga kabubut-on sang Ginoo nga pangabayon ko si Anna nga mag-upod sa akon kabuhi.

Para sa maayo nga tan-awon sa kaingod, ang mga estudyante nga lalaki kag babayi indi gintugutan nga maglakat nga magpares. Wala namon ginlikawan ina nga sulundan sang nagkitaay kami sang ulihi. Gani sang Disyembre 3, 1921, si Anna kag ako nagguwa kag nagkitaay sa isa ka lugar. Didto ko una nga ginsilingan sia nga ginahigugma ko sia kag nahibaluan ko nga pareho man ang iya balatyagon. Pagkaligad sang kan-uman ka tuig ginasugiran pa gihapon namon ang isa kag isa sang amon gugma! Nag-agi kami sa Prospect Park (basi indi na ini luwas subong) nga diin ginsugiran ko sia kon paano nagatuytoy ang Ginoo kag nga gusto ko nga sia ang una sa akon kabuhi sunod sa Ginoo. Si Miss Annie Hill nagpangabay kay Anna nga bakalan sia sang argyrel pero sa amon kalipay arsenic ang amon ginpangayo! Ang guya sang manugbaligya sa botika ang nakapahibalo sa amon sang amon sala. Wala gid nahibaluan ni Miss Hill kon paano sia gin-ibutang sa katalagman sang amon paghigugmaanay!

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ang amon klase madamo ang ginhimo nga magkaupod, kag maayo ang espiritu sang pakig-upod. Pirme kami magkaupod nga nagakadto sa mga komperensya, sa mga paalam sa iban nga mga misyonero, kag sa amon semanal nga leksyon sa medisina ni Dr. Baldwin. Kadam-an sang mga hapon ginpalipas sa pagbulig sa outpatient department sang isa ka ospital. Ang mga aga para sa mga leksyon sa Biblia. Si John Hill ang paborito nga manunudlo sang kadam-an. Negosyante sia anay kag may hunahuna nga maayo ang paghan-ay kag ang iya mga outline nakabulig sa amon pagtuon. Interesado sia sa mga estudyante kag nagplano sang mga biyahe sa mga lugar pareho sang museo ukon sang 42nd Street Library nga diin ginpakita sa amon ang pila ka talagsahon nga daan nga sinulat sang Biblia. Si Richard Hill lain sa iya utod kay mas devotional sia nga manughambal. Ang tanan may daku nga pagtahod kay George Aldrich kay ang iya manggaranon nga pagtudlo sa espiritu ginasuportahan sang isa ka diosnon nga kabuhi. Ang iya pagbasa sang bahin sang I Corinthians 15 indi gid malipatan—sa lubong ini ni Mr. Faulkner, amay ni Mrs. Richard Hill. Si Utod Aldrich isa anay ka Anglican nga pari kag tuman katahom sang iya paghambal.

Isa ka negosyante sa Wall Street, si Charles Bellinger, nagakari isa ka gab-i kada semana para magtudlo sang Galacia. Nagapamangkot sia sang mga pamangkot nga nagapilit sa amon nga maghunahuna para sa amon kaugalingon. Bisan husto ang amon sabat kon kaisa ginasupak niya ini para tan-awon kon magtindog kami sa amon ginatuohan. Ang iban sa mga estudyante natingala kon indi gani nahadlok! Pero matuod sia nga abyan sang mga estudyante kag interesado gid sa misyon. Nakabenepisyo man kami sa mga pagbisita sang iban nga mga manugwali kag misyonero. Indi namon gilayon malipatan ang pagbisita ni Charles Kramer halin sa Guatemala. Diutay lang ang iya Ingles pero nagakanta sia sing makusog sa Spanish, tubtob isa ka adlaw ginpahibalo kami sang pulis nga nagareklamo ang mga kaingod.

Ang kabuhi sa eskwelahan may ara man nga makalilipay nga bahin. May pila nga nagaduhaduha gid kon angay bala kami nga mangin misyonero. Pero kaluoy-luoy ang misyonero nga wala sing pagkakomedyante. Si Harriet ang manugluto isa ka utod nga babayi halin sa tilipon sang mga Itom sa New York. Ang iya kwarto ara gid sa idalom sang amon banyo sa pinakaibabaw nga salog. Sang nagsulod kami isa ka gab-i, si Anna kag ako nakakita sang tubig nga nagatulo sa iya kwarto. Wala si Harriet sa weekend. Nagdalagan ako pasaka kag nakita ko nga nagaawas ang bathtub gani ginpatay ko ang tubig. Sa kwarto ni Tom may diskusyon

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga nagadalagan pareho sang pirme, parte sa election ukon predestination. Sa simple nga paagi nagpamangkot ako kon sin-o ang nagplano nga magpaligo. Ginbayaw ni Tom ang iya kamot sa kangalas—nalipatan gid niya nga ginbilin niya ang tubig nga nagailig. Wala madugay pagkatapos sina ginpintura namon liwat ang mga kwarto sa ibabaw. Si Len Bewick ang naghimo sang banyo. Kay mabudlay makaagi sa likod sang tub ginhulag niya sing diutay ang isa ka punta kag nabuong ang koneksyon sang tubo sang hugaw. Liwat ang kwarto ni Harriet nakabaton sang wala ginahandum nga ulan.

Sa pila ka paagi ang kahimtangan sa eskwelahan indi husto gid. Ginpahibalo kami nga "estudyante lang" kami kag natun-an namon nga himuon ang mababa nga obra. Pero, may kaayuhan sa pagtudlo nga amon nabaton kag man sa madamo nga pagkilala sa mga tawo kag mga tilipon, labi na sa lugar sang New Jersey.

Ang isa pa ka kaayuhan amo ang pagkilala sa madamo sang katawhan sang Ginoo sa mga tilipon sa sina nga lugar, labi na sa tabok sa New Jersey. Pribilehiyo namon nga makilala ang pila sang nagapanguna nga mga tawo sang Dios, kag ginabilidhon pa gihapon namon ang handumanan sang sina nga mga tawo, nga kadam-an sa ila ara na sa balay upod ang Ginoo.

Pirme kami nga mga lalaki nagapares para bisitahan ang pila ka tilipon sa Adlaw sang Ginoo, sa madamo nga tion paagi sa pagdapit. Amo ini ang amon kasugtanan nga ang isa ka lalaki magabayad sang pasahe namon nga duha sa pagkadto kag ang isa magabayad sa pagpauli. Isa ka Domingo si Len Bewick kag ako naglakat pakadto sa New Jersey. Kay kulang ako sang kwarta ginpabayad ko sia sa pagkadto. Ang kwarta nga ara sa akon ginhulog ko sa halad. Sa madamo nga tion may tawo nga nagahatag sang kwarta sa amon kamot sa sina nga mga okasyon. Pero sina nga adlaw wala ako sing nabaton kag nagaduhaduha ako kon may bastante bala si Len para sa amon pasahe pauli. Sing tago nagapangamuyo ako parte sini—bisan si Len wala makahibalo sang akon kahimtangan. Ang isa sang mga kauturan naghatod sa amon sa estasyon sang tren, pero paano kami makabakal sang tiket nga wala sing kwarta? Dayon samtang nagapanaog kami sa salakyan nabatyagan ko ang isa ka kwarta nga nabilin sa akon kamot samtang nagabulag kami sang utod—kapin pa sa bastante para ibayad sa amon pasahe. Madamo nga leksyon sang pagtuo kag sang kahulugan sang pagsalig sa Dios ang amon natun-an sadto nga mga adlaw.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 7

Giya Parte sa Uma

"Ipakita mo sa akon ang imo mga dalan, O GINOO; tudlui ako sang imo mga banas." (Psa. 25:4)

Sa sulod sang tuig sa eskwelahan pirme kami nagapangamuyo para sa giya parte sa lugar sang pag-alagad nga ginplano sang Ginoo para sa amon. Ang hunahuna ni Anna nagabalikid sa South America samtang ang akon sa Africa ukon Portugal. Isa ka aga sang Disyembre, ang tanan nga estudyante nagapangamuyo nga magkaupod pareho sang adlaw-adlaw nga batasan. Daw nagsiling ang Ginoo sa akon, "Kadto sa Pilipinas!" Wala gani ako kahibalo kon diin ang Pilipinas pero sa akon hunahuna ara ini sa malayo sa Pacific pareho sang Hawaii. Sa akon pagdumdom isa lang ka beses ako nakabati parte sa sina nga mga Isla. Antes lang sina sa isa ka sulat halin kay John Thomson, isa sang mga gulang sa Oaklands Chapel, ginsugid niya ang pagbisita didto ni Mr. kag Mrs. George Wightman. Nag-alagad sila anay sa Ginoo sa Mexico kag sadto pakadto na sa Pilipinas. Sang nag-untat ako sa isa ka tindahan sang segunda-mano nga libro sa Brooklyn pila ka adlaw sang ulihi nakakita ako sang isa ka libro parte sa Pilipinas. Sa kasarangan nagalibot ako sa sina nga mga tindahan para mangita sang mga libro parte sa Biblia pero sina nga tion nagapangita ako sang lain nga butang.

Sadto nga Christmas gindapit ako sang isa ka daan nga abyan halin sa Victoria nga nagauma sa New England. Mainit-init ang tigtulugnaw sadto, gani nalipay gid ako sa higayon nga makalayo anay sa siyudad kag sa pagtuon. Wala gid ako sang madamo nga mabulig sa uma, gani naglakat-lakat ako sing malayo. Isa ka hapon nakaabot ako sa isa ka balasan nga baybayon kag naglakat ako pakadto-pabalik sa higad sang dagat. Ang akon pangamuyo amo nga ipakita liwat sang Ginoo sa akon ang Pilipinas kon amo man ina ang lugar nga Iya ginpili para sa amon. Sadto nga gab-i, samtang nagapungko kami sa atubangan sang nagapangitik nga kalayo, nagestoryahanay kami ni Joe. Ginhambal niya si John Lamb sa Venezuela, kag ginsiling nga Spanish ang ginahambal didto. Dayon ginsiling niya nga ang isa sang iya mga kaingod nagahambal sang Spanish, kay natun-an niya ini sa Pilipinas sang soldado pa siya. Wala sing nahibaluan si Joe parte sa akon ginapamalandungan nahanungod sa sina nga pungsod. Pero tungod kay daw ginhambal lang niya ini sing basta lang, nagpangayo ako sa Ginoo sang dugang pa nga pamatuod.

Pagbalik ko sa Brooklyn, nagtambong ako sa watchnight service nga ginhiwat sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

eskwelahan. Sang madason nga aga, nagkadto ako sa 13th Avenue Gospel Hall para sa Panihapon sang Ginoo. Sa lamesa may pila ka kopya sang bag-o nga isyu sang "Voices from the Vineyard." Samtang ginabuklat ko ining magasin sang mga misyonero, nakita ko ang isa ka sulat halin kay George Wightman. Pero ang gid nakakuha sang akon igtalupangod amo ang nota sang editor nga nakasulat sing madamol mismo sa ibabaw sang sulat. Siling sini, halos isa ka kwarto siglo na nga ang Philippine Islands yara sa idalom sang pagdumala sang Estados Unidos, pero tubtob subong wala pa gid sing misyonero nga nagaalagad sa Ginoo didto nga ginpadala halin sa isa ka tilipon sa U.S. (taga-Scotland ang mga Wightman). Amo ato ang sabat sa akon pangamuyo para sa paggiya. Dugang pa nga pamatuod amo nga sa amo man nga isyu ginsugid nga si A. G. Ingleby makadto sa Portugal agod buligan si Mr. Swan. Daw ginasiling sang Ginoo sa akon nga may iban na Siya nga ginpili para sa Portugal.

Sang akon una nga furlough, ginsugid ko ining natabo kay Richard Maclachlan, ang editor sang Voices. Natandaan pa niya ato nga nota sang editor kag siling niya wala na siya madumdumi nga naghimo pa siya sang amo sina sa iban nga tion.

Wala gid ako sang duhaduha nga sa Pilipinas kami dapat makadto, pero luyag ni Anna nga may kaugalingon man siya nga pasalig parte sa kabubut-on sang Ginoo. Wala siya makuntento sa akon katarungan—kon kabubut-on sang Ginoo nga magpakasal kami, indi Niya kami pagpadalhon sa magkalain nga lugar. Ang matuod, nahadlok siya nga basi pagsawayon siya nga ginbaylo niya ang lugar sang iya pag-alagad tungod lang sa akon. May isa ka estudyante nga nagpirma sa isa ka autograph book sing "Yours for India," pero sang ulihi may isa pa ka sinulatan nga nagsiling "Yours for China." Sa katapusan nakadto siya sa Central America! Isa ka gab-i si Miss May Van Dine nagpabilin kanday Anna kag Irene bilang bisita. Samtang nagadebosyon siya sang madason nga aga, nagliso siya kay Anna kag nagsiling, "Anna, nahunahuna mo bala nga kon kaisa ginapabay-an naton nga ang ihambal sang mga tawo magpalikaw sa aton halin sa luyag sang Dios nga himuon naton?" Siya man wala sing nahibaluan sa ginahunahuna ni Anna. Amo ato ang nagpasalig kay Anna nga mabaton man niya nga ang pagkadto sa Pilipinas amo ang kabubut-on sang Ginoo para sa iya.

Madamo nga beses sa sulod sang mga tuig nagpasalamat gid kami sa pasalig nga amon nabatyagan nga ang Ginoo ang nagpadala sa amon sa Pilipinas. Ang amon una nga termino masakit gid tungod sang mga kapaslawan nga wala namon ginapaabot

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kag sang paulit-ulit nga kakulang sa kuwarta. Isa ka beses may isa ka kapwa misyonero nga nagsiling sa amon nga sala ang lugar nga ginkadtuan namon kag dapat kami magpangita sang iban nga lugar sang pag-alagad. Mahapos lang kuntani nga mag-untat kami bilang misyonero! Pero may pasalig kami nga ang Ginoo ang nagpadala sa amon didto upod ang matin-aw kag sigurado nga paggiya. Gani, kinahanglan man namon ang amo man ka matin-aw nga paggiya kon luyag Niya nga maghalin kami.

Sang malapit na matapos ang amon una nga tuig sa eskwelahan, nagluntad ang pamangkot kon magbalik pa kami para sa isa pa ka tuig. Indi gid kami bug-os nga malipayon sa kahimtangan didto, gani ginpamangkot namon kon maayo pa bala nga magbalik. Ang isa pa ka pamangkot amo kon magpakasal na bala kami antes kami makadto sa lugar sang pag-alagad. May mabakod gid nga mga panghunahuna parte sini. Ang mga responsable nga kauturan sa Great Britain kag America nagapamilit nga ang mga nobyo kag nobya dapat magpabilin anay sing isa ukon duha ka tuig sa lugar sang pag-alagad antes magpakasal. Agod may tion sila sa pag-angot sa kultura kag sa pagtuon sang lenguahe antes nila batunon ang mga katungdanan sang may asawa. Ang isa lang ka eksepsyon amo kon ang misyonero nga yara na sa lugar sang pag-alagad ang magrekomenda nga magpakasal anay.

Sa amon pagsulatanay ni Mr. Wightman, ginsiling niya nga dapat kami makadto sa labing madali nga mahimo kag dapat magpakasal anay kami. Tungod kay sila lang ang mga misyonero sang amon grupo didto, budlay ang pag-areglo sang nagakaigo nga puy-an para sa mga wala pa nakasal. Siempre nalipay gid kami sa iya laygay kag nagkasugot man ang mga gulang sa Buffalo. Ang masunod nga pamangkot amo kon ano ang himuon namon sadto nga summer sang 1922 bilang dugang nga paghanda para sa obra sang misyonero.

Isa ka maayo nga abyan ang nag-areglo nga si Anna makakuha sang kurso sa midwifery (pagpaanak) sa Buffalo, kay nagatuo siya nga makabulig ini sa lugar sang misyon. Gani ang iya summer nagasto sa pagtuon sang medisina kag sa pagbulig sa isa ka Kristiano nga doktor nga nagapuyo sa tabok sang dalan. Sa sini nga paagi, nakuha niya ang kinahanglan nga kadamuon sang pagpaanak, upod sa mga leksyon. Ang matuod, talagsa lang niya nagamit ining pagbansay sa Pilipinas. Wala ini kinahanglana kay may mga pasilidad medikal nga mahimo maabot sang kalabanan sang mga tawo.

Paghalin namon sa eskwelahan sa Brooklyn, nagbiyahe kami pakadto sa Buffalo kag didto ginpakilala ako sa iya pamilya. Sa akon hunahuna wala sila gid

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nadala sa akon tubtob nga nagwali ako sang isa ka Domingo sang gab-i sa Assembly Hall. Daw isa ato ka mabug-at nga pagtilaw para sa akon kag nagpangabudlay gid ako sa paghanda. Sa Iya grasya ginbuligan ako sang Ginoo. Kon may espirituhanon nga kapuslanan ang nabaton sang mga nagpamati, wala ako kahibalo, pero ang nahibaluan ko may maayo nga pagbaton sa pamilya. Sa sulod sang tatlo ka semana didto nagbulig man ako sa mga miting sa gwa (open-air), sa pagbisita sa City Mission, kag sa pagpanagtag sang tract.

Dayon nagpakadto ako sa aminhan sang Ontario. Sa dalan nag-untat ako sa isa ka Dominion Day conference sa Hamilton diin ang akon daan nga abyan nga si Tom Baird isa sa mga manugwali. Sa iya kaayo ginpakilala niya ako bilang isa ka misyonero nga palakadto na. Pagkatapos ko nagpabilin sing isa ka gab-i sa Peterborough, nagpadayon ako sa Haileybury. Didto nakita ko ang balay ni Mr. Sam Taylor, isa ka ebanghelista nga nagaobra para sa Ginoo sa sina nga lugar, nga nagadumala sang isa ka espesyal nga kampanya didto. Masako gid siya nga manugobra nga may disiplina sa iya kaugalingon kag ginapaabot man niya nga amo man sina ang iban. Sang ginbuksan niya ang puertahan nagpakilala ako kag ginbugno niya ako, “Welcome, kon nag-abot ka diri agod himuon ang obra sang isa ka ebanghelista.” Nahangpan ko gid ang gin-igpasigarbo niya sa pulong nga obra kag nakita ko nga matuod gid nga may madamo nga obra nga himuon.

Ang iban nga mga katapo sang grupo nag-abot sang ulihi: si Tom Baird nagpabilin didto sang pila ka bahin sang summer. Ang iya mga mensahe kag mga Bible study kag mga pribado nga pag-istoryahanay daku gid nga bulig; si Arthur Smith isa ka hinigugma nga katapo sang grupo tungod sang iya makaganyat nga batasan. Isa siya sa mga pinakamaayo nga violinist sa Canada kag nakatokar na siya sa pila ka mataas nga klase nga orkestra. Makalilipay gid permi ang pagpamati sa iya pagtokar bisan pa wala gid siya nagatokar agod lang maglingaw sang mga tawo. Kon makadto kami sa isa ka gamay nga baryo para sa miting sa gwa, may isa ka tawo nga magtan-aw halin sa saloon kag magsinggit, “Yara bala si Smitty upod ang iya biyolin?” Mahaw-ang ang saloon kag ang bilyaran agod pamatian si Smitty kag ang iya biyolin kag man ang iya makaganyat nga paagi sang pagpaathag sang Ebanghelyo. Kon wala si “Smitty” nagawali kami sa mga nagapamati nga indi namon makita—kon may yara man!

Dayon may isa man ka pamatan-on nga manunudlo upod ang iya bag-o nga asawa, si Mr. kag Mrs. Horace Lockett. Basi didto niya nakuha ang pila ka ideya nga sang ulihi nga mga tuig nagresulta sa summer Bible school sa Guelph. Si Miss Hartshorn nag-abot halin sa Peterborough bilang pianista kag manugkanta. Sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

amon katingala nagsugod ang isa ka romansa sa tunga niya kag ni Sam Taylor. Ang hunahuna namon indi gid magpangasawa ina si Sam! Indi manugkanta si Sam! Isa ka adlaw sa paniudto siling niya kay Muriel Hartshorn, "Kon makaabot ako sa langit, may isa ako ka kalipay nga labaw sa imo—sa una nga beses makakanta gid ako sing matuod." Upod man sa amon grupo si Horace Davey nga upod namon sa Brooklyn kag si Alvin Sauer nga taga-Buffalo.

Ang mga aga ginhalad sa Bible study. Sa mga hapon nagagwa kami sa pagpanagtag sang tract sa bug-os nga banwa sang Haileybury kag man sa mga miting sa gwa sa mga baryo nga layo. Kalabanan sini may saloon kag bilyaran, isa ka general store nga may post office, kag mga dose ka balay. Indi mahapos ang pagwali kon wala kami kahibalo kon may nagapamati. Sabado sang gab-i nagbulig kami sa isa ka miting sa gwa sa Cobalt, nga kilala sadto tungod sang iya minahan sang cobalt. Kon Domingo nagabisita kami sa New Liskeard kag nagabulig sa Sunday school kag sa mga miting sang tilipon didto. Ang Haileybury yara sa baybayon sang Lake Temiskaming, isa ka maayo nga lugar para magpaligos tubtob nga ang pila sa amon nagmasakit tungod sang lumot sa tubig.

Sang umpisa sang Septiyembre nagbalik ako sa Buffalo, pero ang iban nga mga manugobra nagpadayon pa. Wala pa sing isa ka bulan pagkatapos sang summer campaign, isa ka makalilisang nga sunog ang naglamon sa sina nga lugar. Ang Haileybury halos naguba sing bug-os kag madamo gid ang napatay. Wala sing duhaduha nga upod didto ang madamo nga nakabati sang Ebanghelyo sa sadto nga summer. Nadulaan ang mga manugobra sang ila mga pagkabutang pero nakagwa sila pagkatapos nila mabuligan ang iban sa pagpalagyo.

Sang Septiyembre 20 may simple nga kasal sa balay sang mga Carson kag may salo-salo pagkatapos sa apartment sang mga Gibson sa ibabaw. Wala sang bisan sin-o sa akon mga paryente ang nakatambong, kag sa kalipay ko wala na gid ako sing madamo nga madumdoman sa natabo. Ginkasal kami ni Mr. Hugh Kame halin sa Erie, Pennsylvania. Anay isa siya ka Baptist nga ministro pero ginbayaan niya ang denominasyon agod alagaran ang Ginoo upod sa mga tilipon. Ang pila sa mga pamatan-on nagplano nga lagson kami kon magpalagyo na kami. Pero nagsaka kami sa bintana sang kwarto kag nagsakay sa taxi nga nagahulat kag sa amo nakalikaw kami sa mga naglagas sa amon. Pagkatapos sang isa ka gab-i sa Statler Hotel, may isa kami ka adlaw nga honeymoon sa Niagara

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Falls. Indi namon masarangan ang mas malawig nga pagpabilin!

Ang adlaw nga naghalin kami sa Buffalo, Oktubre 4, isa ka tion nga nagdalidali gid, ilabi na para kay Anna. Kinahanglan pa niya ang isa ka pagpaanak agod makompleto ang kinahanglan nga kadamuon, kag si Dora Murset nagbata sang iya bata sang aga gid sadto, nga daw gin-igo gid sa tion. Ang iya board exam para sa mga midwife sadto nga hapon samtang yara ako sa balay nga ginatapos ang pag-empake. Nakapauli siya sa tion agod magbaylo sang bayo kag maghalin pakadto sa Assembly Hall para sa amon panihapon kag miting sang pagpaalam. Halin sa Hall, madamo nga abyan ang nag-upod sa amon pakadto sa estasyon agod magsakay sa tren sang gab-i pakadto sa Chicago. Nakapareserba na kami duha ka semana antes, pero sa akon kasubo siling sang konduktor may nagagamit na sang higdaan. Ang ticket agent nagbutang sang petsa sang pagbakal imbes petsa sang paghalin sa tiket. Samtang ginahambal ko ini sa mga agent, isa ka tawo ang nakakita sang akon buton nga Canadian veteran. Siya man isa ka Canadian veteran kag ginpakombinsi niya ang konduktor nga ibutang kami sa mas maayo nga higdaan nga wala sing nagagamit. Amo ato ang pag-aman sang Ginoo samtang kapoy gid si Anna.

Pag-abot namon sang madason nga aga sa Chicago, ang nagbaton sa amon, si Mrs. William Trotter, nakatalupangod nga kapoy gid si Anna kag ginpatulog niya siya tubtob sa tion sang panihapon. Nagpanihapon kami upod kanday Mr. kag Mrs. Tom Bendelow kag didto nabal-an namon ang parte sa sunog sa Haileybury . Nagwali ako sa Austin Street Hall sadto nga gab-i kag sa duha ka gab-i pagkatapos sini may mga miting kami sa Minneapolis kag Duluth paagi sa pag-areglo ni Tom Baird. Pagkatapos sang pila pa ka pag-untat, nakaabot kami sa Victoria.

Indi mahapos ang kahimtangan para kay Anna, kay bag-o lang siya nagpaalam sa iya pamilya kag dayon makilala ang akon Iloy kag mga utod nga babayi sa una nga beses. Ginbaton nila siya sing daku gid nga pag-abiabi kag ginbaton nila siya pareho sang isa ka utod. Pero si Florrie, sa akon hunahuna, wala pa gid makapatawad kay Anna sa pagkuha niya sang iya utod nga lalaki. May masakit nga eksperyensya si Florrie sa isa ka lalaki nga nagsiling nga Kristiano siya. Nagbulagay sila sang nabal-an nga nagapakunokuno lang siya nga tumuluo agod lang mapanguyaon siya. Pagkatapos sadto daw duug gid kami ni Florrie, kag madamo nga beses nagadungan kami sa paglakat pakadto sa obra kada aga. Pero wala gid gintugutan ni Florrie nga ang iya balatyagon magsablag sa iya pagsuporta sa amon sa iya mga pangamuyo kag sa iya mga regalo.

Nagpabilin kami didto sing anom ka semana nga nagabisita sa mga tilipon sa Victoria (duha

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sadto nga tion) kag sa pila sa Vancouver Island. Sa sulod sang mga tuig ining mga tilipon matutom sa ila pagsuporta paagi sa ila mga regalo kag mga pangamuyo. Siempre madamo na ang nagbaylo. Sa mga nagpirma sang akon sulat sang pagpadala (letter of commendation), tanan sila yara na subong sa balay upod sa Ginoo, ang ulihi sa ila, si Mr. John Thomson, nga nagtaliwan sang Nobyembre 1980. Pero ang mga nagsunod nga henerasyon matutom sa pagpadayon sang ila interes sa amon kag sa obra sang Ginoo nga amon ginahimo.

Nakareserba kami nga magsakay halin sa Victoria sa "S.S. Empress of Asia" sang Nobyembre 30. Masakit ini para sa akon Iloy kay ang madason nga aga amo ang ika-15 nga anibersaryo sang pagpauli ni Amay sa Ginoo. Matugnaw ang gab-i samtang nagtipon ang mga abyan sa pantalan agod magpaalam sa amon. Sang nagsugod na maghalin ang barko sa pantalan, nagsinggit ako, "Indi kamo mag-untat sa pagpangamuyo sa aton Dios para sa amon" (1 Sam. 7:8). Ang amon kwarto sa barko napuno sang mga bulak kag mga kahon sang tsokolate kag kendi, ang iban halin sa mga abyan sa Vancouver diin nagsugod ang biyahe sang barko. Ginaserbi na ang panihapon pero mas luyag namon nga magtulog na lang.

Natingala ang chief steward sang nakita niya kami sa pamahaw; ang hunahuna niya nabilin kami sa Vancouver. May isa ka tigulang nga babayi didto nga nagapangita sa amon. May grupo sang mga misyonero sang Scandinavian Alliance nga nakasakay pakadto sa China, gani nalipay kami sa pag-upod sa ila bisan pa limitado lang ang ila nahibaluan nga Ingles. Isa ka hapon may isa pa ka misyonero nga nagsiling sa amon nga nabatian niya ang isa ka tigulang nga babayi sang sina nga grupo nga nagahibi sa iya kwarto. Nagkadto si Anna agod tan-awon kon makabulig siya, pero samtang nagapamati siya nahangpan niya nga ang hinigugma nga utod nagaluhod kag nagapakitluoy para sa mga kalag nga nadula sa China.

Sang naglikaw kami sa Aleutians, matugnaw gid kag mabagyo. Kon kaisa ang kubyerta natabunan sang yelo kag ang mga pasahero wala gintugutan nga magguwa. Sa Yokohama ang pila sa amon nagkadto sa Tokyo sing isa ka adlaw agod maglibot. Sa amon pagbalik nagdulhog kami sa tren sa estasyon nga may nakasulat nga Yokohama pero sang ulihi nahangpan namon nga indi ato ang ginsakyan namon sadto nga aga. Gintilawan namon nga pangitaon ang amon kaugalingon nga dalan, nga nagalakat pabalik sa barko. Wala madugay nadula kami, nagalibot sa makitid nga mga dalan kag ginatan-aw sing may katingala sang mga Hapon nga nagahanda sang ila panihapon. Bisan sadto may yara na

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga kontra-Amerikano nga kaugot, gani daw indi sila gid mainabyanon kag wala kami sing may nakita nga makahambal sang Ingles. Sa katapusan nakabalik kami sa estasyon diin kami nagsugod maglakat, nga daw naglibot lang kami sa isa ka lingin. Sa estasyon may iban pa nga mga pasahero nga amo man ang ila naeksperyensyahan. Upod-upod kami nga nakakita sang isa ka tawo nga makahatag sa amon sang direksyon sa Ingles. Wala pa sing isa ka tuig pagkatapos, ang kalabanan sang Tokyo kag Yokohama naguba sang isa ka daku nga linog kag sunog.

Nag-untat man ang barko sa Kobe kag Nagasaki; sa Nagasaki nagkarga sang uling. Sang nag-angkla ang barko sa luok, ang mga barge nga puno sang uling nagdunggo sa tupad. Madasig nga ginpatindog ang isa ka andamyo nga kawayan sa mga barge kag sa kilid sang barko, kag wala madugay napuno ini sang mga lalaki kag babayi nga nagahatagay sang mga bukag sang uling sa isa kag isa agod ibubo sa chute. Sang hapon tapos na ang obra kag ang mga tripulante masako sa pagkuha sang alikabok sang uling sa mga kubyerta kag sa kilid sang barko.

Ang masunod nga ginpundohan amo ang Shanghai diin nag-angkla ang barko sa baba sang Whangpoo River. Gindala ang mga pasahero paibabaw sang suba pakadto sa siyudad sa mga launch—isa ka matugnaw gid nga sakay sa tunga sang Disyembre. May address kami ni Dr. Parrott kag sang iya asawa kag nagpasalamat gid kami sang nakita namon nga ginpasiga niya ang heater. Indi katingala nga ang mga Chinese nagasuksok sang makapal nga bayo sa tigtulugnaw! Nalipay kami sa pag-upod sa ila sadto nga Domingo kag man kay Mr. Eldridge sang British and Foreign Bible Society nga anay amo ang agent sa Manila.

Naghalin ang barko sa Shanghai sang Domingo sang gab-i kag nakaabot sa Manila sang Miyerkoles sang aga. Daw isa ka lukso halin sa katugnaw sang tigtulugnaw pakadto sa kainit sang tropiko. Sing makadamo nagbalik kami sa amon kwarto agod magbaylo sang mas mahaw-as nga bayo. Aga pa kami nagbangon sang Miyerkoles agod makita sa una nga beses ang Philippine Islands, ang duta nga ginpili sang Ginoo para sa amon. Labaw lang sing isa ka tuig halin sang nagsiling ang Ginoo, “Kadto sa Pilipinas.” Gindayaw namon Siya sa paagi nga Iya kami ginatuytuyan.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 8

Ang Pagsugod sang Amon Obra bilang Misyonero

"Kag yari, ako kaupod mo, kag bantayan ko ikaw sa tanan nga lugar nga imo pagakadtuan...kay indi ko ikaw pagbayaan tubtob nga mahimo ko ang ginhambal ko sa imo." (Gen. 28:15)

Ang pagdunggo sa una nga beses sa isa ka duta nga indi mo kilala permi isa ka makawiwili nga eksperyensya. Sang nakalusot na ang amon barko sa quarantine, nagsakay ang madamo nga tawo. Upod sa ila si Mrs. Wightman (si Mr. Wightman yara sa iban nga pungsod sadto) kag si Mr. Jesus Alvarez, isa ka pamatan-on nga utod sa tilipon sa Walled City. Anay estudyante siya sang abogasya, pero sang nakilala gid niya ang Ginoo, gindesisyunan niya nga ihalad ang iya kabuhi sa pag-alagad sa Ginoo. Nagabulig siya sa obra sa Walled City sang pag-abot namon. Sang ulihi nagkadto siya sa seminaryo kag nagbalik sa iya anay nga denominasyon diin sa katapusan nangin bishop siya.

Sang una nga gab-i, Disyembre 20, 1922 (nga amo kuntani ang ika-36 nga anibersaryo sang kasal sang akon mga ginikanan), nagkadto kami sa prayer meeting sa hall sa Walled City. Didto ginbaton kami sing mainit sang mga tumuluo kag para sa amon daku gid nga kalipay nga makilala sila. Sang nagreklamo kami sa kainit, ginsilingan nila kami nga tigtulugnaw subong! Gani ginkahadlukan namon ang mainit nga panahon, pero indi man gid ato malain kay nakaangot kami samtang nagataas ang temperatura. Ang matuod, indi gid tama kadaku ang kinalain kay ang temperatura indi magbaylo sing labaw sa traynta ka degree Fahrenheit sa bug-os nga tuig.

Basi amo na ini ang maayo nga lugar agod magliko anay kag isugid ang pagsugod sang obra diri upod sa mga ginatawag nga Brethren. Ginakutlo ko halin sa isa ka "Echoes Manual" nga akon ginsulat sang 1929.

"Labaw sa isa ang may bahin sa pagsugod sang obra diri nga nasuno sa Kasulatan, pero ang una nga nagsugod sang amo sina nga tilipon amo si Mr. William Averyt, nga nagsulat parte sa iya pagkadto sa Pilipinas, amo ini,

" 'Sang Hulyo 8, 1911, sa akon kwarto mga ala una sa Jonesboro,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Arkansas, ang Dios, paagi sa Iya Anak, naghatag sang paghidait sa akon kalag.... Wala madugay gintulod niya ako palayo sa mga ginasandigan sang tawo pakadto sa uma sang pag-ani. Sa Philippine Islands ginpadala ako agod ma-istasyon sa 13th Infantry sa Cuartel de Espana kag sang ulihi sa Ft. McKinley...Sigurado gid nga gintuytuyan ako sang Espiritu Santo pakadto sa mga estudyante sang high school sa Walled City.'

"Wala madugay pagkatapos sang iya pag-abot, ukon sang umpisa sang 1912, nagsugod siya sa pagbisita sa sining mga estudyante sa ila mga kwarto. Upod sa mga una nga naluwas si Sulpicio Guillen kag ang iya pakaisa. (Si Mr. Guillen sa sulod sang madamo nga tuig isa ka linotype operator sang Manila Daily Bulletin. Pagkatapos sang iya pagretiro naglipat siya sa Kapatagan, Lanao del Norte diin may duta siya nga ginauma. Nagtaliwan siya pila ka tuig na ang nagligad pero nagasulatanay pa kami sang iya balo nga subong mga otsenta y singko na kag maluya na gid.)

"Wala madugay may Bible class nga nagsugod sa isa ka kwarto sa Calle Victoria, Walled City, kag sa sina man nga tion si Major (sadto Capt. pa) Moses T. Barlow ginlipat sing temporaryo halin sa Albay kag nakilala niya si Mr. Averyt. Madamo gid ang ila pag-updanay sa Pulong sang Dios. Sang ulihi, sang 1913, si Major Barlow yara liwat sa Manila kag diri ihatag ko ang iya kaugalingon nga pagsugid parte sa sadto nga mga adlaw:

" 'Si Bro. Averyt daku gid nga bulig kay Mrs. Barlow kag sa akon. Ginpasalig niya si Mrs. Barlow nga dapat siya magtuman sa Ginoo sa bawtismo sang tumuluo kag ginbawtismuhan niya siya sa Manila Bay. Ginbuligan man niya ako nga mahangpan ang madamo nga kamatuoran.

" 'Ginsugiran kami ni Bro. Averyt nga ginatudluan niya ining mga estudyante, kag halos tanan sila nagpahayag nga naluwas na sila kag nabawtismuhan na. Ginsiling niya sa amon nga ginapangabudlayan niya nga makaabot sa tion nga makasugod siya sang isa ka regular nga tilipon, nga nagatipon sa paagi nga gintalana sang Dios kada Adlaw sang Ginoo palibot sa Iya lamesa sa pagtuo, nga nahibaluan nga Siya yara sa tunga nila suno sa Iya saad. Samtang yara kami sa Manila nagsugod ang miting. Si Mrs. Noronha kag ang iya anak nga babayi napasalig man nga amo ato ang husto nga lugar para sa ila kag nagatipon sila upod sa amon. Indi pa bug-os ang amon paghangop, pero ginkuha lang namon ang Kasulatan, kag gintahod sang Ginoo ang amon pagpangayo sang paghangop kag sa Iya grasya

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ginbuksan Niya ang Iya kabubut-on sa amon, samtang nagasalig kami nga himuon Niya ini. Ato nga mga miting sa kwarto sang estudyante sa Calle Victoria amo ang pinakadiosnon nga mga miting nga amon natambungan. May espirituhanon nga kainit didto, isa ka mainit nga pagpangita sa Dios kag isa ka indi masayop nga presensya sang Espiritu Santo bilang resulta. Nagaduhaduha ako kon makatambong pa ako sang mas espirituhanon nga mga miting tubtob nga may Daku nga Miting na kami upod sa aton Manluluwas sa hangin. Ang tilipon sadto may walo ukon siyam ka katapo sa pag-upod.

" 'Naghalin ako sa Manila pakadto sa U.S.A. sang Disyembre 15, 1913, kag nagbalik sang Hunyo 2, 1914. Samtang yara ako sa Estados Unidos, ginbaton ako sa pag-upod sa tilipon sa San Francisco kag madamo ang akon natun-an. Ang gamay nga miting yara pa, pero nagatipon na sa balay ni Mrs. C. H. Noronha, Malate. Natingala ako kag nagpasalamat nga ang akon kompanya naistasyon mismo sa siyudad sang Manila. Mga isa lang ka bulan kag pila ka adlaw kag ginlipat ini sa iban nga lugar, pero sing makadamo nagakadto ako sa Manila, kag ang miting nagpadayon sa balay ni Mrs. Noronha pagkatapos namon nga naghalin na sa Pilipinas sang Hunyo 19, 1919.' "

Si Mr. kag Mrs. George Wightman, nga napilitan maghalin sa ila obra sa Tehuacan, Mexico tungod sang pila ka kasuguan sang Mexico, nagpamalandong sa atubangan sang Ginoo parte sa iban nga lugar sang pag-alagad. Sang nakontak nila si Major Barlow, nabal-an nila ang iya mga pangamuyo para sa isa nga magpadayon sang obra pagkatapos sang iya pagbalik sa Estados Unidos. Si Mr. Averyt nagbalik man sa U.S. diin nag-obra siya sa staff sang Chicago Tribune. Sang Marso 1929 isa ka pribilehiyo para sa akon nga makapaniudto upod sa iya didto sa amon una nga furlough. Nagpauli siya agod mag-upod sa Ginoo tatlo ka tuig pagkatapos sini. Sa pagtuo nga amo ini ang kabubut-on sang Ginoo para sa ila, nagkadto ang mga Wightman sa Islands sang Mayo 1919, nga nakaabot isa ka bulan antes naghalin si Major Barlow kag ang iya pamilya pakadto sa U.S.

Sang nahangpan nila ang mga higayon upod sa mga estudyante sa Walled City, kag nga wala sing iban nga obra didto, nag-abang sila sang isa ka hall. Ining hall, nga yara mismo sa atubangan sang Roman Catholic Cathedral, ginbuksan sang Hulyo 1919 kag gingamit sa sulod sang duha ka tuig. Dayon naglipat sila

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa kanto sang Victoria kag Magallanes Streets, sa Intramuros man. Ining mga bilding kinahanglan nga ayuhon agod mangin nagakaigo nga lugar sang tilipon. Mga 14,000 ka tawo ang nagapuyo sadto sa sina nga bahin sang siyudad. Ang madamo sa mga daan nga balay nga Espanyol ginapuy-an sang madamo gid nga estudyante. Pero mabakod gid ang impluwensya sang Roman Catholic upod ang pila sang ila mga simbahan kag mga institusyon sa sina nga lugar nga labaw lang sing isa ka milya kwadrado.

Si Major Barlow isa ka masako nga manugobra, kag ginpalig-on niya ang paghiwat sang mga serbisyo sa mga baryo palibot sang Fort McKinley. Diri nagapuyo ang mga Filipino nga soldado kag ang ila mga pamilya. Sang tiglabong sang 1920 may ginbakal nga simple nga balay nga kawayan sa Masilang kag ginpadayon sang mga Wightman ang obra didto. Mga anom ka milya ini halin sa siyudad pero mahapos lang maabot paagi sa electric streetcar.

May duha ka problema nga nagabalabag sa pagpatindog sang malig-on nga obra sa Walled City kag sa Masilang. Ang isa amo nga ang mga estudyante kag ang mga soldado indi nagapadugay. Ang mga estudyante kasagaran nagahalin sa Walled City kon tapos na sila sa ila pagtuon kag nagsugod na mag-obra sa iban nga lugar. Ang mga soldado ginalipat sa iban nga lugar ukon ginapahalin sa serbisyo. Ang isa pa ka problema amo ang lenguahe. Ining duha ka grupo halin sa nagkalain-lain nga bahin sang Islands kag sa nagkalain-lain nga lugar sang lenguahe. Ang mga serbisyo sa Walled City sa Ingles kay ang mga estudyante nagatuon sa sina nga lenguahe. Sa Masilang kalabanan sa Tagalog, bisan pa madamo sa mga nagatambong ang indi maayo maghambal sina nga lenguahe.

Sang pag-abot namon sa Manila, samtang ginapalusot ko ang amon mga bagahe sa customs, may isa ka Filipino nga nakasibilyan nga nagpalapit sa akon. Natingala ako sang ginpamangkot niya kon may lisensya ako sa pagdala sang pusil. “Wala,” sabat ko, “wala gid ako nakapanag-iya sang pusil sa akon kabuhi!” Dayon luyag niya mahibaluan kon ano ang yara sa likod nga bulsa sang akon karsones. Nagyuhom ako kag nagsiling, “Indi ina pusil—espada ina!” Nalibog gid siya sang ginguwa ko ang akon gamay nga Biblia. Siempre, indi niya mahangpan kon ano ang buot ko silingon sa espada. Nagaduhaduha pa gid siya kay sang nagkadto ako sa iban nga bilding agod kuhaon ang amon mga bagahe sa bodega sang barko, nagpakita siya liwat kag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nagpamilit nga buksan ang mga kahon. Basi naglaum pa siya nga may makita siya nga mga hinganiban!

Tungod kay ang mga serbisyo sa Ingles, gilayon ako ginpaobra. Ang katapusan nga adlaw sang 1922 isa ka Adlaw sang Ginoo, onse lang ka adlaw pagkatapos sang amon pag-abot. Tungod kay ginpangabay ako nga magwali sadto nga aga, nagpangamuyo ako nga pakamaayuhon sang Ginoo ato nga una nga mensahe sang Ebanghelyo sa akon bag-o nga lugar sang pag-alagad. Ang akon pangayo amo nga, kon Iya kabubut-on, ihatag Niya ang kaluwasan sang isa ka kalag agod pamatud-an nga Siya ang nagtawag sa amon sa Pilipinas. Daw ano kaayo sang Ginoo nga ginsabat Niya sing mahigugmaon ato nga pangamuyo. Pagkatapos sang mensahe, isa ka pamatan-on nga lalaki nga ang ngalan si Joaquin dela Cruz ang nagbaton sa Ginoo bilang iya Manluluwas. May nahibaluan na siya anay parte sa Kasulatan, pero natingala kami sang nagpangayo siya nga bawtismuhan sa sina gid nga adlaw. Wala didto ang senior nga misyonero; ako ang dapat magdesisyon. Sa akon pagbansay kag eksperyensya wala gid ako nakausisa sang isa ka luyag magpabawtismo. Pero ang akon ideya amo nga ang mga bag-o nga tumuluo dapat maghulat anay agod mapamatud-an ang kamatuoran sang ila pagbalik sa Dios. Indi gid magpaatras si Joaquin sa sina nga paagi. Gintapos niya ang pamangkot sang nagsiling siya, “Buas Bag-o nga Tuig. Luyag ko sugdan ang Bag-o nga Tuig sa bag-o nga kabuhi.” Gani sadto nga gab-i isa ka grupo sa amon ang nagkadto sa baybayon sa lugar diin yara subong ang Manila Yacht Club. Sa masanag nga bulan sang tropiko may gamay kami nga serbisyo kag nalipay gid ako nga mabawtismuhan ang una nga Filipino nga tumuluo sa akon pag-alagad sa Ginoo.

Ang Gospel Hall amo lang ang Protestante nga obra sa Walled City. Ang mga serbisyo sa Ingles kag ang kalabanan nga nagatambong mga pamatan-on nga lalaki nga estudyante. Luwas sa mga misyonero, duha lang ka mag-asawa ang yara pero wala gid sing pamatan-on nga babayi. Bilang bag-o nga kasal, nabatyagan namon ni Anna nga indi ina maayo nga kahimtangan. Ina nga mga pamatan-on nga lalaki magapangita sang upod nga babayi sa iban nga lugar kag madula sila sa amon. Pero ang pagdala sang pamatan-on nga mga babayi sa mga serbisyo sadto nga tion indi gid mahapos. Ginabantayan gid sila kag indi sila nagaguwa nga nagaisahanon. Ang isa ka pamatan-on nga lalaki kag isa ka pamatan-on nga babayi indi gid nagaguwa nga duha lang kon wala sing iban nga upod. Ang mga babayi nga nagkadto sa siyudad agod magtuon nagapromisa sa ila mga iloy nga magpabilin sila nga matutom sa ila simbahan.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Wala sila sang pagkaisog nga pareho sang mga pamatan-on nga lalaki.

Ginhambal namon ini nga problema sa isa ka abyan nga misyonero. Sa iya hunahuna may kaluyahon ang obra sa mga estudyante kon parte sa pagpatindog sang malig-on nga obra. Kinahanglan nga maabot ang mga pamilya, kay kon madala ang mga ginikanan basi magsunod man ang mga kabataan. Ang amon mga paninguha nga madala ang pamatan-on nga mga babayi sa mga serbisyo daw wala gid sing resulta.

Tungod kay wala sing Sunday school, nagsugod kami sang isa kag nadala namon ang pila ka kabataan sa palibot. Sa sini kinahanglan ang Tagalog gani ang amon bahin limitado lang sa pagtudlo sa mga kabataan sa pagkanta sang mga chorus kag sa pagsaulo sang mga bersikulo sa Ingles. May iban nga nagbulig sa amon sa pagtudlo kag isa sa ila si Joaquin, bisan pa Bisaya siya. Nag-obra ang Ginoo sa tagipusuon sang pila sa mas magulang nga mga kabataan, kag nalipay gid kami nga makita nga ang pila sa ila nagsalig kay Cristo para sa ila kaluwasan.

Sang ulihi gindapit namon ang duha ka dalagita nga magpabilin sing pila ka adlaw sa amon balay. Isa ka gab-i nagkadto na sila sa ila kwarto kag ako nagaobra sa akon lamesa sa pihak sang manipis nga dingding. Nagapinamangkutanay ang mga dalagita. Ang isa nagsiling nga kon naluwas ka na indi ka na magpakasala, kag ang isa wala nagkasugot. Indi ko malikawan nga mabatian sila. Agod pamatud-an ang iya ginasiling, ginsambit ako sang isa ka dalagita bilang halimbawa nga naluwas na ako kag wala ako nagapakasala! Sa amon debosyon sa lamesa sang pamahaw sang madason nga aga, gintilawan namon nga tadlungon sila sa sina nga teolohiya!

Wala madugay nahangpan namon nga kinahanglan namon tun-an ang Tagalog. Bisan pa ginahambal sang madamo ang Ingles kay ang tanan nga edukasyon sadto nasandig sa Ingles, ang pagkahibalo sang Tagalog, ang pangunahon nga lenguahe sang Pilipinas, kinahanglanon gid agod mangin mas malapit kami sa mga tawo. Pero wala sing eskwelahan sang lenguahe kag diutay gid lang ang mga libro sang gramatika ukon diksyonaryo. Si Mrs. Guillen, isa sa mga tumuluo, ang nagbulig sa amon sa Tagalog nga ginahambal adlaw-adlaw. Sa pila ka tion ginbayaran namon ang isa ka principal sang elementary school agod tudluan kami kon Sabado. Indi gid ato maayo kay wala siya nakahanda kag wala niya nahangpan ang mga problema nga ginaatubang sang indi Filipino sa pagtuon sang lenguahe. Isa ka adlaw pagkatapos niya kami ginhatagan sang pila ka pagsulondan kag pila ka tinaga, ginpamangkot namon siya, “Mahatagan mo bala kami sang pila ka pagsulondan parte

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa paghimo kag sa pagkabutang sang mga hinambalan?" Pagkatapos niya ini ginpamalandungan sing makadali, siling niya, "Bisan diin nga paagi nga mas maayo pamatian!" Wala gid sing may maayo pamatian sa amon! Pero husto siya, kay ang Tagalog isa ka matam-is pamatian nga lenguahe kag may mga paagi gid nga mas maayo pamatian.

Swerte kami nga nakakuha sang duha ka daan nga libro sang gramatika kag isa ka daan nga diksyonaryo nga ginbilin ni Major Barlow, pero ang isa ka lenguahe indi matun-an paagi lang sa mga libro. Kinahanglan namon maghalin sa Manila diin madamo ang nagahambal sang Ingles kag diin madamo ang nagkalain-lain nga lenguahe. Bisan pa si Jesus Alvarez Bicolano halin sa Camarines Sur, gin-areglo niya nga makadto kami sa Camarines Norte, ang pinaka-bagatnan nga utlanan sang lugar nga nagahambal sang Tagalog sadto nga mga adlaw. Una nag-abang kami sang balay sang isa ka Chinese nga negosyante sa Daet, ang kapital, sing duha ka bulan. Ini naghatag sa amon sang lugar nga basehan agod magpangita sang iban nga lugar sa sina nga probinsya. Sa sulod sang duha ka bulan namon didto, isa ka sunog sa malapit nagsunog sang pila ka balay. Nagmata kami tungod sang ginasinggit kag nakita namon nga ang sunog yara sa pihak sang dalan sa likod sang lote. Nagdalidali kami nga ginbutang ang kalabanan sang amon diutay nga mga pagkabutang sa mga baul kag maleta kag ginkarga sa isa ka kariton nga ginaguyod sang karabaw sa lagwerta. Handa na kami magpalagyo kon maglukso ang sunog sa dalan. Sa tupad sang kariton may isa ka bodega nga hinimo sa yero. Natingala ako kon ngaa ang mga Chinese nagabutang sang basa nga mga sako sa atop. Sang ulihi nabal-an namon nga didto nila ginatago ang ila stock sang gasolina kag gas! Napunggan ang sunog paagi sa pagguba sang pila ka payag sa dalan nga ginaagihan sini kag paagi sa masako nga linya sang mga tawo nga nagahatagay sang mga timba sang tubig halin sa suba.

May nakita kami nga balay sa Indang (subong Vinzons) kag gin-abangan namon ang ibabaw nga panalgan sa napulo ka Pesos ($5.00) kada bulan. Naglaum kami nga ma-abangan man ang idalom para sa Gospel Hall pero ang tag-iya nagatago sang humay didto. Wala madugay nabal-an namon nga ini nagaganyat sang mga ilaga, kag nanaanad kami nga makita ang mga ilaga nga nagadalagan sa mga kilo sa ibabaw sang amon ulo kon gab-i. Ang moskitero indi gid daku nga proteksyon pero swerte nga indi nagakahulog ang mga ilaga! Ang mga lit-ag wala gid sing daku nga bulig, pero isa ka gab-i may isa ka man-og sa humayan nga nagkaon sang isa ka ilaga.

Wala sing ebanghelikal nga obra sa Indang kag sa amon nahibaluan isa lang ka tawo ang nagasiling nga Protestante siya sa ngalan lang. Ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

komunidad yara sa idalom sang pagdumala sang kura paroko. Kada adlaw nagatingog ang mga lingganay sang simbahan para sa kasal, pagsaulog sang pagkatawo, ukon lubong. Ang pinakadiutay nga bayad nga P25.00 para sa bisan ano sini isa ka kabug-at para sa mga imol. Gani sing makadamo ginapangayuan kami sang bulig. Isa ka adlaw ang amon labandera luyag makahibalo kon diin ako nagkadto. Ginsilingan siya ni Anna nga yara ako sa mga baryo nga nagabaligya sang Biblia. Ang babayi nga indi makabasa nagsiling nga ginsilingan sila sang pari nga malain nga libro ang Biblia kag indi nila ini dapat basahon. Ginsiling man niya nga ang pari nagmanggaranon tungod sa ila pero nagakadto pa gihapon sila sa iya agod magkumpisal. Pero ginbaton niya nga indi maayo nga tawo ang pari kay may mga anak siya nga babayi nga nagapuyo sa kumbento.

Wala pa kami sing bastante nga Tagalog agod magdumala sang mga serbisyo pero may mga klase kami para sa kabataan sa amon balay, diin gintudluan namon sila sang mga bersikulo kag mga chorus. Isa ka gab-i samtang naglakat-lakat kami, sang nagligad kami sa pari nabatian namon ang tingog sang kabataan sa isa ka balay nga nagakanta, “The best book to read is the Bible” (Ang pinakamaayo nga libro nga basahon amo ang Biblia). May daku kami nga blackboard nga ginasulatan ko sang isa ka bersikulo sang Ebanghelyo kada adlaw kag ginabutang ko ini sa isa ka tulungtungan sa atubangan sang balay. Makita ini sang tanan nga nagaagi kag indi man maabot sang kabataan.

Sang una nga Biyernes Santo nga yara kami didto naglabay ang prosesyon sa atubangan sang amon balay. Sa tagsa ka balay may kandila nga nagadabdab; kami may kasanag halin sa Pulong sang Dios nga ginbasa sang tanan samtang hinay-hinay sila nga nagalabay. Upod sa nagkalain-lain nga imahen nga gindala sa prosesyon ang bugtong nga karo sang patay sang banwa. Amo ato ang paglubong kay Cristo! Sa karo may lungon kag sa lungon may imahen ni Cristo nga kasing-daku sang tawo. Sa makadali nakibot gid kami sa indi pagkaigo sang pagbutang kay Cristo (bisan imahen lang) sa lungon. Dayon, gintuytuyan sang Espiritu, nagsiling ako kay Anna nga nagatindog sa tupad ko, “Buhi Siya!” Ang kamatuoran sang pagkabanhaw nangin matuod gid sa amon sa sina nga tion.

Ang paglibot nga nagalakat upod ang bag nga puno sang Kasulatan may duha ka katuyuan. Isa ini ka paagi sa pagpalapnag sang Pulong sang Dios, kag naghatag ini sang higayon nga makabati kag makagamit sang Tagalog. Indi lang ang banwa sang Indang ang amon ginlibot kundi pati ang iban nga mga banwa. Ang gid namon nagustuhan amo ang pagbiyahe sa mga lubihan ukon

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa tabok sang mga humayan pakadto sa mga baryo nga layo. Nagadala kami sang sandwich para sa paniudto kag nagabakal sang lubi nga butong, isa ka ilimnon nga luwas kag limpyo, nga ginbotelya sang kinaugali. Sang ulihi kinahanglan magpabilin si Anna sa balay kay nagabusong siya sang amon una nga bata. Sa gwa sang Labo may suba, gani kon udto nagakadto ako sa gwa sang banwa agod magtuslob sa suba kag magkaon sang akon paniudto. Ang principal sang eskwelahan sa Indang nga nagapuyo sa tabok sang dalan nagpaandam sa akon nga may mga buwaya sa sina nga suba.

Isa man ini ka paagi agod mahibaluan ang kultura sang mga tawo. Natun-an ko nga sing makadamo ang mga babayi ang nagauyat sang kuwarta. Labaw sa isa ka lalaki ang nakombinsi nga magbakal sang Biblia tubtob nga nagpangayo siya sang kuwarta sa iya asawa—dayon wala na ang baligya! Kon kaisa wala sila sing kuwarta gani ginbaton ko na lang ang pila ka presko nga itlog ukon pila ka puso sang presko nga mais. Ginakadlawan sang mga tawo ang mga sala sining buang-buang nga Americano pero maayo sila sang buot kag, pareho sang kinaandan sa Pilipinas, mainabyanon gid. Ginatan-aw nila ang apat ka Ebanghelyo—San Mateo, San Marcos, San Lucas, kag San Juan—kag luyag nila mahibaluan kon may San Geronimo ukon Santa Maria ako. Labaw sa isa ka Bag-o nga Katipan ang nabaligya ko paagi sa pagpakita sang mga sulat ni San Pedro!

Simple gid ang pagkabuhi. May tubig kami nga nagadalagan kon dalaganon namon ini halin sa bubon sa gwa lang sang amon puertahan! Samtang nagabangon kami isa ka aga nabatian ko ang bata nga lalaki halin sa tabok sang dalan nga nagasag-ob sang tubig. Ang una nga pagkalampog amo ang timba pero ang ikaduha nga pagkalampog siguro amo ang bata! Matuod gid, ang bata yara na sa bubon. Madasig nga nagtipon ang mga kaingod kag nagapinamangkutanay kon paano siya nahulog sa bubon. “Indi na ina,” siling ko, “guwaon ta anay siya.” Gani ginpaidalom ang isa ka malawig nga kawayan kag nagsaka ang bata kag nagtindog, nga basa gid, sa tunga nila samtang ginasabdong nila siya tungod sa iya pagkadaw-ay. Ang amon kaingod nagsiling sa amon bulig nga ang mga Amerikano mahigko nga mga tawo—wala gid niya sila makita nga nagapaligos sa tupad sang bubon! Ginsilingan niya siya nga ginhimo namon nga banyo ang isa ka sulok sang amon kusina—kay salog nga kawayan, wala sing problema sa nagakabara nga tubo! Wala siya nadala—ang makita amo ang patuohan!

Isa ka hapon nagapungko kami sa amon balay nga nagatuon sang Tagalog kag nagakaon sang mga saging nga kasing-gamay sang tudlo sang bigla lang daw nagdulom

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ang langit. Katingala, kay indi panahon sang ulan. Nabatian namon ang mga tawo nga nagasinggit kag nagadalagan; madasig nila nga gintabunan ang bubon. Isa ka panong sang dulon ang nagaabot. Gintabunan nila ang duta kag ang mga atop sang nagdapo sila kag ang pila ka tawo nagsalot sa ila sa mga sako. Ang iban nagkaon sa ila pero ang iban indi. Daw nakakaon na ang mga dulon sa iban nga lugar kay nabatian namon sang ulihi nga ginguba nila ang mga pananom kag bisan ang mga lubi sa iban nga lugar. Ginatan-aw ko ang isa ka malawig kag manubo nga bilding sa tabok sang dalan, sang sa makadali lang daw nagalutaw ang atop pero ang matuod ang madamo gid nga dulon nga dungan nga naglupad.

Pila ka bulan sang ulihi may isa ka makalilisang nga bagyo nga nag-agi sa sina nga lugar. Sa isa ka lugar nakita ko sang ulihi ang isa ka lugar sang abaka nga natapas nga daw sa isa ka daku gid nga garab. Sang aga pa mabaskog na ang hangin, nga ginabayaw ang atop nga nipa gani nabasa kami sang ulan. Sa hunahuna nga basi mas luwas sa idalom, gin-usisa ko. Halos indi na ako makatindog batok sa hangin. Ang atubangan nga dingding sa idalom natumba pa gwa, gani sa kabudlay nagpasilong kami didto, upod ang humay kag mga ilaga! Wala madugay ang amon atop "Gone with the wind" (gindala na sang hangin). Sang tunga-aga madasig nga nag-untat ang hangin kag ulan —yara kami sa mata sang bagyo. Tungod kay nahibaluan namon nga wala madugay maigo kami liwat sang bagyo pero ang hangin magahuyop sa pihak nga direksyon, nagpasilong kami upod sa madamo nga iban pa sa panaderya sa dalan. Isa ini ka malig-on kag manubo nga bilding kag ang iya mga tinapay madasig nga naubos. Nagtipon kami tanan didto tubtob sa tunga-hapon.

Tapos na ang bagyo. Ang bugtong nga uga nga butang sa amon balay amo ang duyan ni Leonard, nga gintabunan namon sang isa ka oilcloth. Bisan pa may uga nga higdaan ang lapsag. Ang mga kahoy nga bahin sang makina sang tahi nagtumpok sa idalom sang puthaw nga balayan sini. Ang mga letra halin sa mga velvet nga bersikulo nagpilit sa nagkalain-lain nga lugar sa dingding. Ang isa ka kahon sang Kasulatan nga bag-o lang nag-abot nabuksan sang hangin kag ang sulod sini nabasa kag naglaptaw. Indi ina ang pinakamaayo nga paagi sang pagpalapnag sang binhi sang Pulong! Isa ka mainabyanon nga tag-iya sang tindahan ang nagtugot sa amon nga magpabilin anay sa isa ka kwarto sa ibabaw sang iya tindahan, diin nagapuyo man siya. Naakig ang pari sa iya tungod sini, kay ang hunahuna niya ini ang paagi agod mapahalin kami sa banwa. Ginpakombinsi man niya

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ang tag-iya nga indi pag-ayuhon ang atop, tubtob nga ginsilingan ko ang tag-iya nga ang iya humay nagasugod na sa pagtubo. Dayon ginuna niya ang iya kaugalingon nga interes sa sang simbahan. Amo ato ang bugtong nga tion nga nakakaon kami sang ginatawag nga "$1000.00 salad." Isa ka tawo sa banwa nga may kakulangan sa hunahuna ang nagdala sa amon sang ubod sang lubi nga natumba. Namit gid ato. Mahal ato kay ang pagkuha sang ubod nagapatay sa kahoy.

May mga makakaladlaw kami nga problema sa pagtuon sang lenguahe. May isa ka tinaga sa Tagalog nga ginagamit kon ginakutlo ang ginhambal sang iban. Ginapamangkot ako sang mga tawo kon pila ang isa ka Ebanghelyo. "Duha ka sentimo," sabat ko. Dayon may isa nga magsiling sa iban, "Two centavos daw." Wala ako kahibalo kon ano ang buot silingon sang "daw" pero kon gamiton ko ini nagakadlaw gid sila sing tudo. Dayon paulit-ulit namon nga nabatian ang isa ka tinaga nga "Kwan."

Kada pamangkot namon kon ano ang buot silingon sang "Kwan," lain-lain ang sabat nga amon nabaton. Nalibog gid kami tubtob nga isa ka hapon nagsanag ang akon hunahuna kag ginsilingan ko si Anna, ang "Kwan" buot silingon "ano-ina-bala" kag mahimo gamiton para sa mga tawo kag para man sa mga butang. Sing makadamo nagatilaw kami maghambal sa Tagalog (nga may punto Amerikano) kag makapaakig gid kon ang sabat sa amon, "Indi ako kahangop sang Ingles." Isa ka daku gid nga kadalag-an sang isa ka adlaw may isa ka tawo nga nagsabat sa Tagalog—nahangpan niya ang gusto ko silingon!

Sa pila ka Domingo sang aga nagakadto ako sa Presbyterian Church sa Daet kay nakilala namon sila didto sang nagapuyo pa kami sa Daet. Sing makadamo ginapangabay nila ako nga magwali. Nakita ko nga kon kaisa ang mga manughubad wala nagasubli sang akon ginhambal kundi sang ila ginahunahuna nga dapat ko ginhambal, suno sa ila mga ideya. Gani didto ko ginhimo ang akon una nga nagakapandol nga paninguha sa pagwali, ukon mas husto pa, sa pagbasa sang wali sa Tagalog. Kon Domingo sang hapon, kami ni Anna simple lang nga nagadumdom sa Ginoo sa Panihapon sang Ginoo, kami lang nga duha. Isa ka adlaw pagkatapos sang amon gamay nga serbisyo may talagsahon ako nga nabatyagan nga presensya sang Ginoo. Paghalin ko sa lamesa nagluhod ako sa isa ka camp cot nga ginagamit namon nga sopa sa sala. Pila ka tion lang nag-upod si Anna sa akon didto samtang hipos namon nga ginpadayon ang amon pagsimba kag pagdayaw sa Dios sa tanan Niya nga grasya. Nalumos gid kami sa pagkahangop nga ang Ginoo kaupod

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

namon, bisan pa wala kami sing nahibaluan nga iban nga tumuluo sa sulod sang madamo nga milya.

Sang yara kami sa Indang kinahanglan kami makadto sa Manila para sa pagbata sang amon una nga anak. Wala pa sing nagakaigo nga pasilidad sadto sa Camarines Norte. Sa amon pagkadto, kinahanglan kami mag-agi sa Naga ang kapital sang Camarines Sur. Swerte nga may daw hotel didto kay naulihi kami didto sing halos isa ka semana. Ang barko nga magadala kuntani sa amon halin sa Pasacao pakadto sa Aloneros yara sa dry-dock. Sa Manila nagpabilin kami kanday Mr. kag Mrs. G. B. Cameron, mga agent sang American Bible Society. Nabudlayan gid si Anna sa pagbata kay Leonard. Nagkadto kami sa Mary Johnston Hospital pagkaligad lang sang alas singko sang aga kag natawo ang lapsag antes lang sang tungang gab-i. Si Dr. Rebecca Parish ang nagadumala sining maternity hospital—isa ka maayo gid nga doktor kag maayo man nga Kristiano. Subong ang Mary Johnston Hospital pila na ka bloke halin sa baybayon, nga ginalibutan sang mga squatter kag lugar sang pantalan. Sadto yara ini sa baybayon sang Manila Bay kag ginabulad sang mga mangingisda ang ila mga pukot sa pader sang hospital sa higad sang dagat. Madamo nga duta ang nabawi halin sa dagat.

Maayo nga lapsag si Leonard kag talagsa lang magmata kon gab-i. Siya ang ginatan-aw sang tanan sa Indang kay siya ang una nga puti nga lapsag sa sina nga komunidad. Luyag gid sang kabataan nga tan-awon siya kon ginapaligos sa aga, kag nalipay siya nga isaboy ang tubig sa ila. Kon ginadala namon siya maglakat-lakat sa hapon, ang mga tigulang nga babayi nagasiling, “Wala siya sing buhok.” Dayon samtang hinay-hinay nila nga ginahaplas ang iya ulo kag blond nga buhok, siling nila, “Ay, huo, may buhok gali siya—pareho sa lanot.”

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 9

Pabalik sa Manila

"Pero ginpili sang Dios ang mga buang-buang nga butang sang kalibutan agod pakahuyaon ang mga maalam; kag ginpili sang Dios ang mga maluya nga butang sang kalibutan agod pakahuyaon ang mga butang nga gamhanan." (1 Cor. 1:27)

Nag-abot ang tion sang pagdesisyon kon diin kami magaalagad sa Ginoo. Magpadayon bala kami sa Camarines Norte kag tilawan nga magpatindog sang tilipon didto? Ukon magbalik kami sa Manila kag magbulig sa pagpabakod sang obra sa sina nga lugar? Klaro nga madugay pa antes makapatindog sang tilipon nga tubo gid sa lugar sa Indang. Pila ka tawo ang nagpangita sa amon pero halin sila sa iban nga lugar. Ang Indang daw yara gid sa idalom sang impluwensya sang pari gani ang mga hamtong indi dayon makasabat sa amon mensahe. Daw nahamulag kami kay ang pagbiyahe pakadto sa Manila kon kaisa indi sigurado. Kami lang didto kag daw indi mahimo nga ang bisan ano nga obra didto makatindog sa iya kaugalingon kon mag-abot na ang tion sang furlough. Gani gindesisyunan namon nga magbalik sa Manila.

Sadto nga tion si Brother Wightman nag-negosyo agod suportahan ang iya kaugalingon samtang ginapadayon niya ang obra sa Walled City. Nag-abang kami sang apartment sa Ermita nga malakat lang pakadto sa Gospel Hall. Madamo ang pagtilaw sa pagtuo sadto nga mga adlaw. Antes kami nagkadto sa Camarines may mga pagtilaw na. Sa isa ka tion may libro kami sang tiket sa pagbakal sang tinapay pero pila lang ka sentimo ang masarangan namon para sa isa ka lata sang guava jelly nga ibutang sa tinapay. Sang Enero 9, 1923, ginsulat ko, "Diutay ang pundo—daku ang mga saad." Wala pa sadto ang mga radyo nga nagapamatok, pero ang kaingod namon may phonograph kag pila ka plaka, nga ginatokar halin aga tubtob gab-i. Madamo nga gab-i naglakat kami pakadto sa baybayon kag nagpungko sa mga bato agod tan-awon ang kilala nga pagsalop sang adlaw sa Manila kag makapahuway sing diutay sa kahipos.

Sang nagapuyo kami sa Ermita may mabug-at gid nga mga pagtilaw. Labaw sa isa ka beses nagaguwa ako sa aga nga nagabaligya sang Kasulatan agod may kuwarta nga ibakal sang uga nga balatong para sa amon pagkaon. Isa ka aga tinapay lang ang yara sa balay. Pero samtang nagabayo kami may isa sa mga Filipino nga tumuluo nga nag-abot halin sa probinsya upod ang "pasalubong"

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

(isa ka regalo sang pangamusta) nga mga itlog kag prutas. Wala gid niya nahibaluan nga siya ang nag-aman sang amon pamahaw! Nahibaluan namon nga may katuyuan ang Ginoo sa pagtugot sang amo sina nga mga pagtilaw, nga daw budlay gid sadto nga tion pero permi may pagpakamaayo nga "sa ulihi." "Wala sing pagdisiplina nga daw makalilipay sa sina nga tion, kundi makasubo: pero sa ulihi nagapamunga ini sang mahidaiton nga bunga sang pagkamatarong sa mga nabansay paagi sini" (Heb. 12:11).

Pila ka tuig sang ulihi ko nahangpan nga ang mga Levita nga nagabaton sang ikapulo sang Israel ginapahatag man sang ikapulo. Tungod kay ginahatag namon sa obra sang Ginoo ang tanan nga mahimo luwas sa matuod nga gasto sa pagkabuhi, wala namon nahunahuna nga maghatag sang bahin sang amon ginabaton. Indi bala ang tanan namon nga ginabaton ginagasto sa pila ka paagi sa pag-alagad sa Ginoo? Pero makapamatuod kami nga halin sang tion nga nagsugod kami maghatag sang espesyal nga bahin sa Ginoo, wala na gid kami matilawi sing amo kabug-at pareho sang una. Siempre, ang iban magasiling nga tungod ini kay sadto nga tion mas kilala na kami kag wala sing duhaduha nga isa ina sa mga kabangdanan.

Isa ka Sabado sang gab-i nakabaton kami sang sulat halin sa isa ka abyan sa Victoria nga may postscript nga nagapahayag sang iya pagdamay sa amon sa pagpauli sa Ginoo sang akon Iloy. Nakibot gid kami kay wala namon nabal-an nga nagmasakit siya. Ang hunahuna sang akon mga utod nga babayi, imbes nga makibot ako sa pagbaton sang cable, magsulat na lang sila sang sulat nga may tanan nga detalye. Wala pa sadto ang airmail, kag ang sulat sang abyan natabo nga nakasakay sa mas una nga barko. Nakatalana ako nga magwali sang madason nga aga kag ang leksyon parte sa pagkamartir ni Esteban. Indi ato mahapos sa amo sina nga kahimtangan. Pila ka tion sang ulihi nakabaton si Anna sang balita sang pagtaliwan sang iya manghod nga si Mae. Pero wala ini nakakibot sa iya kay madugay na siya nga nagamasakit. Bisan pa, masakit gid hunahunaon ato nga matahom nga pamatan-on nga babayi nga gindala sa iya pagkapamatan-on; pero ang kalipay amo nga silang duha yara na "sa balay upod sa Ginoo."

Wala madugay pagkatapos sang pagpauli sa Ginoo ni Iloy natawo si Kenneth sang Mayo 2, 1926, sa Mary Johnston Hospital. Sa paghandum kay Iloy ginhatagan namon siya sang middle name nga Sheldon, nga amo ang apelyido sang akon Iloy

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sang dalaga pa siya. Nagmasakit siya sang bronchitis sang lapsag pa siya kag, bisan pa nag-ayo siya, daw naapektuhan sini ang iya pagtulog. Ginapamatukan niya ang amon paninguha nga patulugon siya kon gab-i, bisan pa nagakusot na siya sang iya mga mata.

Ang isa pa ka makapaluya nga problema sadto nga una nga termino amo ang mga kabudlayan upod sa amon mga kaupod nga manugobra. Nagresulta ini sang daku nga kasakit sa tagipusuon. Pamatan-on pa kami kag wala pa sing eksperyensya, kag wala sing iban sa amon grupo nga mahambalan namon. Sa pagtan-aw pabalik sa mga tuig nahibaluan namon subong nga dapat iban ang amon pagsabat, pero sadto kinahanglan namon ang laygay nga wala man. Ang eksperyensya nagtudlo sa amon sang kinahanglan nga pagpailob kag gugma bisan pa ginaatubang ang ginatan-aw namon sadto nga sala.

Pero may masanag man nga mga bahin samtang ginpadayon namon ang obra sa palibot sang Manila. Dugang sa regular nga mga serbisyo sa gin-abangan nga hall sa Walled City, nagbulig ako sa isa ka bookstore nga yara sa amon didto, nga naghatag sang madamo nga kontak. Sa sina man nga tion nagsugod ako sang kampanya sa pagbisita sa tanan nga balay sa Walled City. Nagdugay ato kay napulo, kon indi gatos, ka tawo ang nagapuyo sa mga daan nga balay nga Espanyol, pila ka tawo sa kada kwarto nga daw ginsiksik gid. Ang iban nagapuyo sa mga lugar nga ginlikupan sang tabing sa mga pahuway-an sang hagdan kag sa mga hagdanan. Halos bug-os nga aga ang magasto sa isa lang ka daku nga balay. Isa ka adlaw nagapakighambal ako sa isa ka grupo sa lagwerta sang balay sang may isa ka palanggana sang tubig nga ginbubo sa amon halin sa ibabaw. Daw wala ato tinuyo—ginbubo sang tawo ang tubig kag dayon nagtan-aw! Sang ulihi ining pagpanagtag sang Kasulatan ginpalapad sa halos tanan nga distrito sang Manila, sa bagatnan sang Pasig River.

Nagpadayon ang obra sa Masliang malapit sa Fort McKinley (subong Fort Bonifacio). Pero ang kapilya nga kawayan kag nipa daw guba na gid gani gindesisyunan namon nga bayaan ini. Sa dalan nga pasulod sa kampo sa Guadalupe may nakita kami nga atubangan sang tindahan nga ma-abangan kag ang obra sang mga klase sa kabataan kag pagwali sang Ebanghelyo nagpadayon. Ini nga lugar ginlibot man upod ang mga literatura kag mga pagdapit, pero diutay gid ang nagsabat. Ang mga tawo indi dayon nagausisa sang daw isa ka bag-o nga relihiyon, suno sa ila pagtan-aw. Sang amon furlough sang 1929 ini nga obra gin-untat.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Samtang ginabantayan ko ang bookstore isa ka aga, isa ka pamatan-on nga nagatambong sa mga serbisyo ang nag-abot agod makighambal. Si Simeon Endaya isa ka hipos nga tawo, isa ka postal clerk. Ginsugiran niya ako nga nagdaku siya nga Roman Catholic kag nag-alagad bilang sakristan. Dayon ang pamilya naglipat sa independiente nga Aglipayan Church, nga nagbulag sa Simbahan sang Roma. Sang estudyante pa siya sang high school sa Manila nakasulod siya sa isa ka Methodist Church. Didto ginbaton siya bilang katapo kag ginbawtismuhan paagi sa pagwisik sa ikaduha, basi ikatlo, nga beses. Paagi sa pagpamatuod sa Gospel Hall tumuluo na siya subong kay Cristo. Kinahanglan pa bala siya bawtismuhan paagi sa pagtuslob? Ginhatagan ko siya sang pila ka reperensya nga tun-an kag ginsilingan ko siya nga tan-awon kon ano ang luyag sang Ginoo nga himuon niya kag indi lang magsalig sa akon pulong. Nagbalik siya sang madason nga aga nga nagapangayo nga tuslobon siya.

Isa ka gab-i sa iya obra sa registry division sang post office, nagpirma siya sang resibo para sa daku nga kantidad sang kuwarta nga ipadala sa Culion Leprosarium. Ang barko nga makadto sa Culion wala makalarga sang madason nga aga suno sa iskedyul. Sa iya pagbalik sa opisina gin-usisa ni Simeon kag sa katapusan nakita niya ang bag, nga wala na sing sulod. Gintawag ang mga detective halin sa gwa kag ginduhaduhaan nila si Simeon kay indi lang siya ang nagbaton sang bag kundi siya man ang nakakita nga wala na ini sing sulod. Bug-os nga adlaw ginusisa nila siya pero ginpamatukan niya nga wala siya sing sala. Sang malapit na magdulom isa ka detective ang nag-akusar sa iya nga may ginatago siya nga impormasyon sa ila. Sabat ni Simeon, “Huo, may isa ka butang nga wala ko pa masugid sa inyo.” Nagsinggit sila, “Sige, isugid mo na.” Siling niya, “Wala ko pa masugid sa inyo ang parte sa akon Manluluwas. Tungod sang akon pagtuo sa Iya indi ko makawat ato nga kuwarta.” Ginbuy-an siya pero ginbantayan gihapon. Pila ka bulan sang ulihi isa ka janitor sa post office ang bigla lang daw may madamo nga kuwarta—siya gali ang may sala.

Sa iya pagpamatuod sa prayer meeting, amo sini ang ginsiling ni Simeon. “Sa bug-os nga eksperyensya nga ini nabatyagan ko ang paghidait nga nagabantay sang aton tagipusuon kag hunahuna. Magasiling kamo, ‘May paghidait ka kay nahibaluan mo nga wala ka sing sala.’ Pero indi amo sina. Ang isa ko ka kaupod sa obra, nga wala man sing sala, wala sing paghidait. Nagkadto siya sa simbahan sang Quiapo agod magpangamuyo sa Black Christ (isa ka kilala nga imahen)

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pero wala gihapon sing paghidait." May higayon si Simeon nga magpamatuod sa iya parte sa ginhalinan sang matuod nga paghidait kay Cristo.

Sing makadamo sa tion sang mga serbisyo sa Hall ang pila sa amon nagatindog sa gwa kag nagatilaw sa pagpangabay sa mga nagaagi nga magsulod. Isa sa ila amo ang isa ka tigulang nga lalaki, si Lutgardo Ramos. Tungod kay nalulong siya sa ilimnon kag sugal, malain gid ang iya bayo kag nagadumili gid siya sa pagsulod sa hall. Wala madugay nagbaylo gid ang iya kabuhi sang nagsalig siya kay Cristo bilang iya Manluluwas. Kontra gid ang iya asawa. Ginpunggan niya ang kabataan sa pagkadto sa Sunday school kag ginkuha ang iya Biblia. Bisan sang nagbisita kami sa ila balay daw wala niya kami ginpansin. Talagsahon gid ini kay ang mga Filipino kinaandan nga mainabyanon. Si Brother Ramos nagpadayon sing matutom bisan pa sa mga kabudlayan. Ang pagbaylo makita bisan sa iya pagbayo. Sing makadamo ginahambal niya ini kon nagapamatuod siya. Sang ulihi nga mga tuig daku gid ang iya nabulig sa amon sang ginsugdan namon ang obra sa San Juan. Luyag gid niya magwali sang Ebanghelyo kag permi halin sa Ebanghelyo ni Juan. Nagpauli siya agod mag-upod sa Ginoo sang amon ikaduha nga furlough.

Sa amo man nga tion isa ka lain gid nga klase sang tawo ang nagsugod magtambong sa mga miting. Siya ang chief clerk sang Bureau of Health kag maayo ang iya edukasyon. Sa iya pagpangita sang kamatuoran may mga kontak siya sa mga Seventh-Day Adventist pero wala siya makuntento. Nakita niya ang kamatuoran kay Cristo sang nagkadto siya sa hall kag wala madugay masako na siya para sa Ginoo. May miting nga ginsugdan sa iya balay sa distrito sang Paco upod sa bulig ni David Shepherd. Si David isa ka misyonero nga nagasuporta sa iya kaugalingon halin sa Paisley, Scotland, nga nagadumala sang isa ka negosyo sang plate-making, nga nagahanda sang mga plate para sa pag-imprinta sang mga Biblia para sa American Bible Society. Samtang nagadaku ang obra sa Paco, nag-abang sila sang atubangan sang tindahan sang 1931. Si Geronimo Mercado may pagpalangakig para sa kinahanglanon sa iya banwa nga Tanay, Rizal. Nagahalin siya sa iya opisina kon udto sang Sabado kag nagakadto dayon didto. Ginahiwat ang mga miting didto kon Sabado sang gab-i kag Domingo sang aga, sing makadamo sa gwa kon matahom ang panahon. Sang ulihi ining pagpamatuod ginpalapad sa kaingod nga mga banwa sang Pililla kag Guisao. May gamay nga kapilya nga kawayan nga ginpatindog sa Pililla, kag isa sa mga bag-o nga tumuluo nga ginbawtismuhan didto amo ang isa ka tigulang nga lalaki nga 96 anyos na.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Kon Domingo sang hapon nagabalik si Geronimo sa Paco para sa mga serbisyo didto. Ang isa pa nga nagbulig sa pila ka tion sa sining mga paninguha amo si George Burns. Taga-New England siya, isa ka beterano nga may bahin nga kapiangan halin sa World War I. Nagapangabuhi siya sa iya pension kag may kakugi siya sa pagpanagtag sang tract kag sa personal nga pagpamatuod. Si Brother Mercado sang ulihi naghatag sang lote para sa pagpatindog sang kapilya sa Tanay. Nagtaliwan siya sang ulihi nga bahin sang World War II kag ang iya balo pila ka tuig pagkatapos. Ang iya mga anak nga babayi kag ang ila mga pamilya masako sa tilipon sa San Juan. Si Geronimo Mercado may hiyas sa paghubad kag ginhubad niya ang pila ka himno sang pagsimba kag nagsulat man sang pila ka orihinal nga himno sa Tagalog nga yara sa mga hymnbook nga ginagamit pa namon tubtob subong.

Ang iya manghod nga lalaki, si Sergio, naluwas sang ulihi nga mga tuig kag pagkatapos sang amon pagbalik sa Pilipinas sang 1949, sing makadamo nag-upod sa amon sa Tanay agod magbulig sa obra didto. Nag-obra man siya sa Bureau of Health, sa malaria control. Ang iya obra sing makadamo nagadala sa iya palayo sa balay, kag sa isa sining mga biyahe ang bus nga iya ginasakyan gin-ambus sang mga rebelde. Si Brother Sergio Mercado isa sa mga napatay. Daku gid ato nga kapierdihan kay maukod gid siya nga manugtuon sang Pulong kag may hiyas sa paghambal pareho sang iya utod.

Sang 1927 ang mabug-at nga kagulo sang mga komunista sa Central China ang nagtulod sa duha ka misyonero halin didto nga mag-upod sa amon sa pila ka tion. Si James Buckley taga-Ottawa, Canada kag si Fred Pucknell taga-England. Nagbakal si Jim sang daan nga Model-T Ford. Ang mga tigulang na lang ang makadumdom sina nga mga salakyan nga paagi sa ila ginhimo ni Henry Ford nga masarangan sang mga mamumugon ang magbakal sang awto. Wala sila sang mga kaalwan sang moderno nga mga awto. Pero simple sila gani ang tag-iya nga maalam sa makina makahimo sang kalabanan sang pag-ayo. Ginkuha namon ang pungkuan sa likod kag nagbutang kami sang mga kahon agod kargahan sang mga suplay, gamit, kag stock sang Kasulatan.

Nagahalin kami sang aga pa gid sang Lunes kag yara sa dalan tubtob Biyernes sang gab-i. Pag-abot sa isa ka banwa nagaparking kami malapit sa tiyanggihan. Ang isa nagapabilin sa salakyan kag nagabaligya sang Kasulatan samtang ang duha nagabalay-balay. Sa Las Pinas, sa bagatnan lang sang Manila, may kilala nga pipe organ nga hinimo sa kawayan sang isa ka Espanyol nga pari sang umpisa sang ika-19 nga siglo. Samtang nagabalay-balay kami

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

didto, kag nagalakat ako sa tunga sang mga balay, may kagulo nga ang mga lalaki nagadalagan sa tanan nga direksyon. Ang isa ka sugal nagdalidali nga nagbulag kay ang hunahuna nila isa ako ka opisyal sang pulis. Sang nabal-an nila ang akon katuyuan nagbalik sila nga nahuya kag may madamo ako nga nagapamati para sa malip-ot nga pagpamatuod. Sa iban nga banwa natiempuhan ko ang isa ka sugalan. Isa ka lalaki ang nagpangatarungan nga wala siya sing kuwarta nga ibakal sang Biblia. Samtang nagahambal ako sa iban nakadaug siya sa pusta, pero indi gihapon siya handa nga ihatag ang iya kuwarta para sa Kasulatan.

Sa sini nga paagi malibot namon ang duha ukon tatlo ka banwa kada adlaw. Sang ulihi nga bahin sang hapon nagapangita kami sang lugar nga matulugan sa idalom sang lona nga dala namon. Kasagaran mahapos lang nga pahatagon ang mayor ukon ang hepe sang pulis sang permit para sa miting sa gwa. Sa kalabanan nga banwa may plaza sa tunga sang banwa, kon kaisa may bandstand pa. Maayo ini nga mga lugar para sa miting, luwas lang nga sa madamo nga lugar ang simbahan sang banwa nagaatubang man sa plaza. Nag-untat kami sa Cabuyao, Laguna, sa amon pagpauli isa ka Biyernes sang gab-i. Ginhatagan kami sang hepe sang pulis sang permit. Sang ginsugdan namon ang amon serbisyo nakita namon ang pari nga nagalakat-lakat sa atubangan sang iya simbahan. Wala madugay nag-abot ang isa ka pulis kag ginsilingan kami nga kinahanglan kami mag-untat suno sa mando sang mayor. Ginpakita namon ang amon permit halin sa hepe sang pulis. Nahibaluan sang pulis kon sin-o ang amo sa banwa, pero ginsugo ko si Jim nga mag-upod sa iya agod makighambal sa mayor samtang kami ni Fred nagpadayon. Nagwali kami sing madugay kag dayon nagtanyag sang Kasulatan nga baligya. Hinay-hinay nga nagnipis ang mga tawo pero wala pa gihapon si Jim. Nagpadayon siya sa paghambal tubtob nga sigurado siya nga may bastante kami nga tion para sa amon miting!

Sa sini nga paagi ginlibot namon ang tanan nga probinsya nga nagahambal sang Tagalog. Indi permi mahapos ang pagpangita sang lugar nga mapakampuhan sa gab-i. Sa duha ka beses gintugutan kami nga magpabilin sa gab-i sa munisipyo. Ang isa sang amon mga biyahe nagdugay sing duha ka semana sang nagtabok kami pakadto sa sidlangan nga baybayon sang Luzon, nga ginbisita ang Infanta sa isa ka dalan kag ang Atimonan sa isa pa. Ining ulihi nga dalan nagdala sa amon sa isa ka matarik nga zigzag nga dalan nga nagatabok sa mga bukid, nga amo ang bukog-likod sang Isla. Sang una indi kami pagtugutan sang mga awtoridad nga magkadto kay sa isa ka bahin tama ka matarik gid nga paagi sa gravity feed indi makaagos ang gasolina pasulod

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa makina. Ginpuno namon ang tangke kag nagpirma sang release kag ginpaagi nila kami. Ang daan nga Ford nakasaka sing wala sang kabudlayan pero ang pagdulhog sa pihak nga bahin iban nga estorya. Gasto na tanan ang mga brake band; bisan ang reverse band wala na sang sa katapusan nakaabot kami sa patag nga dalan. Gani kinahanglan kami magpaayo kag ginguyod kami pabalik sang isa ka trak.

Sa Lucena may nasugata kami nga isa ka tigulang nga lalaki nga may Biblia sa Tagalog, nga daw ginagamit gid sing makadamo. Ginapamilit niya nga Roman Catholic siya kag nangin mainabyanon sang ginpasalig namon siya nga indi kami Seventh-Day Adventist. Klaro nga tumuluo siya, kag antes kami naghalin ginhatagan niya kami sang gamay nga mensahe parte sa tatlo ka paggamit sang "Abba, Amay" sa Bag-o nga Katipan. Ini nagpakita nga maalam siya sa Kasulatan kag man ang iya espirituhanon nga paghantop. Pero indi niya mapamatud-an halin sa Biblia ang pila sa mga kinabatasan sang Roma.

Sa lima ka amo sina nga biyahe ginbisita namon ang 63 ka banwa (isa lang sa ila ang duha ka beses) kag naghiwat sang 35 ka miting. Mga 7.000 ka Biblia, Bag-o nga Katipan, kag Ebanghelyo ang nabaligya kag labaw sa 20,000 ka tract ang napanagtag. Madamo nga balay ang nabisita kag madamo nga personal nga kontak ang nahimo. Ang maayo nga binhi sang Pulong napugas. Kon pila sini ang nahulog sa maayo nga duta, ang kahangturan lang ang magapahayag.

Kada tuig may daku nga fair kag karnabal nga ginahiwat sa ginatawag subong nga Rizal Park sa downtown Manila. Sang 1921 si Brother Wightman nag-abang sang isa ka lugar sa temporaryo nga mga pader nga ginagamit para sa mga advertisement. Ginpapintura niya didto ang John 3:16 sa dalagko nga letra. Sadto nga tuig may sunog nga nagguba sang karnabal samtang nagapadayon pa ini. Nagkadto si Mr. Wightman agod tan-awon kon makakuha siya sang balik nga kuwarta kay ang bersikulo wala didto sa bug-os nga tion sang kontrata. (Siguro amo ina ang iya pagkatipid nga taga-Scotland.) Wala gid niya ini ginpaabot kag wala man siya sing nabaton. Ginsilingan siya nila nga ang iya bersikulo klaro gid nga makita sa mga litrato sang sunog sa pamantalaan gani mas madamo pa gid ang nakakita sini.

Sang masunod nga tuig sa gab-i sang pagbukas nagkadto ako upod ang isa ka hakos sang tract kag nagsugod ako sa pagpanagtag sa ganhaan. Indi ko na kinahanglan ipanagtag, ang mga tawo mismo ang nagkuha sa akon. Ang iban nagkuha sang isa ka hakop kag nagtindog sa tupad ko nga nagabulig. Sa sulod sang tunga sang oras ubos na ang akon hakos. Naglibot

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ako agod tan-awon kon pila ang ginpanghaboy kag halos wala gid. Sa isa pa ka tuig ginpunggan kami sang pulis sang ikaduha nga gab-i; kon ipanghaboy sang mga tawo ang mga ini, nagabulig kami sa pagpahigko. Isa ka komersyal nga kompanya ang nag-abang sang eroplano agod ipanagtag ang mga leaflet sang advertisement halin sa hangin. Imbes nga himuon ini sang hapon nga yara ang madamo nga tawo agod pulion ini, ginpanagtag nila ini sang Domingo sang aga. Isa ato ka daku gid nga pagpahigko.

Sang ulihi nga mga tuig nag-abang kami sang booth upod sa mga exhibit kag nagbaligya sang Kasulatan kag nagpanagtag sang literatura. Paagi sa mga poster kag mga slide kag sa personal nga mga pag-istoryahanay madamo ang higayon nga ipakilala ang dalan sang kaluwasan. Isa ka gab-i isa ka grupo sang mga seminarista nga Roman Catholic ang nag-agi nga handa gid sa diskusyon. Indi ko ini luyag, pero tungod kay madamo ang tawo sa palibot indi ako mangahas nga mag-atras. Gintilawan ko nga gamiton ang diskusyon kag ang pagsabat sang mga pamangkot bilang higayon sa pagbantala sang Ebanghelyo. Sa isa ka bahin ginsiling nila nga ang Papa amo ang Ulo sang Simbahan. Ginpamangkot ko, “Nagatuo bala kamo sa Biblia?” Tungod kay nagatuo sila, ginpakita ko ang Colossians 1:18, kag ginbasa ko ini sa mga tawo nga interesado. Ang ila sabat amo nga ang Simbahan may duha ka ulo, isa sa langit kag isa sa duta. Sabat ko, “Subong nahangpan ko na ang depekto sang inyo simbahan. Ang bisan ano nga lawas nga may duha ka ulo indi normal kag ipakita kuntani upod sa mga katingalahan diri sa karnabal.” Indi ato ang pinakamaayo nga ihambal, pero nalipay ang mga tawo kag nahuya sila kag natapos man ang diskusyon.

Sa sulod sang lima ka tuig nagpadayon kami bisan pa sa mga kabudlayan nga sing makadamo makapaluya. Ang bakasyon sa kabukiran indi namon masarangan, kag nagakapoy na kami. Pero sang Enero 1928, ginhimo sang Ginoo nga mahimo kami makapabilin sing pila ka tion sa Baguio. Nagbiyahe kami sa third class sang tren pakadto sa Damortis, si Anna, Len, Ken, kag ako. Dayon sa bus nagsaka kami sing 5000 ka pye pakadto sa Baguio paagi sa Kennon Road. Ini sadto daw igo lang sa isa ka salakyan gani ang trapiko ginadumala paagi sa sistema sang mga gate. Wala sing dingding ang bus kag samtang nagapungko ako sa pungkuan sa gwa nga bahin sa atubangan daw ang akon mga tiil nagabitay sa ibabaw sang madalom nga bangin sa higad sang dalan. Maandam ang drayber pero madasig kay kabalo siya sang dalan kag nahibaluan niya nga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

wala siya sing masugata nga salakyan nga pakontra. Ang talan-awon halin sa ibabaw sang katapusan nga zigzag makahalangawon gid.

Ang balay nga gin-abangan namon iya sang mga Methodist, sa tupad sang Easter School, isa ka eskwelahan sang mga Anglican para sa kabataan sa kabukiran. Sa likod sang cottage may mataas nga bakolod nga halin sa ibabaw sini makita namon ang Baguio sa isa ka bahin kag ang Trinidad Valley sa pihak. Ining matambok nga walog kilala sa pagtanom sang mga utan kag strawberry. Nag-upod si Fred Pucknell sa amon sa pila ka bahin sang tion. Isa ka aga nagsakay kami sang taxi pakadto sa tiilan sang Mt. Sto. Tomas, pito ka kilometro halin sa Baguio. Halin didto, kami ni Fred nagsunod sa walo ka kilometro nga alagyan pakadto sa ibabaw diin may rest house. Kapoy kag gutom kami sang nag-abot, gani nagsulod kami agod magpainit kag magkaon sang amon paniudto. Sala ato—samtang nagakaon kami nag-abot ang mga panganod. Wala gid kami nakatan-aw sang talan-awon sa palibot nga mga bukid ukon sang Lingayen Gulf sa idalom. May nasugata kami nga mga surveyor didto, kag nagtanyag sila nga dal-on kami sa isa ka kuweba nga lubngan sang mga Igorot sa amon pagdulhog. Manubo gid ang ganhaan, pero sa sulod makatindog kami sa tunga sang mga bungo kag mga kalabera. Ang mga pangulo daw ginlubong sa isa ka simple nga lungon nga hinimo sa ginlungag nga kahoy nga pino. Siling ni Fred kon may amo sina siya nga bungo sa iya kwarto sa China indi na gid siya magkabalaka sa mga kawatan! Ang mga taga-bukid anay mga manugpangulo. Gani agod masiguro nga mabilin sa amon ina nga importante nga bahin sang amon lawas, wala gid kami naghikap sang bisan ano. Sang ulihi nga mga tuig ginsaka namon ang Sto. Tomas sa masanag nga bulan agod tan-awon ang matahom gid nga pagbutlak sang adlaw sa ibabaw sang kabukiran. Dayon pagkatapos sang pamahaw sa rest house nagapauli kami sang umpisa sang hapon.

Sa pagpauli halin sa Baguio puno gid ang tren. Nagkadto si Anna sa CR. Dayon lang may isa ka babayi nga nagsugod sa pagpanuktok sa puertahan. Siempre ang hunahuna ni Anna may isa nga indi makapailob gani wala siya nagsabat. Dayon gintawag nila ako agod magbulig. Matambok gid ang babayi kag tungod kay puno ang tren nagatindog siya. Sang ginsirhan ni Anna ang puertahan naipit ang bahin sang iya matambok nga butkon kag indi siya makahalin. Sa ibabaw sang gahod sang tren kag sang mga tawo, sa katapusan nakuha ko ang igtalupangod ni Anna paagi sa pagsinggit. Sang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nabuy-an ang babayi may malawig nga timbu-ok sa ibabaw sang iya butkon.

Isa ka tuig antes sadto nagsugod kami sa pagbakal sang balay lima ka milya halin sa downtown Manila sa suburb sang San Juan. Bag-o lang ini nga ginpatindog nga lugar diin nakabakal ang mga Wightman sang balay. Ang regalo halin sa isa ka maayo nga abyan ang naghatag sang down payment kag ang bulanan nga hulog mas diutay pa sa amon ginabayad sa abang. Ang isa ka rason sang paglipat amo nga si Leonard nagmasakit sang rickets kag kinahanglan namon ang lugar diin mas makaguwa siya sa silak sang adlaw. Sa amon kaugalingon nga lugar mahimo ko ini ayuhon mismo, kon masarangan namon.

Pagkatapos sang amon biyahe sa Baguio nagsugod kami magplano para sa furlough. Sadto nga mga adlaw ang mga misyonero ginapaabot nga magpabilin sing isa ka termino nga pito ka tuig. Ang pila ka kauturan sa Britain nagpahayag sang ila kabalaka nga ika-anom pa lang namon nga tuig. Sang Enero gindesisyunan ni Fred Pucknell nga magbalik sa China, kay daw mas mahipos na didto. Samtang ina nakasal na si Jim Buckley kay Margaret Dryden halin sa Seattle. Ang amon pamilya pila na ka tuig nga abyan sang pamilya Dryden. Nagaplano sila nga magpabilin anay sa Manila, gani ang hunahuna namon maayo nga tion ini agod maghalin.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ginpadayon sa Ikaduha nga Bahin

Ang estorya nagapadayon sa Ikaduha nga Bahin sang *Grace Triumphant*: Kapitulo 10–18.

Buksan ang Ikaduha nga Bahin

Ang tagsa ka kapitulo nalista man sa Mga Sulod.

Ano ang Masunod

Ini ang *Grace Triumphant*, isa ka kaupod nga libro sang *Ginoo, Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid*. Basaha ang estorya ni Cyril kag Anna Brooks kag sang mga Engle sa Ikawalo nga Tomo. Ang Mga Sulod nagalista sang tanan nga libro sa serye.

> Palihog indi ninyo pag-agawan ang Dios sang bisan ano nga himaya paagi sa paghatag sang bisan ano nga kredito sa amon.
>
> Cyril H. Brooks, Pasiuna

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers. Gingamit sa sini nga serye sang pamilya upod ang abiso sang copyright sa kada panid. Gindugang sang 13 Oktubre 2026.